

ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΤΜΗΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ
ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ (Τ.Ο.Π.Α.)
ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ

Διπλωματική εργασία:

**«Η Συμβολή του Θεσμού της Συνεταιριστικής Πίστης στην Τοπική
Ανάπτυξη: Η Περίπτωση της Παγκρήτιας Συνεταιριστικής Τράπεζας»**

Μεταπτυχιακός φοιτητής: **ΜΠΟΥΖΑΣ Λ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ**

Επιβλέπων Καθηγητής: **κ. Ιωάννης Ψυχάρης**

Επιτροπή Καθηγητών:

Καθηγητής: **κ. Κωνσταντίνος Λιάπης**

Καθηγητής: **κ. Σαράντης Λώλος**

Αθήνα 2012

Αφιερώνεται στη μνήμη του αγαπημένου μου πατέρα, Λεωνίδα

Δήλωση:

Δηλώνω υπεύθυνα ότι η παρούσα εργασία είναι πρωτότυπη και ότι εκπονήθηκε αποκλειστικά και μόνο για την απόκτηση του συγκεκριμένου μεταπτυχιακού τίτλου.

ΜΠΟΥΖΑΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

ΜΠΟΥΖΑΣ Α. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Ευχαριστίες:

Ολοκληρώνοντας τη παρούσα διπλωματική εργασία, θα ήθελα να ευχαριστήσω ιδιαίτερα τον επιβλέποντα Καθηγητή μου κ. Ιωάννη Ψυχάρη για το συντονισμό και τη καθοδήγηση του στη συγγραφή της εργασίας μου, μέσα από τις υποδείξεις και το υλικό που μου παρείχε. Ως επιβλέπων Καθηγητής, με συνέπεια και διάθεση, συνέβαλε σημαντικά στην ολοκλήρωσή της.

Επιπλέον, θα ήθελα να ευχαριστήσω όλους τους διδάσκοντες Καθηγητές του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών, για την πολύτιμη γνώση που μας προσέφεραν, η οποία αποτελεί σημαντικότατο εφόδιο στη μελλοντική επαγγελματική μας πορεία.

Τέλος, ευχαριστώ την αγαπημένη μου Εβίτα για τη συμπαράστασή της, καθώς και την οικογένειά μου για την αμέριστη υποστήριξη.

Τίτλος διπλωματικής εργασίας:

-Η Συμβολή του Θεσμού της Συνεταιριστικής Πίστης στην Τοπική Ανάπτυξη: Η Περίπτωση της Παγκρήτιας Συνεταιριστικής Τράπεζας-

Σύντομη Περίληψη:

Αντικείμενο της παρούσας μελέτης είναι ο προσδιορισμός του ρόλου του ελληνικού συνεταιριστικού τραπεζικού συστήματος σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο, μέσα από την εξέταση των ειδικών πιστωτικών ιδρυμάτων και συγκεκριμένα των συνεταιριστικών ιδρυμάτων, καθώς και η επίδρασή τους στην προώθηση της περιφερειακής και τοπικής αναπτυξιακής διαδικασίας.

Η ανάλυση, ξεκινώντας με μια γενική εισαγωγή για την τραπεζική πίστη στην Ελλάδα, συνεχίζεται με επισκόπηση της βιβλιογραφίας ερευνητών που έχουν προσπαθήσει στο παρελθόν να μελετήσουν την τραπεζική συνεταιριστική πίστη και το θέμα της σύνδεσης της τραπεζικής χρηματοδότησης με την τοπική ανάπτυξη, και συνεχίζεται με αναφορά στη διαχρονική εξέλιξη του ελληνικού τραπεζικού συστήματος μέσω των ειδικών τραπεζών επενδύσεων που αναπτύχθηκαν στον ελλαδικό χώρο, με έμφαση σε σημαντικά ειδικά τραπεζικά ιδρύματα που συνέβαλαν στην τοπική – περιφερειακή οικονομική ανάπτυξη της χώρας.

Εν συνεχεία, αφού πρωτίστως περιγράφεται η γενική χρηματοδοτική πολιτική των τραπεζών απέναντι στις ενδιαφερόμενες προς δανεισμό επιχειρήσεις, ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ), ως σύγχρονα μέσα περιφερειακής πολιτικής, μέσα από τις οποίες, η ανάπτυξη και η ανταγωνιστικότητα στις σύγχρονες τοπικές οικονομίες, εδράζονται σε σημαντικό βαθμό στις παραπάνω. Στη παρούσα μελέτη θα αναφερθούμε στα σημαντικότερα χαρακτηριστικά και σύγχρονα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι ελληνικές ΜΜΕ που συνδέονται σε σημαντικό βαθμό και με τη στάση των τραπεζών προς αυτές, ιδιαίτερα δε σε τοπικό επίπεδο, καθώς επίσης στη σχέση αλληλεπίδρασης των τελευταίων με το ελληνικό τραπεζικό σύστημα.

Ταυτόχρονα, αναλύεται ο θεσμός και η λειτουργία των συνεταιριστικών τραπεζών, ως δικτύου ειδικών πιστωτικών ιδρυμάτων, που μπορεί να συμβάλλει κατά τρόπο θετικό και αποτελεσματικό, στην ορθολογικότερη κατανομή και αξιοποίηση των χρηματοδοτικών πόρων τόσο σε τοπικό όσο και σε περιφερειακό επίπεδο. Καθίσταται

συνεπώς ιδιαίτερα χρήσιμη και σκόπιμη η ανάλυση να ξεκινήσει με την ευρωπαϊκή συνεταιριστική τραπεζική πίστη και να συνεχιστεί με τη μελέτη της ελληνικής περίπτωσης. Ακολούθως, η ανάλυση ολοκληρώνεται με τη παρουσίαση της Παγκρήτιας Συνεταιριστικής Τράπεζας, ως αντιπροσωπευτικό παράδειγμα συνεταιριστικής τραπεζικής πίστης στη χώρα μας. Τέλος, αναλύονται οι τάσεις, οι προοπτικές και η συμβολή του θεσμού της συνεταιριστικής πίστης κάτω από την «ομπρέλα» του ελληνικού τραπεζικού συστήματος, στη περιφερειακή ανάπτυξη, στα πλαίσια του σημερινού οικονομικού περιβάλλοντος και της γενικότερης ύφεσης της οικονομίας.

Η παρούσα εργασία ολοκληρώνεται με τη παράθεση της ελληνικής και ξένης βιβλιογραφίας.

Λέξεις κλειδιά: *Τραπεζικό σύστημα, τράπεζες επενδύσεων, τοπική ανάπτυξη, συνεταιριστικές τράπεζες, μικρομεσαία επιχείρηση, οικονομική κρίση, τοπική επιχειρηματικότητα, δανειοδότηση επιχειρήσεων, περιφέρειες.*

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.1 Το Τραπεζικό Σύστημα στην Ελλάδα.....	10
1.2 Αντικείμενο και Στόχοι της Εργασίας.....	13
1.3 Μεθοδολογία.....	15

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ

2.1 Εισαγωγικές παρατηρήσεις.....	17
2.2 Ξένη Βιβλιογραφία.....	18
2.3 Ελληνική Βιβλιογραφία.....	20

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

3.1 Ο Ρόλος των Ειδικών Τραπεζικών Ιδρυμάτων στην Περιφερειακή Ανάπτυξη-Ιστορική αναδρομή.....	23
3.1.1. Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος.....	24
3.1.2. Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων.....	27
3.1.3. Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο.....	30
3.1.4. Εμπορική Τράπεζα της Ελλάδος	32
3.2 Κριτήρια Αξιολόγησης Χρηματοδότησης από τις Τράπεζες	35
3.3 «Επαναπροσδιορισμός» της Χρηματοδοτικής Πολιτικής και τα Οφέλη για τις Τοπικές Κοινωνίες.....	38

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΜΜΕ ΚΑΙ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΣ ΔΑΝΕΙΣΜΟΣ

4.1 Εισαγωγή-Η σημερινή πρόκληση για τις ΜΜΕ.....	40
4.2 Προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι ΜΜΕ στις Τοπικές Οικονομίες.....	41
4.3 Προβλήματα που επηρεάζουν τη Χρηματοδότηση των ΜΜΕ από τις Ελληνικές Τράπεζες	44
4.4 Κοινοτική Πολιτική Ενίσχυσης των ΜΜΕ και η Θέση των Τραπεζών.....	49
4.4.1. Έμμεση Στήριξη Επιχειρήσεων.....	50
4.4.2. Άμεση Στήριξη Επιχειρήσεων.....	51

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ: ΠΑΡΑΓΟΝΤΑΣ

ΠΡΟΩΘΗΣΗΣ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

5.1 Εισαγωγή.....	53
5.2 Η συνεισφορά των Συνεταιριστικών Τραπεζών στην Ευρωπαϊκή Τοπική Ανάπτυξη-Χαρακτηριστικές Περιπτώσεις.....	53
5.2.1 Η Ολλανδική “Rabobank”	59
5.2.2 Η Σουηδική “Ekobanken”	60
5.2.3 Η Ιταλική “Banca Etica”	63
5.3 Η Συνεταιριστική Πίστη στην Ελλάδα.....	64
5.4 Θεσμικό Πλαίσιο λειτουργίας των Συνεταιριστικών Τραπεζών στην Ελλάδα-Διαχρονική Εξέλιξη.....	66
5.5 Ο Ρόλος και Συμβολή των Συνεταιριστικών Τραπεζών στη Τοπική Οικονομία και Περιφερειακή Ανάπτυξη.....	67

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: Η ΠΑΓΚΡΗΤΙΑ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

6.1 Εισαγωγή-Ταυτότητα.....	72
6.2 Φιλοσοφία.....	73
6.3 Οι Συνέταιροι.....	74
6.4 Η Πορεία της Παγκρήτιας Συνεταιριστικής Τράπεζας.....	75
6.4.1. Σε επίπεδο Χορηγήσεων.....	78
6.4.2. Σε επίπεδο Καταθέσεων.....	82
6.5 Συμπεράσματα.....	84
6.6 Παράρτημα-Συνέντευξη με Τραπεζικό Στέλεχος της Παγκρήτιας Συνεταιριστικής Τράπεζας.....	86

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ - ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

7.1 Συμπεράσματα	89
7.2 Προτάσεις Προώθησης της Συνεταιριστικής Πίστης	90
7.3 Προοπτικές και Εξελίξεις.....	92
7.4 Συμβολή της Τραπεζικής Πίστης στη Τοπική Ανάπτυξη.....	100

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ - ΠΗΓΕΣ

Ελληνική Βιβλιογραφία.....	104
Ξένη Βιβλιογραφία.....	105

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 1. Κατάλογος πιστωτικών ιδρυμάτων	Σελ. 12
Πίνακας 2. Γεωγραφική κατανομή παρεχόμενων κονδυλίων πρωτοβουλίας JEREMIE	Σελ. 26
Πίνακας 3. Ανάλυση S.W.O.T. για τις προς χρηματοδότηση επιχειρήσεις	Σελ. 37
Πίνακας 4. Αύξηση επιτοκίων χορηγήσεων της ΑΤΕ (σε %)	Σελ. 45
Πίνακας 5. Χρηματοδότηση της οικονομίας από τα ΝΧΙ στην Ελλάδα (ετήσιες εκατοστιαίες μεταβολές)	Σελ. 47
Πίνακας 6. Χρηματοδότηση προς τον εγχώριο ιδιωτικό τομέα από τα ΝΧΙ στην Ελλάδα (ετήσιες εκατοστιαίες μεταβολές)	Σελ. 48
Πίνακας 7. Όμιλος συνεταιριστικών τραπεζών	Σελ. 65
Πίνακας 8. Διαχρονική εξέλιξη οικονομικών και λοιπών μεγεθών των συνεταιριστικών τραπεζών κατά τη δεκαετία 1999-2008 (σε εκατ. €)	Σελ. 71
Πίνακας 9. Βασικά οικονομικά μεγέθη πενταετίας 2006-2010 (ποσά σε χιλ. ευρώ) για τη Παγκρήτια Συνεταιριστική Τράπεζα	Σελ. 78
Πίνακας 10. Εξέλιξη υπολοίπου χορηγήσεων στην πενταετία 2006-2010 (σε χιλ. ευρώ) για τη Παγκρήτια Συνεταιριστική Τράπεζα	Σελ. 79
Πίνακας 11. Βασικοί δείκτες των 16 συνεταιριστικών τραπεζών (Οικονομικά στοιχεία 31/12/2009)	Σελ. 81
Πίνακας 12. Υπόλοιπα καταθέσεων για τη δεκαετία 2001-2010 (σε εκατ. ευρώ) για τη Παγκρήτια Συνεταιριστική Τράπεζα	Σελ. 82
Πίνακας 13. Ανάλυση S.W.O.T. για τη Παγκρήτια Συνεταιριστική Τράπεζα	Σελ. 84
Πίνακας 14. Εγκρίσεις δανείων ΤΕΜΠΙΜΕ ανά γεωγραφική περιφέρεια	Σελ. 97
Πίνακας 15. Αποτελέσματα των αναπτυξιακών νόμων της Ελλάδας	Σελ. 99

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.1 Το Τραπεζικό Σύστημα στην Ελλάδα

Καθώς οι οικονομίες αναπτύσσονται, τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα διαδραματίζουν όλο και πιο σημαντικό ρόλο στην αξιοποίηση των χρηματοδοτικών πόρων μιας οικονομίας με τον πλέον παραγωγικό τρόπο. Από την άλλη πλευρά, οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ), δεδομένου ότι αποτελούν ένα από τα πιο ισχυρά και δοκιμασμένα νέα μέσα της περιφερειακής πολιτικής, χρειάζεται να τους δοθεί ιδιαίτερη έμφαση, ώστε να αποκτήσουν έναν πιο ουσιαστικό και κεντρικό ρόλο στη σημερινή ελληνική οικονομία. Η ταχύτατη προσαρμογή της δραστηριότητας τους στις ανάγκες της αγοράς, ο καινοτομικός τους προσανατολισμός, η χωροθετική τους ευελιξία και η αυξημένη συμμετοχή της αμοιβής της εργασίας στη διάρθρωση του κόστους των προϊόντων τους καθιστούν τις επιχειρήσεις αυτές καίριο στοιχείο της οικονομικής προόδου. Ταυτόχρονα όμως αποτελούν και σημαντικό μέρος των πελατών των τραπεζικών ιδρυμάτων. Η ενίσχυση τους επομένως με τα αναγκαία χρηματικά κεφάλαια από το τραπεζικό σύστημα για τη πραγματοποίηση των επιχειρηματικών τους στόχων, αποτελεί άμεση συμβολή των χρηματοδοτικών οργανισμών στη περιφερειακή και κατ' επέκταση στη τοπική ανάπτυξη.

Στη σύγχρονη κοινωνία, μία τράπεζα, ένα τραπεζικό σύστημα, είναι ένας σημαντικός οικονομικός οργανισμός, που λειτουργεί εντός αυτής, ενώ στηρίζεται και εξαρτάται απόλυτα από την εμπιστοσύνη και τη συνεργασία των πελατών και πολιτών. Μια τράπεζα με μόνο ευτυχείς τους μετόχους και τα στελέχη της, αλλά με τους εργαζόμενους, τους πελάτες και τη κοινωνία απέναντί της, δεν έχει προοπτική, γιατί μια τέτοια στρατηγική είναι αφενός μεσοπρόθεσμα επιχειρηματικά αδιέξοδη και αναποτελεσματική για την κερδοφορία της, και αφετέρου δεν συμβάλλει στην εθνική, στη περιφερειακή (ακόμα και στην υπερεθνική) ανάπτυξη μιας χώρας.

Τα τελευταία χρόνια και η πρόσφατη κρίση ανέδειξαν τα χρόνια διαρθρωτικά προβλήματα της ελληνικής και κατ' επέκταση της περιφερειακής οικονομίας, καθώς και τις αδυναμίες του τρέχοντος αναπτυξιακού προτύπου, που στηρίχθηκε κυρίως στην τόνωση της εγχώριας ιδιωτικής και δημόσιας κατανάλωσης, στην υπέρμετρη τραπεζική

χρηματοδότηση και στην άνιση κατανομή της παραγωγικής δραστηριότητας. Χαρακτηριστικά, η παραπάνω τάση μπορεί να παρατηρηθεί από τα στοιχεία των περιφερειακών λογαριασμών 2002–2007 της ΕΛΣΤΑΤ για τις ακαθάριστες επενδύσεις πάγιου κεφαλαίου κατά περιφέρειες και κλάδους παραγωγής. Οι διαφοροποιήσεις ανά περιφέρεια και κατά κλάδους ως προς τις πραγματοποιούμενες επενδύσεις είναι χαρακτηριστικές.

Οι τολμηρές πρωτοβουλίες, με δραστικές μεταρρυθμίσεις, με βαθιές διαρθρωτικές αλλαγές στο κράτος και την οικονομία απουσιάζουν για πολλά χρόνια από τη σημερινή πραγματικότητα. Η ελληνική οικονομία, και κατά προέκταση η ελληνική περιφέρεια, καλείτε να το πράξει σήμερα, άμεσα, διότι τόσο τα περιθώρια, όσο και οι βαθμοί ελευθερίας έχουν εξαντληθεί, γιατί τελικά οι αγορές θα το επιβάλουν βιαίως, γιατί το κόστος της καθυστέρησης και ο διεθνής διασυρμός είναι δυσβάστακτοι για την χώρα μας.

Το ελληνικό τραπεζικό σύστημα έχει λάβει τα μηνύματα των καιρών, την ευθύνη του απέναντι στην κοινωνία και την οικονομία, την ανάγκη χρηματοδότησης της πραγματικής οικονομίας, την απαίτηση για μεγαλύτερη διαφάνεια, εταιρική και κοινωνική ευθύνη και αποτελεσματική εποπτεία, παρότι αποτέλεσε την εξαίρεση του κανόνα στην Ευρώπη και δεν είχε έκθεση σε τοξικά προϊόντα και κερδοσκοπικές δραστηριότητες. Η διεθνής εμπειρία έχει δείξει ότι η διατήρηση ενός υγιούς, ισχυρού, ανταγωνιστικού, κερδοφόρου, ακηδεμόνευτου, διεθνοποιημένου και αποτελεσματικά εποπτευόμενου τραπεζικού συστήματος, με περαιτέρω ενίσχυση της διαφάνειας και της αξιοπιστίας του, αποτελεί ουσιαστική προϋπόθεση, την ατμομηχανή για την επίτευξη διατηρήσιμης οικονομικής ανάπτυξης. Στον ακόλουθο πίνακα, παρουσιάζεται ένας κατάλογος πιστωτικών ιδρυμάτων που λειτουργούν και δραστηριοποιούνται στη χώρα μας σήμερα.

Πίνακας 1: Κατάλογος Πιστωτικών Ιδρυμάτων

1	Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδος ΑΕ
2	Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος ΑΕ
3	Ελληνική Τράπεζα ΛΤΔ
4	Εμπορική Τράπεζα της Ελλάδος ΑΕ
5	Παγκρήτια Συνεταιριστική Τράπεζα ΣυνΠΕ
6	Συνεταιριστική Τράπεζα Δωδεκανήσου ΣυνΠΕ
7	Συνεταιριστική Τράπεζα Ηπείρου ΣυνΠΕ
8	Συνεταιριστική Τράπεζα Λαμίας
9	Συνεταιριστική Τράπεζα Λέσβου - Λήμνου ΣυνΠΕ
10	Συνεταιριστική Τράπεζα Έβρου ΣυνΠΕ
11	Συνεταιριστική Τράπεζα Πελοποννήσου
12	Συνεταιριστική Τράπεζα Θεσσαλίας ΣυνΠΕ
13	Συνεταιριστική Τράπεζα Ευβοίας ΣυνΠΕ
14	Attica Bank Ανώνυμη Τραπεζική Εταιρία
15	Τράπεζα Κύπρου ΛΤΔ
16	Τράπεζα Πειραιώς ΑΕ
17	Τράπεζα Millennium Bank ΑΕ
18	Alpha Τράπεζα ΑΕ
19	T Bank ΑΕ
20	Τράπεζα EFG Eurobank Ergasias ΑΕ
21	FBB Πρώτη Επιχειρηματική Τράπεζα ΑΕ
22	Marfin Εγνατία Τράπεζα ΑΕ
23	Proton Τράπεζα ΑΕ
24	Τράπεζα Probank ΑΕ

Πηγή Πίνακα 1: Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών

Τελικά, η εθνική οικονομική ανάπτυξη, μέσα στα πλαίσια της ευρωπαϊκής πολιτικής, είναι δυνατόν να επιτευχθεί μέσα από την προώθηση της αναπτυξιακής διαδικασίας στις περιφέρειες με σύμμετρο τρόπο. Οι ουσιαστικοί λόγοι που επιβάλλουν τη σύμμετρη ανάπτυξη στις περιφέρειες είναι:

- ο η ανάπτυξη των φτωχότερων περιοχών σημαίνει διεύρυνση της αγοράς για τα προϊόντα των άλλων περιοχών,
- ο η ασύμμετρη ανάπτυξη των περιφερειών οδηγεί σε κακή χρήση των οικονομικών πόρων και
- ο η ύπαρξη περιφερειακών προβλημάτων εμποδίζει την οικονομική ολοκλήρωση.

Συνεπώς, ο ρόλος των ελληνικών τραπεζών θα είναι καταλυτικός στην διαμόρφωση του πλαισίου της τοπικής και περιφερειακής ανάπτυξης, αφού οδηγεί στην πραγμάτωση των επενδυτικών σχεδίων των επιχειρήσεων, που τα τελευταία συμβάλλουν στην ανάπτυξη του εκάστοτε τόπου.

1.2 Αντικείμενο και Στόχοι της Εργασίας

Ο τραπεζικός τομέας αποτελεί τον στυλοβάτη της ελληνικής οικονομίας. Τα τραπεζικά ιδρύματα που λειτουργούν στην Ελλάδα προσπαθούν να αυξήσουν το μερίδιο αγοράς τους, βελτιώνοντας το επίπεδο υπηρεσιών σε μια προσπάθεια να καλύψουν όσο το δυνατόν περισσότερες ανάγκες των πελατών τους. Πολύς λόγος γίνεται τα τελευταία χρόνια για τον υψηλό ανταγωνισμό που επικρατεί στον κλάδο και για το είδος της πολιτικής που ακολουθούν κάποιες από τις τράπεζες.

Στόχος όλων των παραπάνω είναι η βελτίωση των οικονομικών μεγεθών τους, η επέκταση των δραστηριοτήτων τους, και άρα η ικανοποίηση των μετόχων μέσω μιας επιτυχημένης πορείας. Πως όμως ο παραπάνω στόχος είναι δυνατόν να συνδεθεί με τη μεταβλητή του χώρου, και συγκεκριμένα με προβλήματα του χώρου, όπως αυτά της ανάπτυξης «προβληματικών» περιοχών, τη συγκέντρωση των οικονομικών δραστηριοτήτων κ.λπ.; Με άλλα λόγια, ποια μπορεί να είναι η θέση της περιφερειακής ανάλυσης στο τραπεζικό σύστημα;

Στην εργασία που ακολουθεί εξετάζονται κατά πόσο το ελληνικό συνεταιριστικό τραπεζικό σύστημα θα μπορούσε να τονώσει την τοπική ανάπτυξη σε μια χρονική περίοδο που ο ρόλος των μεγάλων εμπορικών τραπεζών είναι ρευστός. Στο εισαγωγικό κεφάλαιο, αρχικά, γίνεται μια σύντομη περιγραφή του ελληνικού τραπεζικού συστήματος και εν συνεχεία, στο δεύτερο κεφάλαιο ακολουθεί βιβλιογραφική ανασκόπηση, τόσο σε επίπεδο ξένης όσο και ελληνικής βιβλιογραφίας. Συνεχίζοντας, στο τρίτο κεφάλαιο γίνεται προσπάθεια για μια ιστορική αναδρομή του συστήματος

των ειδικών τραπεζών στην Ελλάδα, με τη συμβολή των σημαντικότερων ειδικών τραπεζικών ιδρυμάτων στην τοπική και περιφερειακή ανάπτυξη της χώρας.

Εν συνεχεία, στο τέταρτο κεφάλαιο, αναλύεται το πλαίσιο και τα προβλήματα χρηματοδότησης από τις τράπεζες που αντιμετωπίζουν οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ) και η περιοριστική στάση των τραπεζών απέναντι σ' αυτές. Αρχικά, δεν είναι δυνατόν να παραβλεφθεί η κοινοτική πολιτική και οι διάφορες πρωτοβουλίες για την ενίσχυσή και την εξάλειψη των χρηματοδοτικών - οικονομικών εμποδίων για τις ΜΜΕ. Το σημερινό πλήθος των προβλημάτων των ΜΜΕ και ο σημαντικός ρόλος που κατέχουν ως προς τη συμβολή τους στην τοπική οικονομική ανάπτυξη, μιας και το συντριπτικό ποσοστό των επιχειρήσεων είναι μικρομεσαίες, αποτελούν στοιχεία που παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον ανάλυσης.

Στο κεφάλαιο 5, εξετάζουμε τον ρόλο των συνεταιριστικών τραπεζών, ως ειδικών πιστωτικών ιδρυμάτων, και τη δυνατότητα διεύρυνσής του στην παρούσα φάση ανάπτυξης του υπάρχοντος οικονομικού συστήματος, πολύ δε περισσότερο αν υπάρχει θέση για τις μικρού μεγέθους συνεταιριστικές τράπεζες στις σημερινές οικονομικές συνθήκες. Η ανάλυση της συνεταιριστικής πίστης ξεκινά με την ευρωπαϊκή περίπτωση, όπου γίνεται αναφορά σε τρεις ευρωπαϊκές τράπεζες συνεταιριστικής μορφής, ως πρόσφατα ευρωπαϊκά παραδείγματα του θεσμού των συνεταιριστικών τραπεζών που προωθούν τα τοπικά δίκτυα ανάπτυξης ως μέρος μιας τοπικής κουλτούρας. Εν συνεχεία, στο κεφάλαιο 6, αναλύεται ο θεσμός της ελληνικής συνεταιριστικής πίστης, με τη Παγκρήτια Συνεταιριστική Τράπεζα ως αντιπροσωπευτικό παράδειγμα.

Κλείνοντας, στο τελευταίο κεφάλαιο διατυπώνονται προτάσεις, συμπεράσματα και η δυνατότητα προοπτικής για τη διαμόρφωση ενός πεδίου τραπεζικών δραστηριοτήτων και πρωτοβουλιών με όφελος, τόσο για την ανάπτυξη της ελληνικής περιφέρειας και της ελληνικής οικονομίας γενικότερα, όσο και για το ίδιο το τραπεζικό σύστημα. Η άσκηση και εφαρμογή κατάλληλης τραπεζικής χρηματοδοτικής πολιτικής, μέσα στα πλαίσια που ορίζουν οι διάφοροι φορείς οικονομικής πολιτικής, ημεδαποί και αλλοδαποί, μπορεί να έχει σημαντική επίδραση στην ανάπτυξη της περιφερειακής ανάπτυξης της Ελλάδας.

1.3 Μεθοδολογία

Για την εν λόγω εργασία, με την ανωτέρω δομή και περιεχόμενο, χρησιμοποιήθηκαν οικονομικά στοιχεία και τραπεζικά μεγέθη διαφόρων ελληνικών τραπεζών, που αφορούσαν τη τελευταία δεκαετία, για τη καλύτερη γνώση τόσο της λειτουργίας των ειδικών πιστωτικών ιδρυμάτων, ως χρηματοδοτικών οργάνων, όσο και της σπουδαιότητας-συμβολής αυτών στην τοπική και περιφερειακή ανάπτυξη της Ελλάδας. Επίσης, ιδιαίτερα χρήσιμα δεδομένα αποκτήθηκαν από τα ιστορικά αρχεία των ελληνικών τραπεζών που αναφέρονται στο τρίτο κεφάλαιο της παρούσας, με ιστορικές αναφορές και τη χρηματοδοτική πολιτική ανά κατηγορία τραπεζικών και ειδικών πιστωτικών ιδρυμάτων, που συνέβαλαν στη διαδικασία της ανάπτυξης.

Ακόμη, η θεσμοθέτηση της λειτουργίας των συνεταιριστικών πιστωτικών ιδρυμάτων στη χώρα μας, τα τελευταία χρόνια, οδήγησε στη δημιουργία της Ένωσης Συνεταιριστικών Τραπεζών, η οποία αποτελεί πύλη που διαμέσου αυτής, παρέχονται σημαντικές πληροφορίες για την εξέλιξη του θεσμού της συνεταιριστικής πίστης σε επίπεδο εθνικό και ευρωπαϊκό. Από την αρχή της δημιουργίας των ελληνικών συνεταιριστικών τραπεζών, η αυξητική τάση των οικονομικών μεγεθών τους, φανερώνει τη σταδιακή μετατόπιση του κέντρου βάρους της χρηματοδοτικής ανάπτυξης από τα υποκαταστήματα των εμπορικών τραπεζών, σε τοπικούς και περιφερειακούς πιστωτικούς συνεταιρισμούς, με τρόπο που οδηγεί στη προώθηση μίας περισσότερο αυτόνομης χρηματοδοτικής βάσης και συγκεκριμένης υποστήριξης κατά κλάδο παραγωγής και κατά γεωγραφική περιοχή.

Χαρακτηριστικά, από την ανάλυση των «επιδόσεων» της Παγκρήτιας Συνεταιριστικής Τράπεζας, παρά το σημερινό δυσμενές οικονομικό κλίμα, προκύπτουν θετικά μηνύματα, με κύριο στόχο τη διατήρηση της κερδοφορίας και της ανταγωνιστικότητας του συνεταιρισμού, αλλά και την έμπρακτη στήριξη των μικρομεσαίων επιχειρήσεων και των νοικοκυριών, ώστε να ξεπεράσουν τα χρηματοοικονομικά τους προβλήματα, συμβάλλοντας παράλληλα στην κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη της περιοχής της Κρήτης. Στις μέρες μας, η Παγκρήτια Συνεταιριστική Τράπεζα, σύμφωνα με τα οικονομικά της στοιχεία και μεγέθη, αποτελεί την πιο κερδοφόρα επιχείρηση της Κρήτης.

Η επιδιωκόμενη ανάδειξη κύριων συμπερασμάτων επικεντρώνεται στην προσπάθεια ερμηνείας επεξεργασμένων, οικονομικών και μη, στοιχείων που

αντλήθηκαν από το αρχείο της υπό εξέταση τράπεζας και που αφορούν τη τελευταία δεκαετία. Ιδιαίτερως χρήσιμη στη παρούσα ανάλυση, αποτελεί και το εργαλείο του μάρκετινγκ, γνωστό ως η μεθοδολογία της Ανάλυσης Δυνατών-Αδυνάτων Σημείων, Ευκαιριών-Απειλών, ή SWOT Analysis (“Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats”) από την οποία προκύπτουν ικανοποιητικά συμπεράσματα, τόσο για το εσωτερικό, όσο και για το εξωτερικό περιβάλλον της τράπεζας.

Τέλος, με γνώμονα και το ποιοτικό στοιχείο της διαπεριφερειακής ισότητας και δικαιοσύνης, η χάραξη, από το τραπεζικό σύστημα, αποτελεσματικής πιστωτικής πολιτικής αποτελεί δυναμικό μέσο για τη προώθηση της οικονομικής και κατ’ επέκταση περιφερειακής ανάπτυξης. Και γι’ αυτό το λόγο, κρίνεται χρήσιμη η αναφορά στο ευρύτερο τραπεζικό συνεταιριστικό πλαίσιο, στη σύγκριση του τελευταίου με το σύστημα των μεγάλων εμπορικών τραπεζών και, τέλος, στους τρόπους με τους οποίους οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις, διαμέσου των τραπεζικών χρηματοδοτήσεων, συμμετέχουν στη διαδικασία της ανάπτυξης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ

2.1 Εισαγωγικές παρατηρήσεις

Στο σημείο αυτό, πριν την παράθεση του κύριου μέρους της εργασίας, κρίνεται σκόπιμο να γίνει μια αναφορά άρθρων και μελετών που ήδη έχουν δημοσιευτεί στο συγκεκριμένο ερευνητικό τομέα, όπως επίσης και των βιβλιογραφικών πηγών που χρησιμοποιήθηκαν στη παρούσα μελέτη. Σύμφωνα με την υπάρχουσα βιβλιογραφία στο ερευνητικό πεδίο της περιφερειακής οικονομικής, έχουν δημοσιευθεί άρθρα και μελέτες, οι οποίες επικεντρώνονται στο προσδιορισμό του ρόλου των τραπεζών, ως οικονομικών οργάνων, και τους τρόπους συμβολής τους, στην οικονομική στήριξη των επιχειρήσεων (ειδικότερα στις μικρού μεγέθους επιχειρήσεις), σε περιφερειακές και τοπικές οικονομίες. Τα τελευταία χρόνια είναι εμφανές το ενδιαφέρον για τις Περιφερειακές Τράπεζες (“Regional Banks”) και τις επιδράσεις τους στις μικρές επιχειρήσεις στα πλαίσια των Τοπικών Οικονομιών (“Local Economies”).

Ταυτόχρονα, τα αιτήματα που ανακύπτουν από την αρθρογραφία για τη συγκρότηση ισχυρών αυτοδιοικούμενων περιφερειών (Monné, 2004), αποτελεί μια μεγάλη ευκαιρία για τις τοπικές κοινωνίες, αλλά και για το ίδιο το τραπεζικό σύστημα. Όπως έδειξαν και τα παραδείγματα άλλων χωρών στη Ν. Ευρώπη, και συγκεκριμένα στην Ιταλία, τη Γαλλία και την Ισπανία, ο θεσμός της περιφερειακής αυτοδιοίκησης ενισχύει και επιταχύνει τις αναπτυξιακές επιδόσεις και συμβάλλει στην άμβλυνση των διαπεριφερειακών και των ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων. Η δημιουργία αυτοδιοικούμενων περιφερειών, μπορεί εξάλλου να αξιοποιηθεί για τη συγκρότηση σχήματος μητροπολιτικής διακυβέρνησης, έτσι ώστε να οργανωθεί με δημοκρατικά συντεταγμένο και διοικητικά αποτελεσματικό τρόπο η άσκηση βασικών μητροπολιτικών λειτουργιών.

Η τραπεζική πίστη, λειτουργώντας μέσα σε ένα αποκεντρωμένο σύστημα, μπορεί να ενισχύσει και να συμβάλλει στην ανάπτυξη των περιφερειών, προτάσσοντας σε κατάλληλες οικονομικές συνθήκες, τις ευκαιρίες και δυνατότητες ανάπτυξης των δυναμικών επιχειρήσεων, και της προστασίας των δικών τους συμφερόντων, με προτεραιότητα την ενδοπεριφερειακή και διαπεριφερειακή ισότητα και δικαιοσύνη.

2.2 Ξένη Βιβλιογραφία

Σύμφωνα με την υπάρχουσα διεθνή βιβλιογραφία σε θέματα τραπεζικής πίστης και τοπικής ανάπτυξης, εντοπίζουμε ερμηνείες της οικονομικής σκέψης, συχνά αντιφατικές. Η αρθρογραφία είναι σημαντική και οι αντιφατικές ερμηνείες αφορούν τη σχετική σπουδαιότητα που αποδίδεται στο τραπεζικό, και κατά προέκταση, χρηματοοικονομικό σύστημα ως προς τη διαμόρφωση των χαρακτηριστικών της ανάπτυξης.

Η προσέγγιση, επηρεασμένη από την κεϋνσιανή θεωρία, ότι η οικονομική ανάπτυξη είναι η ίδια που δημιουργεί τη ζήτηση από τις επιχειρήσεις για χρηματοδοτήσεις από τις τράπεζες (Robinson, 1952: 86) υποδεικνύει τη σπουδαιότητα του τραπεζικού και χρηματοοικονομικού τομέα στη προώθηση της ανάπτυξης. Βεβαίως, το χρηματοοικονομικό σύστημα ανταποκρίνεται προκειμένου να ικανοποιήσει την παραπάνω ζήτηση, στα πλαίσια της προώθησης των δικών του συμφερόντων. Επίσης δεν είναι δυνατόν να παραβλέψουμε και τις προσεγγίσεις επάνω στο υπό εξέταση θέμα, όπου τονίζεται ο ρόλος των κρατικών παρεμβάσεων και περιορισμών στη λειτουργία του τραπεζικού συστήματος, με αποτέλεσμα τον περιορισμό, διαχρονικά, της αποτελεσματικότητάς του (Bekaert and Harvey, 2001).

Ακόμη, από τις σύγχρονες δημοσιεύσεις και εμπειρικές αναλύσεις διαπιστώνεται ότι υπάρχει μια θετική σχέση μεταξύ χρηματοοικονομικής και οικονομικής ανάπτυξης (Levine, 1997: 688-689). Η παραπάνω πρόταση είναι δυνατόν να αποτελέσει έναυσμα για την εφαρμογή της σε τοπικό επίπεδο, σε κλίμακα μικρότερη από την εθνική, ώστε να διαμορφωθεί μια θετική σχέση τοπικής ανάπτυξης και τοπικής χρηματοοικονομικής-τραπεζικής ανάπτυξης, που να τη τεκμηριώνει.

Ενδιαφέρον, επίσης, παρουσιάζει το γεγονός ότι κατά καιρούς έχουν εμφανιστεί διάφορες δημοσιεύσεις όπως η ακόλουθη: “*Minimising Risks from Imbalances in European Banking*” (Barnes, 2010), που αναφέρονται στην παγκόσμια έκρηξη της τραπεζικής πίστωσης και την αρνητική επίδρασή της, στις περιφέρειες της Ευρώπης, αφού όπως αναφέρεται οι τράπεζες έπαιξαν σημαντικό ρόλο στη διοχέτευση κεφαλαίων από οικονομίες με μεγάλα πλεονάσματα σε ελλειμματικές περιφερειακές οικονομίες, οδηγώντας σε ορισμένες περιπτώσεις, στη συσσώρευση σημαντικών κινδύνων τόσο για τους δανειολήπτες, όσο και για τους δανειστές, λαμβάνοντας και φυσικά υπ’ όψη τις

αδυναμίες στην εποπτική και ρυθμιστική «αρχιτεκτονική» της νομισματικής περιοχής του ευρώ.

Εν συνεχεία, η αρθρογραφία αναφορικά με τη τραπεζική χρηματοδότηση και την προώθηση της τοπικής ανάπτυξης διαμέσου της στήριξης των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, μπορεί να εμπλουτιστεί και από άλλους συγγραφείς, όπως με μια ακόμη σημαντική μελέτη με τίτλο: *“Industrial Districts and Local Banks: Do the Twins ever meet?”* (Baffigi, 1997) με την οποία εξετάζεται ο αντίκτυπος του τραπεζικού συστήματος στις επενδύσεις των δικτύων μικρών επιχειρήσεων της Ιταλίας και, κατά συνέπεια, τις προοπτικές για τη τοπική αναπτυξιακή διαδικασία.

Ακολούθως, ως ένα από τα πιο χαρακτηριστικά άρθρα που εξετάζει τον ρόλο των ειδικών τραπεζικών ιδρυμάτων στη προώθηση της τοπικής και περιφερειακής ανάπτυξης είναι η έρευνα με τίτλο: *“An Analysis of the Behaviour of Cooperative and Joint Stock Banks in Italy”* (Mattei, 2011), που εξετάζει τη περίπτωση δυο ειδικών μορφών τραπεζών της Ιταλίας, ως προς τα περιθώρια κέρδους, τη κεφαλαιακή επάρκεια και τη πιστωτική τους ικανότητα. Συγκεκριμένα, εξετάζονται, από τη μία πλευρά, οι συνεταιριστικές τράπεζες, και από την άλλη, οι ειδικές τράπεζες κοινών μετοχών, λαμβάνοντας υπ’ όψη ένα αντιπροσωπευτικό δείγμα αριθμού τραπεζικών υποκαταστημάτων από τη κάθε μία μορφή. Το αποτέλεσμα της έρευνας οδηγεί στο γεγονός ότι οι συνεταιριστικές τράπεζες, οι οποίες προχωρούν σε πιστώσεις προς τις τοπικές επιχειρήσεις, αντιμετωπίζουν την έκθεσή τους στους διάφορους πιστωτικούς κινδύνους, με ισχυρή κεφαλαιοποίηση και υψηλότερη τιμολόγηση των υπηρεσιών τους, συγκριτικά με τις τράπεζες κοινών μετοχών.

Σημαντικό ως προς το θέμα που εξετάζουμε θεωρείται και η ανάλυση: *“A Post-Keynesian Perspective On The Relation Between Banking and Regional Development”* (Chick and Dow, 1988), με σημαντική συμβολή στη περιφερειακή οικονομική επιστήμη και στη θεωρία της μετα-κεϋνσιανής σκέψης. Η ανάλυση της προσφοράς και ζήτησης χρήματος, της σχέσης ανάμεσα στην αποταμίευση και την επένδυση με τη τραπεζική πίστη, αποτελούν χρήσιμη συμβολή στο υπό εξέταση θέμα της συσχέτισης ανάμεσα σε τραπεζική πίστη και τοπική ανάπτυξη, υπό το «πρίσμα» της αμφισβήτησης βασικών σημείων της θεωρίας περί χρήματος του Keynes.

Παράλληλα, μια σημαντική συνεισφορά στο ερευνητικό πεδίο αναφορικά με τη τραπεζική πίστη και τη προώθηση της τοπικής ανάπτυξης αποτελεί η προσέγγιση: *“The Stages of Financial Development, Financial Liberalization And Growth In Developing*

Economies”(Studart, 2002), που γίνεται αναφορά στα προβλήματα χρηματοδότησης των επενδύσεων από το τραπεζικό σύστημα, όχι μόνο σε αναπτυσσόμενες οικονομίες, αλλά και σε μικρές τοπικές αγορές σε συνθήκες αβεβαιότητας, στη σχέση ανάμεσα στη δομή του εκάστοτε οικονομικού συστήματος και την ανάπτυξη του συστήματος των χρηματοδοτήσεων.

Τέλος, μια σημαντική συνεισφορά και ανάλυση επί του θέματος της επίδρασης του θεσμού της συνεταιριστικής τραπεζικής πίστης στην τοπική ανάπτυξη, αποτελεί η έκθεση που παρουσιάζει τα χρήσιμα συμπεράσματα και αποτελέσματα του συνεδρίου: *“Financing Local Development: Understanding the Role of Mutual Credit and Co-Operative Bank* που παρουσιάστηκε το Νοέμβριο 2007 στο Παρίσι και που αφορούσε την επιτάχυνση του ρυθμού της τοπικής ανάπτυξης διαμέσου των συνεταιριστικών τραπεζών. Στο συνέδριο τονίστηκε η σημασία της συνεταιριστικής τραπεζικής πίστης για την συμβολή της στην ανάπτυξη του τοπικού οικονομικού περιβάλλοντος, καθώς και το μέλλον-εξέλιξη των συνεταιριστικών τραπεζών στο πεδίο του τραπεζικού κλάδου και ο αναπτυξιακός τους ρόλος στις κατά τόπου περιφέρειες όπου δραστηριοποιούνται.

2.3 Ελληνική Βιβλιογραφία

Σχετικά με το ελληνικό συνεταιριστικό τραπεζικό σύστημα και το θέμα της τοπικής αναπτυξιακής διαδικασίας, εκτός από διάφορες τραπεζικές μελέτες που ασχολούνται με το υπό εξέταση ερευνητικό θέμα, υπάρχουν αναφορές και τοποθετήσεις σε σημαντικές κριτικές αναλύσεις που αφορούν το γνωστικό πεδίο της περιφερειακής οικονομικής πολιτικής και του οικονομικού προγραμματισμού.

Χαρακτηριστικά σε ερευνητικές δημοσιεύσεις, ενδιαφέρον παρουσιάζει το γεγονός ότι περιγράφεται η σημασία της χρηματοδοτικής ενίσχυσης από τη τραπεζική πίστη με κεφάλαια αρχικής ενίσχυσης (“Seed Capital”) και λειτουργικής ολοκλήρωσης (“Venture Capital”) σε τοπικές επιχειρήσεις (Κόνσολας, 2011), ενώ επίσης, σε ορισμένες άλλες, τονίζεται η σημασία της τοπικής τραπεζικής πίστης και γενικότερα του χρηματοοικονομικού τομέα, για τη προώθηση της τοπικής επιχειρηματικότητας και τη δυσκολία ανάκτησης, από τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, επαρκούς χρηματοδότησης από το υπάρχον ελληνικό τραπεζικό σύστημα (Μπαλωμένου, 2004).

Επιπροσθέτως, ιδιαίτερα χρήσιμη μελέτη αποτελεί η προσέγγιση του ερευνητικού έργου υπό την αιγίδα του Επιμελητηρίου Λακωνίας, όπου μεταξύ των θεματικών ενοτήτων-κεφαλαίων τονίζεται ο ρόλος του τραπεζικού τομέα στον τοπικό οικονομικό χώρο της Λακωνίας (Βαϊτσος και Μισσός, 2011). Με τη παρούσα μελέτη, μέσα από την χρήση εμπειρικών στοιχείων (στοιχεία καταθέσεων, τραπεζικά, οικονομικά και πληθυσμιακά μεγέθη), επιχειρείται η οριοθέτηση της συγκριτικής οικονομικής κλίμακας, της διάρθρωσης και των κύριων εκφράσεων των τραπεζικών εργασιών στη γεωγραφική περιοχή της Λακωνίας. Η συγκριτική χρήση πρωτογενών στοιχείων που αναφέρονται σε διαφορετικές κατηγορίες καταθέσεων και χορηγήσεων στους τραπεζικούς χρηματοοικονομικούς λογαριασμούς και στα υποσύνολά τους τοπικά και περιφερειακά, αποτελεί κύριο εργαλείο για τη προαναφερόμενη προσπάθεια.

Παρόμοιες δημοσιευμένες μελέτες, και συγκεκριμένα για την περίπτωση της Ελλάδας, προσφέρει η Ελληνική Ένωση Τραπεζών, όπως αυτή που δημοσιεύθηκε τον Ιούνιο του 2011 με τίτλο: «*Το Ελληνικό Τραπεζικό Σύστημα το 2010*» όπου προκύπτουν και αναφέρονται χρήσιμες πληροφορίες για τις πρόσφατες τάσεις των ελληνικών τραπεζών (εμπορικών και συνεταιριστικών) και το σύστημα ροής των χρηματοδοτήσεων προς τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Άλλη μια έγκυρη πηγή αποτελούν οι τοποθετήσεις και αναλύσεις των ελληνικών εμπορικών και συνεταιριστικών τραπεζών, που δημοσιεύονται στις διαδικτυακές ιστοσελίδες τους, και συγκεκριμένα από τα τμήματα οικονομικών μελετών τους. Η Τράπεζα της Ελλάδος, τέλος, με τα στατιστικά δελτία οικονομικής συγκυρίας και τις ετήσιες και μηνιαίες εκθέσεις του διοικητή της, προσφέρει πλούσια πληροφόρηση, που εστιάζεται, αφενός, στα οικονομικά μεγέθη της χώρας σε τόσο σε εθνικό όσο και σε περιφερειακό επίπεδο, και αφετέρου, στα οικονομικά στοιχεία του ελληνικού τραπεζικού κλάδου.

Όσον αφορά σε ελληνικές δημοσιευμένες μελέτες που αφορούν το ευρωπαϊκό επίπεδο, σχετικά με το ευρωπαϊκό συνεταιριστικό σύστημα τραπεζών, άλλη μια χαρακτηριστική και έγκυρη πληροφόρηση παρέχει η μελέτη που πραγματοποιήθηκε τον Φεβρουάριο 2005 με τίτλο: «*Αξίες & Πρακτικές για την Προώθηση της Ανάπτυξης*» από την Ένωση Συνεταιριστικών Τραπεζών Ελλάδος. Στη μελέτη αυτή υπάρχει παρουσίαση κάποιων βασικών χαρακτηριστικών της περιφερειακής τραπεζικής στην Ευρώπη. Τα αποτελέσματα της παραπάνω μελέτης είναι ιδιαίτερα ενδιαφέροντα και χρήσιμα, με περιθώρια εφαρμογής τους στο ελληνικό συνεταιριστικό τραπεζικό σύστημα. Σε άλλες μελέτες, συναντάμε σε επίπεδο ΕΕ τις προσπάθειες για χρηματοδότηση της τοπικής ανάπτυξης και την επίδραση των θεσμών της ΕΕ στην αγροτική, βιομηχανική και

κοινωνική πολιτική με ιδιαίτερη αναφορά στον σημαντικό ρόλο του τραπεζικού συστήματος που προωθεί τους κοινοτικούς στόχους για την ανάπτυξη (Σκούντζος και Σπυράτου, 2006).

Τέλος, υπάρχει μια πρόσφατη δημοσιευμένη μελέτη, η οποία πραγματοποιήθηκε από το τμήμα ερευνών και προβλέψεων της EFG Eurobank Ergasias με τίτλο: *“Lingering euro area debt crisis weighs on regional markets”* στην οποία διενεργείται παρουσίαση σε επίπεδο οικονομικών στοιχείων που αφορούν περιφέρειες της Ευρώπης και των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν εξαιτίας της ευρωπαϊκής κρίσης χρέους και του νομίσματος του Ευρώ (Χαρδουβέλης, 2011).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ **ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ**

3.1 Ο Ρόλος των Ειδικών Τραπεζικών Ιδρυμάτων στην Τόνωση της Περιφερειακής Ανάπτυξης – Ιστορική αναδρομή

Η εμφάνιση του ελληνικού τραπεζικού συστήματος, όπως και η εξέλιξή του υπήρξε αργή, συγκριτικά με άλλες χώρες της Ευρώπης. Ωστόσο, η εξέλιξη αυτή συνεχίστηκε με ταχύτερο ρυθμό στη διάρκεια του 20^{ου} αιώνα. Αξίζει να σημειωθεί ότι, μέσα σε τριάντα χρόνια, δηλαδή από το 1900 έως το 1931, ιδρύθηκαν 48 τράπεζες, από τις οποίες οι 40 μεταξύ των ετών 1921 και 1931. Ταυτόχρονα με τις νέες τράπεζες, αρχίζει και η γεωγραφική επέκταση των ήδη υπαρχόντων, ως μια πράξη άμυνας εξαιτίας του ανταγωνισμού που αρχίζει να σχηματίζεται.

Ειδικότερα, από την δεκαετία του '50, αρχίζουν να κάνουν την εμφάνισή τους ειδικές τράπεζες επενδύσεων ώστε να συμβάλουν με τη λειτουργία τους, στην οικονομική ανάπτυξη της χώρας, με κύριο μέσο τη χορήγηση μακροπρόθεσμων δανείων. Σύμφωνα με το πνεύμα της εποχής, ως βασικός στόχος των παραπάνω ειδικών οργανισμών, καθορίστηκε η μακροπρόθεσμη χρηματοδότηση επιχειρηματικών μονάδων της ελληνικής περιφέρειας, στον τομέα της βιομηχανίας, των μεταλλείων και του τουρισμού (Χαρισσόπουλος, 1981: 118-119) .

Η συμβολή των τραπεζών επενδύσεων στην περιφερειακή ανάπτυξη της χώρας υπήρξε καθοριστικής σημασίας. Μέσω των εργασιών και των δραστηριοτήτων τους, στόχευσαν στην προώθηση της βιομηχανικής, βιοτεχνικής, τουριστικής, ναυτιλιακής κ.λπ. δραστηριότητας που συνέβαλε στη προώθηση της τοπικής παραγωγικότητας και ανταγωνιστικότητας (Σκούντζος, 1996). Παρακάτω περιγράφονται ορισμένες κατηγορίες ειδικών πιστωτικών ιδρυμάτων που με την ανάπτυξή τους τα προηγούμενα έτη, συνέβαλαν στη διάδοση – διάχυση της ανάπτυξης ("Spread Effects"), ενδυναμώνοντας τις περιφέρειες της χώρας.

3.1.1. Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος

Η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος (ΕΤΕ) που η ιστορία της ξεκινάει εδώ και 168 χρόνια, με την ίδρυσή της, αποτελώντας ουσιαστικά το πρώτο χρηματοπιστωτικό ίδρυμα στην ελεύθερη, μετά την τουρκοκρατία, Ελλάδα, στην αρχή του προηγούμενου αιώνα διέθετε 22 υποκαταστήματα στην χώρα, κατέληξε μέχρι το 1940 να διαθέτει 93 υποκαταστήματα στην Ελλάδα και 3 στην Αίγυπτο. Επομένως, η ιδέα της γεωγραφικής διασποράς και διάρθρωσης αρχίζει από πολύ νωρίς να απασχολεί το ελληνικό τραπεζικό σύστημα με στόχο την ανάπτυξη της υπαίθρου χώρας, δηλαδή εμφανίζεται μια αρχική μορφή της περιφερειακής ανάπτυξης όπως τη γνωρίζουμε σήμερα (Παγουλάτος, 2006)¹.

Σύμφωνα με τα στοιχεία του διαδικτυακού τόπου της τράπεζας, η ΕΤΕ στις μέρες μας με μεγάλη και ισχυρή παρουσία στον Ελλαδικό χώρο, αλλά και με το δυναμικό προφίλ της στη νοτιοανατολική Ευρώπη και την ανατολική Μεσόγειο, ηγείται του μεγαλύτερου και ισχυρότερου ομίλου χρηματοοικονομικών υπηρεσιών στην Ελλάδα. Ιδρύθηκε το 1841 ως εμπορική τράπεζα και μέχρι την ίδρυση της Τράπεζας της Ελλάδος (το 1928) είχε το εκδοτικό προνόμιο. Εισήχθη στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών την ίδρυσή του το 1880, ενώ από τον Οκτώβριο του 1999, η μετοχή της Τράπεζας διαπραγματεύεται στο Χρηματιστήριο της Νέας Υόρκης. Ο όμιλος της τράπεζας προσφέρει ένα ευρύ φάσμα χρηματοοικονομικών προϊόντων και υπηρεσιών, όπως επενδυτικές εργασίες, χρηματιστηριακές συναλλαγές, ασφάλειες, διαχείριση στοιχείων ενεργητικού-παθητικού, εργασίες χρηματοδοτικής μίσθωσης (“Leasing”), διαχείρισης επιχειρηματικών απαιτήσεων (“Factoring”), ενώ το δίκτυό της αριθμεί σήμερα 562 καταστήματα και καλύπτει ολόκληρη τη γεωγραφική έκταση της χώρας. Παράλληλα, αναπτύσσει εναλλακτικά δίκτυα πώλησης των προϊόντων της, όπως οι υπηρεσίες “Mobile” και “Internet Banking”. Σήμερα, μετά τις πρόσφατες εξαγορές στο χώρο της νοτιοανατολικής Ευρώπης και ανατολικής Μεσογείου, το δίκτυο της τράπεζας στο εξωτερικό περιλαμβάνει 1.154 μονάδες (στοιχεία 30.06.2011).

¹Η Εθνική Τράπεζα συνέδραμε στην προσπάθεια οικονομικής και αναπτυξιακής στήριξης των ακριτικών περιοχών όπως π.χ. στη Θράκη, με προγράμματα που βρήκαν ανταπόκριση μεταξύ των επιχειρήσεων, πολλές από τις οποίες διέγνωσαν ευκαιρία επέκτασης των δραστηριοτήτων τους με πολύ ευνοϊκούς χρηματοδοτικούς όρους.

Ιστορικά, οι διοικήσεις τις ΕΤΕ ενέτασσαν την πολιτική της τράπεζας σε ένα πλαίσιο επιδίωξης της σταθερής και αυτοδύναμης οικονομικής ανάπτυξης στις ελληνικές περιφέρειες, με τη κρατική πολιτική, ως θεμέλιο της αναπτυξιακής πολιτικής. Στο επίκεντρο αυτής της προσπάθειας δινόταν ιδιαίτερο βάρος στο σχεδιασμό και εφαρμογή ενός μακροπρόθεσμου προγραμματισμού, τη ριζική αναδιάρθρωση του πρωτογενούς τομέα προς τη κατεύθυνση βιομηχανικής επεξεργασίας πολλών από τα προϊόντα του, και την ενίσχυση της εξαγωγικής βιομηχανίας.

Το 1963, με την πρωτοβουλία της ΕΤΕ, ιδρύθηκε η Εθνική Τράπεζα Επενδύσεων Βιομηχανικής Ανάπτυξης (ΕΤΕΒΑ). Η συμβολή της ΕΤΕΒΑ (λειτουργήσε 38 έτη) έγκειται κυρίως στη χρηματοδότηση της βιομηχανικής ανάπτυξης σε περιφέρειες της χώρας, στην υποβοήθηση της ανάπτυξης κεφαλαιαγοράς και γενικότερα των εργασιών επενδυτικής τραπεζικής (Παγουλάτος, 2006: 377-378). Η τράπεζα συγκροτήθηκε για να υπηρετήσει συγκεκριμένες ανάγκες τις οποίες απαιτούσε η οικονομική συγκυρία της εποχής. Τα αποτελέσματα της δραστηριότητάς της, συνέβαλαν σημαντικά στην προσπάθεια μετάβασης της χώρας από το στάδιο της αγροτικής οικονομίας σε μια πιο προηγμένη. Καθ' όλη τη περίοδο 1974-1989 αποτέλεσε το βασικό όχημα της ΕΤΕ στο πεδίο της βιομηχανικής ανάπτυξης, με στόχο τη δημιουργία και ανάπτυξη μεγάλων παραγωγικών συγκροτημάτων και επιχειρήσεων εξαγωγικού χαρακτήρα., ιδιαίτερα στο τομέα της αξιοποίησης πλουτοπαραγωγικών πόρων.

Στις μέρες μας, η υπό εξέταση τράπεζα, ως Ενδιάμεσος Φορέας Διαχείρισης (ΕΦΔ), στα πλαίσια του Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου Αναφοράς ΕΣΠΑ 2007-2013, αποτελεί «φορέα υποδοχής» για τις ενδιαφερόμενες ΜΜΕ που ενδιαφέρονται για χαμηλότοκα δάνεια με σκοπό την απόκτηση παγίων στοιχείων ή για κεφάλαιο κίνησης επέκτασης δραστηριότητας². Όπως πληροφορούμαστε από τον διαδικτυακό τόπο του προγράμματος για το ΕΣΠΑ, η παραπάνω προσπάθεια αποτελεί προϊόν συγχρηματοδοτούμενων δανείων της κοινοτικής πρωτοβουλίας JEREMIE, που υλοποιείται υπό την αιγίδα του Ευρωπαϊκού Ταμείου Επενδύσεων (ΕΤαΕ).

Η πρωτοβουλία JEREMIE αποτελεί δράση στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Ανταγωνιστικότητα» μέσω του οποίου διατίθενται στην ελληνική αγορά συνολικά κεφάλαια ποσού € 60 εκατ. προερχόμενα κατά 50% από το ΕΣΠΑ 2007-2013 /ΕΤΠΑ και κατά 50% από ίδια διαθέσιμα της ΕΤΕ. Η γεωγραφική

² Παραδείγματος χάρη, δαπάνες προμήθειας α' υλών και εμπορευμάτων, υπηρεσιών, με εξαίρεση δαπάνες λειτουργικών εξόδων, ενοικίων, μισθοδοσίας προσωπικού κ.λπ.

κατανομή των παρεχόμενων κονδυλίων παρουσιάζεται στον ακόλουθο πίνακα (Πίνακας 2). Είναι εμφανές ότι το μεγαλύτερο μέρος των κονδυλίων (σχεδόν τα 5/6) προορίζεται για τις περιφέρειες εκτός της περιφέρειας Αττικής, γεγονός που καταδεικνύει την σημασία της ανάπτυξης των «αδύναμων» περιφερειών.

Πίνακας 2: Γεωγραφική κατανομή παρεχόμενων κονδυλίων

πρωτοβουλίας JEREMIE

Περιφέρειες	Ποσά δανείων (σε εκατ. €)
Αττική	9,32
Κεντρική Μακεδονία	7,35
Δυτική Μακεδονία	3,47
Νότιο Αιγαίο	0,75
Στερεά Ελλάδα	3,10
Ανατολική Μακεδονία & Θράκη,	36,00
Θεσσαλία, Ήπειρος, Ιόνια Νησιά,	
Δυτική Ελλάδα, Πελοπόννησος,	
Βόρειο Αιγαίο, Κρήτη	
Σύνολο	60,00

Πηγή Πίνακα 2: Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος.

Οι παρεχόμενες ενισχύσεις αφορούν στην αύξηση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων, που πρόκειται να επιτευχθεί με στοχευόμενες δράσεις που συμβάλλουν στην ανάπτυξη της καινοτομίας, της περιβαλλοντικής προστασίας, εξοικονόμησης ενέργειας, εισαγωγής στις νέες τεχνολογίες. Η δωρεάν κρατική ενίσχυση μπορεί να ανέλθει μέχρι και σε ποσοστό 65% της συνολικής επένδυσης, ανάλογα με τη γεωγραφική ζώνη στην οποία αυτή θα πραγματοποιηθεί. Αντίθετα, το ποσοστό της ίδιας συμμετοχής είναι δυνατόν να περιοριστεί μέχρι και το 20%.

Η στήριξη, με τη μορφή της άμεσης κεφαλαιουχικής ενίσχυσης, των μικρών επιχειρήσεων αποτελεί κρίσιμης σημασίας ζήτημα για τις τοπικές οικονομίες. Η επιλογή της στήριξης και ανάπτυξης των πολύ μικρών και μικρών επιχειρήσεων σε περιφερειακό επίπεδο αποβλέπει πρωτίστως στην τόνωση της περιφερειακής οικονομίας, στη διατήρηση θέσεων εργασίας και στη δημιουργία νέων, με απώτερο

σκοπό τη συγκράτηση του πληθυσμού στις περιοχές αυτές και στην αύξηση της κοινωνικής συνοχής.

Η ΕΤΕ συμμετέχοντας στην διαδικασία διαχείρισης και υλοποίησης Κοινοτικών Προγραμμάτων, προωθεί την ενίσχυση επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται σε όλη την επικράτεια και επενδυτικών σχεδίων σε τομείς όπως της Μεταποίησης, του Τουρισμού, του Εμπορίου και της Παροχής Υπηρεσιών, με αποτέλεσμα την ανάπτυξη των τοπικών οικονομιών και την σημαντική επίδραση στη γεωγραφική κατεύθυνση των τοπικών επενδύσεων.

3.1.2. Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων

Το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων (ΤΠΔ) αποτελεί αυτόνομο χρηματοπιστωτικό οργανισμό (ΝΠΔΔ), υπό την εποπτεία του Υπουργείου Οικονομικών, με κύριο σκοπό την εξυπηρέτηση του δημόσιου και κοινωνικού συμφέροντος. Η συμβολή του στην οικονομική και περιφερειακή αναπτυξιακή διαδικασία της χώρας είναι σημαντική και περιλαμβάνει ουσιαστικά τρεις διακριτικές φάσεις συμμετοχής στην αναπτυξιακή αυτή προσπάθεια:

Η πρώτη φάση, από την ίδρυσή του (από το 1925 συγκεκριμένα) και μέχρι τον δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο, χαρακτηρίζεται από έναν ιδιαίτερο δυναμισμό στη χορήγηση δανείων για εκτέλεση έργων κοινής ωφέλειας και δημιουργία υποδομών³ που συνέβαλαν στην ανάπτυξη περιοχών, που προηγουμένως χαρακτηρίζονταν από υστέρηση. Ειδικότερα, κατά την εξεταζόμενη περίοδο, δανειοδοτεί έργα ύδρευσης, αποξήρανσης, κατασκευής λιμένων, ηλεκτροφωτισμού, ανέγερσης δικαστικών μεγάρων κ.λπ. Επίσης, διατίθενται ποσά για την ασφάλεια-άμυνα της χώρας και τη κατασκευή αμυντικών έργων.

Η δεύτερη φάση, από τη λήξη του πολέμου και μέχρι τις αρχές της δεκαετίας του '80, και παρά τη δυσμενή θέση που βρέθηκε με τον πόλεμο (απώλεια του μεγαλύτερου μέρους του αποθεματικού του κεφαλαίου), χαρακτηρίζεται από προσπάθεια ανασχηματισμού διαθέσιμων κεφαλαίων και επεκτείνει τις αρμοδιότητές του σε νέους

³ Την περίοδο αυτή δανειοδοτεί έργα ύδρευσης, αποξήρανσης ελών, ηλεκτροφωτισμού, κατασκευής λιμένων, οδοποιίας, ανέγερσης δικαστικών μεγάρων, διδακτηρίων, στρατώνων κλπ. Σημαντικά επίσης ποσά διατέθηκαν πριν από τον πόλεμο για την ασφάλεια της χώρας και ειδικότερα για την αγορά όπλων και την κατασκευή οχυρωματικών έργων.

τομείς δράσεις. Τη περίοδο αυτή, αρχίζει να ασκεί τη ταμειακή υπηρεσία των δήμων και κοινοτήτων, καθώς και τη διαχείριση των νομαρχιακών και άλλων ταμείων. Η συγκέντρωση σημαντικών διαθέσιμων κεφαλαίων επιτρέπει πλέον στο Ταμείο να χορηγήσει σημαντικά δάνεια, σε δημόσιους υπάλληλους για την ικανοποίηση στεγαστικών αναγκών, στη τοπική αυτοδιοίκηση και σε διάφορα άλλα Νομικά Πρόσωπα Δημόσιου και Ιδιωτικού Δικαίου για πάσης φύσης έργα κοινής ωφέλειας. Το Ταμείο εξελίχθηκε πάλι σε ένα ισχυρό Ειδικό Πιστωτικό Οργανισμό για την εξυπηρέτηση του δημόσιου και κοινωνικού συμφέροντος.

Η τελευταία φάση, κατά τις δεκαετίες '80 και '90, χαρακτηρίζεται από την ανάπτυξη των νέων θεσμών στο χώρο της τοπικής αυτοδιοίκησης και το Ταμείο διαδραματίζει πρωτεύοντα ρόλο. Δανειοδοτεί δημοτικές, κοινοτικές επιχειρήσεις και αναπτυξιακές εταιρείες παντός σκοπού και συμβάλλει στη προώθηση της τοπικής ανάπτυξης και των τοπικών παραγωγικών πρωτοβουλιών. Συμμετέχει σε αναπτυξιακές εταιρείες και παράλληλα υποστηρίζει τους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης καλύπτοντάς τους την ίδια συμμετοχή για προγράμματα και επενδύσεις που συγχρηματοδοτούνται από τα Ευρωπαϊκά Ταμεία (όπως Ταμείο Συνοχής, Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα κ.λπ.). Την ίδια περίοδο παίρνει πρωτοβουλίες που ενισχύουν τον Ευρωπαϊκό του προσανατολισμό:

- ο Συνάπτει δάνεια “Global Loans” πολλών δισεκατομμυρίων, σε διαφορετικά χρονικά διαστήματα, με την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (ΕΤΕπ), τα οποία μεταβιβάζει στη συνέχεια σε δήμους, κοινότητες και ΔΕΥΑ, καθώς και σε φορείς που συμμετείχαν στην ανασυγκρότηση της Καλαμάτας μετά τους σεισμούς του 1986 (ΟΕΚ, ΔΕΑΚ, ΑΔΕΚ).
- ο Αναλαμβάνει την οικονομική διαχείριση του πρώτου και δεύτερου Ειδικού Αναπτυξιακού Προγράμματος της Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΕΑΠΤΑ I & II).
- ο Αναπτύσσει τις σχέσεις του με την “Credit Local de France”, δημιουργώντας ένα δίκτυο ανταλλαγής εμπειριών και
- ο Ενισχύει το χαρτοφυλάκιο του αποκτώντας μετοχές των τραπεζών Ελλάδος, Ιονικής, Εθνικής, Εμπορικής, Αττικής

Σήμερα, οι κυριότερες εργασίες που διενεργούνται μέσω του εξεταζόμενου οργανισμού είναι ανά τομέα εργασίας: ο τομέας της διαχείριση κεφαλαίων και ο τομέας των χορηγήσεων. Ο πρώτος τομέας συμπεριλαμβάνει τον θεσμό των παρακαταθηκών, ο

οποίος δημιουργήθηκε από τις ανάγκες της συναλλαγής για την διασφάλιση των δικαιωμάτων που απορρέουν από την παρακατάθεση⁴. Οι παρακαταθήκες διακρίνονται σε υποχρεωτικές και εκούσιες. Οι υποχρεωτικές είναι οι παρακαταθήκες που δημιουργούνται επειδή ο νόμος επιβάλλει τη σύστασή τους αλλά και που χωρίς η κατάθεσή τους να είναι υποχρεωτική από το νόμο, θεωρούνται υποχρεωτικές από την άποψη ότι για να επέλθουν τα έννομα αποτελέσματα, πρέπει η κατάθεσή τους να γίνει αποκλειστικά στο ΤΠΔ. Από την άλλη πλευρά οι εκούσιες είναι αυτές που συστήνονται χωρίς υποχρέωση από το νόμο.

Επιπλέον, στον τομέα της διαχείρισης κεφαλαίων συμπεριλαμβάνεται και η διαχείριση κεφαλαίων νομικών προσώπων και οργανισμών του δημοσίου. Ειδικότερα, η υπηρεσία που προσφέρει το ταμείο στον τομέα διαχείρισης κεφαλαίων σε φορείς του δημοσίου (υπουργεία, δήμοι, κοινότητες κ.λπ.) είναι ιδιαίτερος σημαντική. Τέλος, το ταμείο αναπτύσσει και λοιπές δραστηριότητες τραπεζικού χαρακτήρα όπως παροχή θυρίδων, αποδοχή καταθέσεων ταμειωτηρίου-όψεως, διαχείριση τίτλων δημοσίου κ.λπ.

Στον τομέα των χορηγήσεων, το ΤΠΔ δραστηριοποιείται κυρίως στη χορήγηση δανείων σε φυσικά πρόσωπα (δημοσίους υπαλλήλους), για απόκτηση κατοικίας, καθώς και στη χρηματοδότηση των ΟΤΑ, ΝΠ και οργανισμών του δημοσίου τομέα, για επενδύσεις και λοιπούς σκοπούς. Συγκεκριμένα, οι χορηγήσεις προς τους διάφορους οργανισμούς αποσκοπούν στη κάλυψη αναγκών των υπηρεσιών τους, καθώς και τις αναπτυξιακές και επιχειρηματικές πρωτοβουλίες αυτών. Αξίζει να σημειωθεί ότι η χορήγηση δανείων σε ΝΠΔΔ, δημόσιους οργανισμούς κ.λπ. είναι ιδιαίτερης σπουδαιότητας και σημασίας, δοθέντος ότι συμβάλλει στην περιφερειακή ανάπτυξη και στη κοινωνική υποδομή.

Από την ανωτέρω παρουσίαση, συνάγεται ότι το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων κατέχει σημαντικό μερίδιο της χρηματοδότησης των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης, μέσω της χορήγησης δανείων για επενδύσεις και λοιπούς σκοπούς. Εποπτευόμενο δε από το Υπουργείο Οικονομίας και τη Τράπεζα της Ελλάδος, συμβάλλει, μέσω της χρηματοπιστωτικής και της χρηματοδοτικής του πολιτικής, στην ενίσχυση της περιφερειακής ανάπτυξης, στη στήριξη της στεγαστικής πολιτικής, στη

⁴ Με το νόμο 1608/1919, βάσει του οποίου εισήχθη στη χώρα μας ο θεσμός των παρακαταθηκών, η διαχείρισή τους ανετέθη στο ΤΠΔ, το οποίο αποτελεί θεματοφύλακα κρατικής μορφής. Από την ίδρυσή του, το ΤΠΔ συνέβαλε στη δημιουργία αισθήματος ασφαλείας στις συναλλαγές, αφού εκείνος υπέρ του οποίου διενεργείται η παρακατάθεση είναι απόλυτα εξασφαλισμένος από τον κάθε κίνδυνο για την άμεση απόδοση της παρακαταθήκης

διαχείριση των κάθε μορφής παρακαταθηκών, στην εκτέλεση τραπεζικών εργασιών και γενικότερα στην εξυπηρέτηση του δημοσίου και κοινωνικού συμφέροντος.

3.1.3. Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο

Το **Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο (ΤΤ)** ιδρύθηκε το έτος 1900 με στόχο τη κοινωνική προσφορά, και με παρουσία σε όλη την Ελλάδα. Από τα διαθέσιμα στοιχεία του τμήματος μελετών του Ταχυδρομικού Ταμιευτηρίου, αλλά και με τη βοήθεια του διαδικτύου (<http://www.ttbank.gr>), πληροφορούμαστε ότι ο θεσμός του Ταχυδρομικού Ταμιευτηρίου εμφανίστηκε αρχικά στην Κρήτη, όπου άρχισε να λειτουργεί μέσω του δικτύου ταχυδρομικών γραφείων. Στη συνέχεια, επεκτάθηκε και στην υπόλοιπη Ελλάδα από το 1915, ενώ στα τέλη της δεκαετίας του 1930 κατέληξε να κατέχει μια σημαντική θέση στην Ευρώπη όσον αφορά το ύψος των καταθέσεων του. Από τα πρώτα κιόλας χρόνια δράσης του, ο κοινωφελής χαρακτήρας των δανειοδοτήσεων του ΤΤ λειτούργησε υποστηρικτικά για πλήθος κρατικών έργων.

Όλα τα μεγάλα δημόσια έργα του ελληνικού μεσοπολέμου (με έμφαση στην ύδρευση και την οδοποιία) δανειοδοτήθηκαν από το ΤΤ. Στο ενεργητικό του οργανισμού καταγράφονται δανειοδοτήσεις έργων κοινής ωφέλειας, όπως ύδρευσης, (π.χ. τεχνητή λίμνη Μαραθώνα), οδοποιίας (δανειοδότησε το Ταμείο Εθνικής Οδοποιίας συμβάλλοντας στην ασφαλιτόστρωση των δρόμων την περίοδο του μεσοπολέμου), καθώς και δανειοδοτήσεις στον Οργανισμό Λιμένος Πειραιώς (ΟΛΠ), σε λιμενικές επιτροπές και ταμεία και σε Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ). Στη συνέχεια, συνεχίζοντας την κοινωφελή δραστηριότητά του, δανειοδότησε διάφορους φορείς δημοσίου χαρακτήρα (ΝΠΔΔ, ΙΚΑ, ΔΕΗ, Ολυμπιακή Αεροπορία, ΟΑΣ, ΟΤΕ). Τέλος, στα παραπάνω μπορούν να προστεθούν οι δανειοδοτήσεις σε ομάδες του πληθυσμού με μεγάλα κοινωνικά προβλήματα, όπως αυτή των σεισμοπαθών.

Σύμφωνα με στοιχεία του δικτυακού τόπου της τράπεζας, τα τελευταία χρόνια, το Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο, ως «σύγχρονη ηθική τράπεζα», εκτός από τις παραδοσιακές τραπεζικές εργασίες (αποδοχή καταθέσεων, χορηγήσεις δανείων σε ιδιώτες, σε δημοσίους οργανισμούς και επιχειρήσεις κ.λπ.), διενεργεί σημαντικές ενέργειες για τη τόνωση της οικονομικής ανάπτυξης στις ελληνικές περιφέρειες, όπως είναι η χρηματοδότηση σύγχρονων φωτοβολταϊκών εγκαταστάσεων σε διάφορους νομούς της

Ελλάδας (λ.χ. στους νομούς της Κρήτης). Η γκάμα των χρηματοπιστωτικών προϊόντων που προσφέρει, έχει επαναπροσδιοριστεί, ενώ οι τραπεζικές υπηρεσίες του, είναι αντίστοιχες αυτών που προσφέρονται από αποταμιευτικές τράπεζες άλλων ευρωπαϊκών χωρών.

Από τη διεθνή εμπειρία για τα Ταχυδρομικά Ταμιευτήρια, προκύπτει ότι ο χαρακτήρας των ευρωπαϊκών ταμιευτηρίων, στη πλειονότητά τους είναι πιστωτικά ιδρύματα με ιδιαίτερα κοινωνικό προσανατολισμό, στοχεύοντας στην εξυπηρέτηση μικρού μεγέθους επιχειρήσεων και μικροαποταμιευτών, με τελικό αποτέλεσμα στη συμβολή σε κοινωνικά και τοπικά-περιφερειακά αναπτυξιακά προγράμματα. Ταυτόχρονα, τα ευρωπαϊκά ταμιευτήρια χαρακτηρίζονται από αυτοτέλεια, από το γεγονός ότι δεν αποτελούν θυγατρικές τράπεζες ή τμήματα άλλων εμπορικών τραπεζών και επίσης, έχουν την ιδιομορφία να στοχεύουν στον στρατηγικό τους πελάτη, που δεν είναι άλλος από τους μικροαποταμιευτές και τις τοπικές επιχειρήσεις. Το ίδιο το ελληνικό ΤΤ διακρίνεται για την δυναμική του παρουσία στον ευρωπαϊκό χώρο, με υπηρεσίες αντίστοιχες των άλλων ευρωπαϊκών χωρών.

Συνοψίζοντας, παρακάτω, όπως προκύπτει από το ηλεκτρονικό αρχείο της τράπεζας, παρουσιάζεται συνοπτικά η ιστορική διαδρομή του ΤΤ:

- ο 1900: Πρώτη ολοκληρωμένη μορφή του ΤΤ στην Κρήτη (το νησί δεν είχε ακόμη ενωθεί με την Ελλάδα)
- ο 1902: Επίσημη έναρξη εργασιών του ΤΤ
- ο 1909: Ίδρυση του ΤΤ σε όλη την επικράτεια
- ο 1914-1915: Η έδρα του ΤΤ μεταφέρεται στην Αθήνα
- ο 1929-1934: Τα χρόνια με τα πρώτα εντυπωσιακά αποτελέσματα
- ο 1930: Το μεγαλύτερο μερίδιο στα αποταμιευτικά μεγέθη
- ο 1936: Προσχώρηση στην Παγκόσμια Ημέρα της Αποταμίευσης
- ο 1938: Το μεγαλύτερο ποσό σε καταθέσεις - 2,6 δισ. δραχμές
- ο 1939: Ο επερχόμενος πόλεμος αλλάζει την αποταμιευτική συμπεριφορά του κόσμου
- ο 1944-1954: Τα «πέτρινα» χρόνια για το ΤΤ
- ο 1960: Ειδική ρύθμιση δίνει τη δυνατότητα μόνο στους πελάτες του ΤΤ που διατηρούσαν λογαριασμό πριν από την κατοχή, να πιστωθούν με λογαριασμό νέας έκδοσης
- ο 1961: Ξεκινά η χρυσή εποχή της αποταμίευσης στην Ελλάδα

- ο 1970: Οι καταθέσεις ξεπερνούν τα 21 δις δραχμές με ποσοστό συμμετοχής του Οργανισμού στην αποταμίευση 31%
- ο 2002: Το ΤΤ μετατρέπεται σε Ανώνυμη Τραπεζική Εταιρία (Ν.3082/2002)
- ο 2003: Επέκταση της στεγαστικής πίστης πέραν των δημοσίων υπαλλήλων
- ο 2004: Επέκταση εργασιών στην λιανική τραπεζική
- ο 2005: Το ΤΤ διαμορφώνει ένα νέο πρόσωπο με έντονο πάντα τον κοινωνικό του ρόλο, δίνει δυναμικά το παρόν και δρομολογεί τα βήματά του για το Χρηματιστήριο Αθηνών
- ο 2006: Χορηγείται στο ΤΤ η άδεια λειτουργίας πιστωτικού ιδρύματος. Έκτοτε τίθεται υπό την εποπτεία της Τράπεζας της Ελλάδος. Εισάγεται επιτυχώς στο Χρηματιστήριο Αθηνών, στο πλαίσιο του κρατικού προγράμματος ιδιωτικοποιήσεων
- ο 2007: Το ΤΤ “Hellenic Postbank” εισέρχεται σε μια νέα εποχή αναδιοργάνωσης και ανάπτυξης (υπό την προεδρία Α. Φιλιππίδη)
- ο 2008: Έτος αναδιοργάνωσης. Ταχεία αναδιάρθρωση και θωράκιση χαρτοφυλακίου, νέα οργανωτική δομή, αναβάθμιση δικτύου, εξορθολογισμός ανθρώπινου δυναμικού, αύξηση μετοχικού κεφαλαίου, επέκταση στρατηγικής συνεργασίας με ΕΛΤΑ, ίδρυση θυγατρικών, εξάπλωση σε νέους τομείς δραστηριότητας και δημιουργία νέων καινοτομικών προϊόντων, εξασφάλισαν στο ΤΤ οριστική επιστροφή στη κερδοφορία, αναδεικνύοντάς το στη πρώτη πανελλαδικά και τρίτη πανευρωπαϊκά, τράπεζα σε κεφαλαιακή επάρκεια
- ο 2009: Το Δεκέμβριο του 2009 εκλέγεται νέο 9μελές διοικητικό συμβούλιο με πρόεδρο ΔΣ τον κ. Κλεάνθη Παπαδόπουλο και εκτελεστικό αντιπρόεδρο τον κ. Σπυρίδωνα Παντελιά

Εκ των ανωτέρω συνάγεται ότι το ΤΤ, προκειμένου να ανταποκριθεί πλήρως στην αποστολή του και τις νέες ανταγωνιστικές συνθήκες, συνεχώς εκσυγχρονίζεται σύμφωνα με τις απαιτήσεις των καιρών, αναβαθμίζει τη διοικητική του δομή, και θέτει στρατηγικές, από τις οποίες προκρίνεται η διαπεριφερειακή ισότητα και δικαιοσύνη.

3.1.4. Εμπορική Τράπεζα της Ελλάδος

Η Εμπορική Τράπεζα της Ελλάδος, ως μέλος του γαλλικού ομίλου Crédit Agricole από το έτος 2006, με 160 χιλιάδες εργαζόμενους, 54 εκατ. πελάτες και δίκτυο

11.500 καταστημάτων σε εβδομήντα χώρες, διαδραματίζει σημαντικό ρόλο για περισσότερα από 100 έτη στην ελληνική οικονομία, παρέχοντας χρηματοδοτικές λύσεις και προϊόντα προς τα ελληνικά νοικοκυριά και επιχειρήσεις. Η Εμπορική Τράπεζα ουσιαστικά ιδρύθηκε το 1886. Το 1907 μετατράπηκε σε Ανώνυμη εταιρεία με επωνυμία «Εμπορική Τράπεζα της Ελλάδος Α.Ε.» και εισήχθη στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών.

Ο όμιλος της τράπεζας σήμερα απασχολεί συνολικά περίπου 5.800 εργαζόμενους στην Ελλάδα και το εξωτερικό, ενώ διαθέτει 324 καταστήματα και 11 επιχειρηματικά κέντρα στην ημεδαπή, καθώς και αναπτυσσόμενο δίκτυο καταστημάτων μέσω των θυγατρικών του τραπεζών στην Κύπρο, την Αλβανία, τη Ρουμανία και τη Βουλγαρία. Μέσα από το ευρύ δίκτυο καταστημάτων της, η τράπεζα προσφέρει ένα ευρύ φάσμα καινοτόμων προϊόντων και υπηρεσιών, που ανταποκρίνονται στις σύγχρονες αποταμιευτικές, χρηματοδοτικές και επενδυτικές ανάγκες των πελατών της, στην Ελλάδα και στο εξωτερικό, όπου δραστηριοποιείται τόσο η ίδια όσο και ο όμιλος της γαλλικής “Crédit Agricole”.

Πρόσφατα, αξιοσημείωτο αποτελεί το γεγονός ότι, η τράπεζα παρουσίασε μια σημαντική πρωτοβουλία για τη προώθηση των ΜΜΕ και της τοπικής επιχειρηματικότητας. Στόχος της πρωτοβουλίας ήταν να αναδείξει, μέσα σε μία δύσκολη οικονομική συγκυρία, την παραγωγική, καινοτόμο και εξωστρεφή πλευρά της ελληνικής επιχειρηματικότητας, συμβάλλοντας στην αποκατάσταση της διεθνούς εικόνας της Ελλάδας. Το συγκεκριμένο πιστωτικό ίδρυμα επιδιώκει με τη συγκεκριμένη ενέργεια, να αναδείξει την υγιή και δυναμική πλευρά της ελληνικής επιχειρηματικότητας, προβάλλοντας ενδεικτικά παραδείγματα επιχειρήσεων από όλους τους κλάδους της ελληνικής οικονομίας, που εξακολουθούν να δημιουργούν, να καινοτομούν και να παράγουν, επιτυγχάνοντας υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης και εξασφαλίζοντας θέσεις εργασίας, εν μέσω των εξαιρετικά αντίξοων συνθηκών τις οποίες αντιμετωπίζουν σήμερα οι περιφέρειες της χώρας μας.

Η πρωτοβουλία “This is Greece” (σε μτφρ. «Αυτή είναι η Ελλάδα») απευθύνεται στην ελληνική-διεθνή επιχειρηματική και επενδυτική κοινότητα, καθώς και στο ευρύ κοινό, ενώ τελεί υπό την αιγίδα του Υπουργείου Περιφερειακής Ανάπτυξης, Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας και του Ελληνογαλλικού Εμπορικού και Βιομηχανικού Επιμελητηρίου. Αποτελεί μια έμμεση συμβολή και δράση για τη στήριξη και τον εκσυγχρονισμό των ΜΜΕ, το οποίο μπορεί να μεταφραστεί και ως έμμεση

συμβολή για την ανάπτυξη των περιοχών σε υστέρηση. Η Εμπορική Τράπεζα, στο πλαίσιο του συγκεκριμένου προγράμματος, έχει ήδη υλοποιήσει δύο βασικές ενέργειες:

Πρώτη ενέργεια:

Η κεντρική ενέργεια αφορά στη χορηγία της ανάπτυξης του διαδικτυακού blog www.this-is-greece.gr, το οποίο αποτελεί σημείο αναφοράς για τη περαιτέρω προώθηση και στήριξη της πρωτοβουλίας, και «πλατφόρμα» για τη προβολή θετικών παραδειγμάτων από την ελληνική επιχειρηματική κοινότητα. Συγκεκριμένα, στο διαδικτυακό αυτό τόπο, το ευρύ κοινό καλείται να καταθέσει παραδείγματα, εμπειρίες, σκέψεις και προτάσεις για επιχειρήσεις, επαγγελματίες και απλούς εργαζόμενους, που λειτουργούν σωστά και πετυχαίνουν τους στόχους τους, «πρεσβεύοντας» καθημερινά τη παραγωγική και δημιουργική πλευρά της Ελλάδας. Με αυτό το καινοτόμο μέσο, τη διαδικτυακή επικοινωνία, τα οφέλη που μπορεί να προκύψουν σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο μπορεί να είναι σημαντικά, αφού η μετάδοση εμπειριών, προτάσεων και σκέψεων μεταξύ των παραγωγικών φορέων θα προκαλέσει προστιθέμενη αξία σε κάθε επιχείρηση, η οποία ως σύνολο επιχειρήσεων σε μια τοπική οικονομία, μεταφράζεται ως τοπική υπεραξία.

Δεύτερη ενέργεια:

Στο πλαίσιο της πρωτοβουλίας, η Εμπορική Τράπεζα ανέλαβε τη χορηγία της παραγωγής ταινίας διάρκειας περίπου 20 λεπτών⁵ για την προώθηση της πρωτοβουλίας, με τίτλο “*This is Greece-Thinking differently, acting differently*” (μτφρ. «Αυτή είναι η Ελλάδα-Σκεπτόμενοι διαφορετικά-Ενεργώντας διαφορετικά»), στην οποία παρουσιάζονται ενδεικτικά παραδείγματα ελληνικών επιχειρήσεων και επιχειρηματιών, που διακρίνονται εντός και εκτός των ελληνικών συνόρων για τη καινοτομία, την εξωστρέφεια, την υψηλή παραγωγικότητα και την υπεύθυνη επιχειρηματική τους συμπεριφορά.

⁵ Η Εμπορική Τράπεζα παραχώρησε την ταινία αυτή στο Υπουργείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας και στο Ελληνογαλλικό Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο, καθώς και σε όλους τους επίσημους φορείς που δραστηριοποιούνται για τη προώθηση της ελληνικής επιχειρηματικότητας, με στόχο τη μέγιστη δυνατή περαιτέρω προβολή και αξιοποίησή της

Συνεπώς, διαμέσου των παραπάνω ενεργειών και της πρωτοβουλίας της δημιουργίας «πλατφόρμας» επικοινωνίας ανάμεσα σε όλους τους ενδιαφερόμενους φορείς (“Stakeholders”), διαμορφώνεται η βάση για έναν «διάλογο» σχετικά με το που θα πρέπει να κατευθυνθούν οι τοπικές επενδύσεις, η γεωγραφική κατανομή των επιχειρηματικών μονάδων, ο τύπος των παραγωγικών μονάδων που χρειάζεται μια τοπική κοινωνία, τη χρηματοδότηση επενδύσεων σε σύγχρονες παραγωγικές μονάδες που έχουν ως στόχο της την τοπική δημιουργία κοινωνικού πλούτου και την επακόλουθη μείωση της εξάρτησης της τοπικής οικονομίας από εξωτερικά κέντρα.

3.2 Κριτήρια Αξιολόγησης Χρηματοδότησης Επιχειρήσεων από τις Τράπεζες

Οι τράπεζες σήμερα, σε αντίθεση με το παρελθόν, λειτουργούν με καθαρά ιδιωτικοοικονομικά κριτήρια προς τις σχέσεις τους με τις επιχειρήσεις, με τη πολιτική τους να μην συνδέεται, κατ’ ανάγκη, με τη περιφερειακή αναπτυξιακή πολιτική της χώρας, όπως μπορεί να συνέβαινε στο παρελθόν, με τις διάφορες ελληνικές τράπεζες επενδύσεων. Δεδομένου ότι, η δανειοδοτική δραστηριότητα των τραπεζών βρίσκεται σήμερα σε ένα στάδιο σημαντικού μετασχηματισμού, οι επιχειρήσεις αντιμετωπίζουν μεταβολές στον τρόπο με τον οποίο οι τράπεζες συναλλάσσονται με αυτές ως πελάτες που ζητούν πίστωση.

Οι νέες τεχνικές διαχείρισης κινδύνου, συνοδευόμενες από διαρθρωτικές αλλαγές (όπως οι υψηλότερες προσδοκίες των μετόχων, η ένταση του ανταγωνισμού και, σε ορισμένες περιπτώσεις, η οικονομική ύφεση και η αύξηση των προβλέψεων για ζημιές λόγω δανείων), έχουν στρέψει την προσοχή των τραπεζών στη μέτρηση και τη διαχείριση των κινδύνων, και στη κεφαλαιακή επάρκειά τους, όσον αφορά τους κινδύνους αυτούς. Σαν αποτέλεσμα, εξαιτίας των νέων τάσεων της τραπεζικής διοικητικής, ελλοχεύει ο κίνδυνος του σχηματισμού ενός συγκεντρωτικού χαρακτήρα στο πιστωτικό σύστημα και της μη αποκέντρωσης των τραπεζικών εργασιών προς τα περιφερειακά τραπεζικά κέντρα και δίκτυα. Ωστόσο, σε κάθε περίπτωση, η αξιολόγηση και κατάταξη των επιχειρήσεων σε διαβαθμίσεις, βάσει του πιστωτικού τους κινδύνου, παίζουν σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση της πιστοδοτικής πολιτικής των τραπεζών.

Η διαδικασία αξιολόγησης των προς χρηματοδότηση επιχειρήσεων στηρίζεται τόσο σε ποιοτικά κριτήρια, όσο και σε ποσοτικά. **Στα ποιοτικά κριτήρια** εντάσσεται η

συνολική επιχειρησιακή εικόνα της επιχειρηματικής μονάδας με τα οποία αξιολογούνται:

- ο Τα χρόνια λειτουργίας της επιχείρησης,
- ο Η φήμη της,
- ο Ο τόπος εγκατάστασης (γεωγραφικά δεδομένα). Ειδικότερα, η απόσταση και η ευχέρεια πρόσβασης προς τα κέντρα προμήθειας πρώτων υλών και τις τελικές αγορές.
- ο Το “Management” της επιχείρησης,
- ο Η δυνατότητα πραγματοποίησης συγκεκριμένων στόχων και χρησιμοποίησης σύγχρονων μεθόδων ανάπτυξης των δραστηριοτήτων της,
- ο Το δίκτυο διανομής προϊόντων, κ.λπ.

Από την πλευρά των ποσοτικών κριτηρίων, σ’ αυτά εντάσσονται η οικονομική κατάσταση της επιχείρησης και η πορεία των εργασιών της. Με βοήθεια από την ανάλυση βασικών χρηματοοικονομικών δεικτών (Λιάπης, 2011), χρησιμοποιώντας οικονομικά στοιχεία και δεδομένα των οικονομικών χρήσεων, συγκεκριμένα, εξετάζονται τα ακόλουθα στοιχεία ισολογισμού της εκάστοτε επιχείρησης:

- ο Ίδια κεφάλαια
- ο Ξένα Κεφάλαια
- ο Δανειακή Επιβάρυνση, μέσω του δείκτη δανειακής επιβάρυνσης (ίδια προς ξένα κεφάλαια)
- ο Διαθέσιμα, μέσω των δεικτών κεφαλαίου κίνησης (κυκλοφορούν ενεργητικό μείον βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις) και ρευστότητας (βραχυπρόθεσμες απαιτήσεις προς βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις)
- ο Πιστώσεις προς την Πελατεία, μέσω του δείκτη διάρκειας πιστώσεων σε μήνες (γραμμάτια, επιταγές, πελάτες προς κύκλο εργασιών x 12 μήνες)
- ο Πάγια, μέσω του δείκτη παγιοποίησης (πάγια προς σύνολο κεφαλαίων)
- ο Αποθέματα, μέσω του δείκτη αποθεματοποίησης σε μήνες (σύνολο αποθεμάτων προς κόστος πωληθέντων x 12 μήνες)

Οι τράπεζες, εκτός από τις παραπάνω πρακτικές, έχουν στη διάθεσή τους και σύγχρονα εργαλεία αξιολόγησης των αιτουμένων χρηματοδότησης επιχειρήσεων, όπως

το κυριότερο εργαλείο του “Marketing”, αυτό της Ανάλυσης S.W.O.T. Με τον τελευταίο όρο εννοούμε, αφενός τον προσδιορισμό των Ισχυρών (“Strengths”) και των Αδύνατων (“Weaknesses”) σημείων της υποψήφιας επιχείρησης που πρόκειται να χρηματοδοτηθεί και αφετέρου τις Ευκαιρίες (“Opportunities”) και τις Απειλές (“Threats”) που παρουσιάζονται στην προαναφερθείσα προς χρηματοδότηση επιχείρηση. Η συγκεκριμένη μέθοδος συμβάλλει στην ορθή και έγκυρη αξιολόγηση των αιτημάτων των επιχειρήσεων για χρηματοδότηση επενδυτικών σχεδίων, κατά τρόπο ουσιαστικό και αποτελεσματικό. Στον παρακάτω πίνακα (Πίνακας 3) παρουσιάζονται ενδεικτικά στοιχεία που αφορούν τις προς χρηματοδότηση επιχειρήσεις και που λαμβάνονται υπόψη κατά την τραπεζική πρακτική της αξιολόγησης.

Πίνακας 3: Ανάλυση S.W.O.T. για τις προς χρηματοδότηση επιχειρήσεις

<u>Δυνατά σημεία</u>	<u>Αδύνατα σημεία</u>
▪ Έτη λειτουργίας επιχείρησης ▪ Ίδια κεφάλαια – Κεφαλαιακή επάρκεια ▪ Θετικό Κεφάλαιο Κίνησης ▪ Μερίδιο αγοράς ▪ Φήμη ▪ Εικόνα στην αγορά στην οποία δραστηριοποιείται ▪ Πελατειακή βάση ▪ Γεωγραφική κάλυψη & Δίκτυα διανομής κ.λπ.	▪ Συρρίκνωση κύκλου εργασιών ▪ Υψηλές δανειακές υποχρεώσεις & οφειλές ▪ Δυσμενέ οικονομικά στοιχεία ▪ Μικρό μέγεθος ▪ Έλλειψη οργάνωσης ▪ Χαμηλός βαθμός δικτύωσης μεταξύ επιχειρήσεων και διασύνδεσης με λοιπούς τομείς ▪ Ελλείψεις σε υποδομές ▪ Χαμηλό ποσοστό εξαγωγών αγαθών και υπηρεσιών κ.λπ.
<u>Ευκαιρίες</u>	<u>Απειλές</u>
▪ Επέκταση τραπεζικών εργασιών ▪ Αυξανόμενη τάση για ποιοτικότερα προϊόντα και υπηρεσίες ▪ Ενίσχυση της ζήτησης στις γειτονικές χώρες ▪ Επέκταση συνεργασιών και δικτυώσεων κ.λπ.	▪ Υψηλός βαθμός ευαισθησίας ΠΜΕ και ΜΜΕ σε ανταγωνισμό ▪ Μεταβαλλόμενο οικονομικό περιβάλλον – Τάσεις ▪ Ενδεχόμενη αύξηση κόστους χρήματος ▪ Υψηλή φορολογία ▪ Εξάρτηση από τις διακυμάνσεις της εσωτερικής αγοράς και την τεχνολογία κ.λπ.

Πηγή Πίνακα 3: Ιδία επεξεργασία

Βάσει των προαναφερθέντων, προκύπτει το ερώτημα κατά πόσο οι τράπεζες, ως επιχειρήσεις καθαρώς κερδοσκοπικού χαρακτήρα, θα πρέπει να χρησιμοποιούν εκτός από αυστηρά ιδιωτικοοικονομικά κριτήρια, και ταυτόχρονα, κοινωνικοοικονομικά, που προωθούν τη διαπεριφερειακή ισότητα και δικαιοσύνη.

3.3 «Επαναπροσδιορισμός» της Τραπεζικής Χρηματοδοτικής Πολιτικής και τα Οφέλη για τις Τοπικές Κοινωνίες

Αν μπορούσαμε να διαχωρίσουμε τις ελληνικές τράπεζες σε καθαρώς εμπορικές ιδιωτικές και σε τράπεζες ειδικού σκοπού (συνεταιριστικές τράπεζες, οι ελεγχόμενες από τον κρατικό τομέα, τα ειδικά πιστωτικά ιδρύματα, κ.λπ.), θα παρατηρούσαμε ότι οι τελευταίες, έχοντας να επιδείξουν και κοινωνικό χαρακτήρα, θα μπορούσαν να δρουν, όχι μόνο με καθαρά ιδιωτικοοικονομικά κριτήρια, αλλά και με κοινωνικοοικονομικά, όταν οι οικονομικές συνθήκες το επιτρέπουν.

Επιπροσθέτως, εφόσον οι τράπεζες ειδικού σκοπού στοχεύουν στην ενίσχυση των ΜΜΕ και τη στήριξη για τη δημιουργία έργων κοινωνικού χαρακτήρα, σε περιόδους οικονομικής ανόδου ή οικονομικής κρίσης, ανάλογα, θα πρέπει να προσαρμόζουν την διαδικασία αξιολόγησης των αιτούμενων χρηματοδοτήσεων, αναζητώντας κάθε φορά την άριστη, κάτω από περιορισμούς, λύση. Συγκεκριμένα, σε φάση ανόδου του οικονομικού κύκλου, η ενίσχυση των υγιών μικρομεσαίων επιχειρήσεων που εδρεύουν στην ελληνική περιφέρεια και υλοποιούν σ' αυτήν επενδυτικά σχέδια, θα οδηγήσουν στη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας και στην ανάπτυξη του τοπικού κατά κεφαλήν εισοδήματος, γεγονός που δημιουργεί αποτελέσματα διάχυσης της ανάπτυξης από το κέντρο προς την περιφέρεια ("Spread Effects" κατά Myrdal).

Αντίθετα, σε περιόδους οικονομικής κρίσης, χρειάζεται να χρηματοδοτούνται οι μεγάλες δυναμικές επιχειρήσεις των μεγάλων κέντρων και μητροπολιτικών περιοχών, ώστε να συγκρατείται η ανάπτυξη στα κέντρα και να ενδυναμώνουν οι υπάρχουσες επιχειρήσεις, αφού αυτές που λειτουργούν περιφερειακά και εξαρτώνται από τα μητροπολιτικά κέντρα είναι περισσότερο ευάλωτες στις επιπτώσεις της οικονομικής ύφεσης της αγοράς.

Είναι βέβαιο ότι η τοπική ανάπτυξη, η οποία έχει το συστατικό στοιχείο του γεωγραφικού χώρου, διαμορφώνεται από μια σειρά μικρών και πολύ μικρών επιχειρηματικών δραστηριοτήτων. Σ' αυτόν τον τομέα, τα ειδικά πιστωτικά ιδρύματα

και ειδικότερα η συνεταιριστική τράπεζα μπορεί να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο και να προσφέρει ουσιαστική στήριξη στη γέννηση, αυτών των νέων και μικρών επιχειρηματικών δραστηριοτήτων. Αν λοιπόν δεχθούμε, κατ' αρχήν, ότι πραγματικά οι συνεταιριστικές τράπεζες μπορούν να συμβάλουν στη τοπική ανάπτυξη, τότε το ερώτημα που τίθεται είναι, σε ποιους τομείς, και με ποιο τρόπο. Ο ρόλος και η συμβολή του θεσμού της συνεταιριστικής τράπεζας μπορεί να είναι πολυδιάστατος σε μια τοπική κοινωνία. Είναι δυνατόν να συμβάλλει ουσιαστικά στην αξιοποίηση της κοινωνικής και πολιτισμικής δομής μιας τοπικής κοινωνίας και να αποτελέσει το μοχλό στήριξης μιας αναπτυξιακής διαδικασίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΜΙΚΡΟΜΕΣΑΙΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ (ΜΜΕ) ΚΑΙ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΣ ΔΑΝΕΙΣΜΟΣ

4.1 Εισαγωγή - Η σημερινή πρόκληση για τις Ελληνικές ΜΜΕ

Όλοι έχουμε ακούσει την έκφραση ότι οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ) αποτελούν τη ραχοκοκαλιά της ελληνικής οικονομίας. Είναι κοινός τόπος ότι αυτές συνιστούν τον κύριο τομέα απασχόλησης και παρέχουν τα εχέγγυα για δυνατότητα ανάπτυξης στην ελληνική περιφερειακή οικονομία. Σύμφωνα με πρόσφατα στοιχεία, στη χώρα μας δραστηριοποιούνται περίπου 770 χιλ. ΜΜΕ που απασχολούν πάνω από 1,5 εκατ. εργαζομένους, με κατά μέσο όρο δύο απασχολούμενους ανά επιχείρηση.

Σύμφωνα με στοιχεία της “Eurostat” για το έτος 2010, η Ελλάδα είναι η χώρα με τη μεγαλύτερη αναλογία επιχειρήσεων σε σχέση με το πληθυσμό στην ΕΕ. Από αυτές, οι περισσότερες κατατάσσονται στη κατηγορία, πολύ μικρές επιχειρήσεις (δηλαδή έως δέκα εργαζόμενους) και έχουν έντονα οικογενειακό χαρακτήρα. Ταυτόχρονα οι ελληνικές περιφέρειες χαρακτηρίζονται από μεγάλο ποσοστό αυτοαπασχολούμενων. Παρατηρούμε επομένως ότι οι ΜΜΕ αποτελούν την σπονδυλική στήλη της πραγματικής οικονομίας και τον πιο σημαντικό πόλο ανάπτυξης και δημιουργίας θέσεων εργασίας.

Η ανάπτυξη των επιχειρήσεων, και συνεπώς η ανάπτυξη των τοπικών κοινωνιών και περιφερειών μέσα στις οποίες δραστηριοποιούνται, εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τη δανειοδότησή τους. Η δανειοδότηση των ΜΜΕ, σε μια περιφέρεια, αποφέρει στις τράπεζες μεγιστοποίηση των κερδών τους, αυξάνοντας ωστόσο και τους αναλαμβανόμενους κινδύνους. Παράγοντες όπως η ανταγωνιστικότητα, η καινοτομία, η περιφερειακή πολιτική, η ύπαρξη οργανωμένων επιχειρηματικών δικτύων, επηρεάζουν καθοριστικά τη πορεία μιας επιχείρησης και τελικά επιδρούν στη πιστοληπτική της ικανότητα. Η παρούσα οικονομική κρίση που διανύουμε, επηρέασε αρνητικά το σύνολο σχεδόν των επιχειρήσεων της χώρας και συνετέλεσε στη μείωση των χορηγούμενων πιστώσεων. Τα προηγούμενα χρόνια η αντιμετώπιση των ΜΜΕ από τις τράπεζες, προκάλεσε αρκετές φορές τις διαμαρτυρίες των δανειοληπτών. Οι διαμαρτυρούμενοι θεωρούσαν ιδιαίτερα υψηλά τα επιτόκια χορηγήσεων και υποστήριζαν ότι αποτελούσαν

τροχοπέδη για την ανάπτυξη των επιχειρήσεων και κατ' επέκταση της ελληνικής οικονομίας. Επιπλέον τόνιζαν την αποφυγή οποιοδήποτε ρίσκου από τη πλευρά των τραπεζών, που προχωρούσαν σε χρηματοδότηση, κατά κύριο λόγο, με εμπράγματα εξασφαλίσεις, και όχι βάση οικονομικών στοιχείων ή επιχειρησιακών προγραμμάτων.

Η πρόκληση λοιπόν για τα ελληνικά τραπεζικά ιδρύματα στο σημερινό ανταγωνιστικό περιβάλλον της ΕΕ, είναι να παρέχουν χρηματοδοτήσεις που συντελούν στην ανάπτυξη των επιχειρήσεων, αλλά παράλληλα να είναι ασφαλείς και αποδοτικές. Το βασικό όπλο για να επιτευχθούν οι παραπάνω στόχοι είναι, η κατά το δυνατόν με μεγαλύτερη ακρίβεια αξιολόγηση της πιστοληπτικής ικανότητας της κάθε επιχείρησης. Για να επιτευχθεί ο παραπάνω στόχος, χρησιμοποιούνται ποιοτικά και ποσοτικά κριτήρια, αλλά ο κύριος τρόπος παραμένει η χρηματοοικονομική ανάλυση των λογιστικών καταστάσεων μικρομεσαίων επιχειρήσεων.

4.2 Προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι ΜΜΕ στις Τοπικές Οικονομίες

Από τα στοιχεία της Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας, οι ΜΜΕ στην ΕΕ αποτελούν το 99,8% των επιχειρήσεων ενώ στην Ελλάδα οι μικρές και πολύ μικρές επιχειρήσεις αποτελούν το 99% των επιχειρήσεων της χώρας. Οι ελληνικές ΜΜΕ, δραστηριοποιούμενες μέσα σ' ένα πλαίσιο συνεχώς αυξανόμενου ανταγωνισμού και βαθιάς διαρθρωτικής κρίσης των ευρωπαϊκών οικονομιών, αντιμετωπίζουν αρκετά σοβαρά προβλήματα. Το βασικό πρόβλημα των ΜΜΕ είναι το μικρό σχετικά μέγεθός τους, που δεν τους επιτρέπει να ωφεληθούν από οικονομίες κλίμακας στη παραγωγή (Ψυχάρης και Πετράκος, 2004: 233). Βέβαια, αντιμετωπίζουν πλήθος προβλημάτων, τα σπουδαιότερα από τα οποία είναι τα παρακάτω:

- ο Χαμηλή παραγωγικότητα εργασίας.
- ο Περιορισμένη απορροφητικότητα των κονδυλίων των Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων που τις αφορούν, εξαιτίας μη σωστού προγραμματισμού, οργάνωσης και γραφειοκρατικών προβλημάτων.
- ο Μεγάλη εξάρτηση από τις διακυμάνσεις της εσωτερικής αγοράς και τεχνολογία.
- ο Έλλειψη ρευστότητας και κεφαλαίων.
- ο Υψηλό κόστος χρήματος.

- ο Ύπαρξη αρνητικού οικονομικού περιβάλλοντος (παγκόσμια οικονομική ύφεση) και ανυπαρξία κινήτρων σε αρκετές περιπτώσεις για περαιτέρω ανάπτυξή τους.

Η θέση των ελληνικών ΜΜΕ είναι στρατηγικής σημασίας για τις περιφερειακές οικονομίες, με δεδομένο ότι αυτές αποτελούν τη πλειονότητα των ελληνικών επιχειρήσεων, και συνεισφέρουν αποφασιστικά στη παραγωγή, τόσο του Προϊόντος (περιφερειακού και εθνικού), όσο και στη δημιουργία θέσεων εργασίας, συμβάλλοντας, κατ' αυτό τον τρόπο, στη μείωση της ανεργίας. Για τη χώρα μας, η προώθηση της ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ, αποτελεί τη βάση της περιφερειακής πολιτικής γι' αυτές. Τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν είναι αποτέλεσμα, τόσο του δυσμενούς εξωτερικού περιβάλλοντος (οικονομικό-τεχνολογικό-θεσμικό), όσο και από την ίδια τους τη δομή. Συνεπώς, είναι απαραίτητη μια ιδιαίτερη πολιτική, αναφορικά με τις ελληνικές ΜΜΕ, στενά συνδεδεμένη μ' αυτήν που αφορά τη βιομηχανική ανάπτυξη της χώρας μας, που θα στοχεύει, τόσο στη βελτίωση του εξωτερικού περιβάλλοντος, όσο και στην αναδιάρθρωση της δομής τους.

Ειδικότερα, στη παρούσα περίοδο βαθιάς ύφεσης, που χαρακτηρίζεται από την έλλειψη επενδύσεων και την ανεπάρκεια ζήτησης και κεφαλαίων στην ελληνική οικονομία, η διαμόρφωση μιας πολιτικής δυναμικού χαρακτήρα για τις ελληνικές ΜΜΕ αποτελεί μονόδρομο στις συνεχώς μεταβαλλόμενες διεθνείς λεπτές ισορροπίες. Η δυσμενής θέση της χώρας μας, ως προς το κλίμα των επενδύσεων, αποτυπώνεται στην αρνητική καθαρή Διεθνής Επενδυτική Θέση (ΔΕΘ) της. Με βάση πρόσφατα στοιχεία της Τραπεζής της Ελλάδος, προερχόμενα από την Έκθεση του Διοικητή για το έτος 2010, στο τέλος του ίδιου έτους, η αρνητική Διεθνής Επενδυτική Θέση της χώρας, έφθασε τα 225,9 δισ. ευρώ έναντι 199,6 δισ. ευρώ στο τέλος του 2009, δηλαδή οι καθαρές υποχρεώσεις της χώρας αυξήθηκαν κατά 26,3 δισ. ευρώ ή 13,2%. Η ΔΕΘ αντιστοιχούσε το 2010 στο 98,2% του ΑΕΠ, έναντι 84,9% του ΑΕΠ το 2009.

Συνεπώς, όσον αφορά τις ελληνικές ΜΜΕ, μια ορθολογική χάραξη πολιτικής, η προσπάθεια δημιουργίας ενός «κλίματος για επενδύσεις», είναι δυνατόν να συμβάλλει στην υιοθέτηση μέτρων όπως τα εξής παρακάτω:

- ο Βελτίωση της υποδομής, με τη δημιουργία βιοτεχνικών πάρκων και γενικότερα βιομηχανικών χώρων.
- ο Θεσμική αναμόρφωση διαμέσου του φορολογικού συστήματος (προσπάθειες για μερικές φορολογικές απαλλαγές, μειώσεις στα ποσοστά φορολογικής επιβάρυνσης).

- ο Τεχνολογική υποστήριξη με παροχή κινήτρων για αγορά τεχνογνωσίας, παροχές εξειδικευμένης τεχνικής βοήθειας και κατάρτιση των στελεχών των επιχειρήσεων σε σύγχρονα τεχνολογικά θέματα.
- ο Βελτίωση της ποιότητας των προϊόντων με παροχή κινήτρων για έλεγχο ποιότητας σύμφωνα με διεθνείς προδιαγραφές και προώθηση προϊόντων μέσω συμμετοχής σε διάφορες εκθέσεις (Ιωαννίδης, 2010).
- ο Διευκόλυνση κάθε μορφής συνεργασίας προς όφελος της ανταγωνιστικότητας, της προσέλκυσης επενδύσεων και της εισροής ξένου κεφαλαίου στη χώρα μας.
- ο Διευκόλυνση της χρηματοδότησης για ειδικά επενδυτικά σχέδια, πρόσβαση και αξιοποίηση σύγχρονων χρηματοδοτικών εργαλείων, καθώς και την ίδρυση ταμείων αμοιβαίων εγγυήσεων τα οποία θα διευκολύνουν την εξεύρεση δανειακών κεφαλαίων.
- ο Προώθηση της νέας μορφής βιώσιμης επιχείρησης (Jeucken, 2004), με επίκεντρο την καινοτομική παραγωγή προϊόντων και την ανάπτυξη του ανθρώπινου κεφαλαίου. Η «βιώσιμη» επιχείρηση θα ανταγωνιστεί τις αγορές μεγάλου βεληνεκούς, όπως π.χ. αυτή της Κίνας, όχι σε επίπεδο κόστους παραγωγής, αλλά, καινοτομίας και αναβαθμισμένων ποιοτικών χαρακτηριστικών των προϊόντων της.

Οι εγχώριες ΜΜΕ, εξαιτίας της παραδοσιακής τους διάρθρωσης και της χαμηλής τους ανταγωνιστικής ικανότητας, υιοθετούν κυρίως, αμυντικές στρατηγικές όσον αφορά την ανταπόκρισή τους στις νέες προκλήσεις της αγοράς, σε αντίθεση με τις ΜΜΕ άλλων περιφερειών της ΕΕ, που χαρακτηρίζονται στην πλειονότητά τους από επιθετικές στρατηγικές, με κύριο στόχο τη βελτίωση της ανταγωνιστικής τους ικανότητας. Συνεπώς, το επίπεδο ανταγωνιστικότητας των ελληνικών ΜΜΕ υστερεί σημαντικά των άλλων οικονομιών της ΕΕ.

Σε διεθνές επίπεδο, η ολοκλήρωση της ενιαίας αγοράς φέρνει τις ελληνικές ΜΜΕ αντιμέτωπες με ένα νέο περιβάλλον στο οποίο πρέπει να προσαρμοστούν, ώστε να επωφεληθούν των πλεονεκτημάτων του (απελευθέρωση κεφαλαίων, πρόσβαση σε ενιαία χρηματαγορά και σε νέες μεθόδους χρηματοδότησης, βελτίωση των τηλεπικοινωνιών κ.λπ.). Ωστόσο, οι επιδράσεις του διεθνούς ανταγωνισμού δεν είναι το ίδιο έντονες για όλες τις ΜΜΕ. Οι μικρές δέχονται λιγότερο τις επιδράσεις, διότι λειτουργούν για τις τοπικές αγορές, ενώ οι μεγαλύτερες δέχονται περισσότερο έντονο ανταγωνισμό, διότι παράγουν προϊόντα μεγάλης κατανάλωσης οπότε δέχονται τον ανταγωνισμό από τα προϊόντα μεγάλων επιχειρήσεων του εξωτερικού.

4.3 Προβλήματα που επηρεάζουν τη Χρηματοδότηση των ΜΜΕ από τις Ελληνικές Τράπεζες

Εκτός από τα διαρθρωτικά προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι ΜΜΕ, αντιμετωπίζουν και προβλήματα με τις σχέσεις τους με το τραπεζικό σύστημα, και συγκεκριμένα προβλήματα χρηματοδότησης. Οι ΜΜΕ χρειάζεται να ενδυναμώσουν και να ισχυροποιήσουν τη θέση τους, συνειδητοποιώντας τον μεγάλο αριθμό που καταλαμβάνουν στην ελληνική αγορά, την μειωμένη τους ανταγωνιστικότητα και την ανάγκη για μείωση της εσωστρέφειάς τους. Λειτουργώντας σε ένα πλαίσιο μη ευνοϊκό, με αισθητή την απουσία υλικών και ανθρώπινων υποδομών, οι ελληνικές ΜΜΕ στην πλειοψηφία τους δεν παρουσιάζουν τεκμηριωμένα και αξιόπιστα χρηματοοικονομικά στοιχεία προς τις τράπεζες, στις περιπτώσεις που προσφεύγουν για δανεισμό.

Και από την πλευρά τους οι τράπεζες, ως επιχειρήσεις που λειτουργούν με κριτήρια καθαρά χρηματοοικονομικά, δεν εμφανίζονται πρόθυμες στο μεγαλύτερο ποσοστό να εγκρίνουν τη χορήγηση πιστώσεων, εξαιτίας του μεγάλου πιστωτικού κινδύνου που πρόκειται να αναλάβουν. Ειδικότερα δε, και προς υποστήριξη του παραπάνω επιχειρήματος, όσο η αναλογία ιδίων προς ξένα κεφάλαια μιας επιχείρησης συνεχώς επιδεινώνεται, τόσο δυσκολότερη η απόφαση από την πλευρά ενός τραπεζικού φορέα να εγκρίνει οποιαδήποτε μορφή χορήγησης δανείου.

Η σταδιακή απελευθέρωση του ελληνικού τραπεζικού συστήματος τις προηγούμενες δεκαετίες από κανόνες και περιορισμούς, οδήγησε τις ίδιες τις τράπεζες να καθορίζουν αυθαίρετη τιμολογιακή πολιτική, και ειδικότερα για τις επιχειρήσεις, βασικό επιτόκιο χορηγήσεων (BEX) δυσβάσταχτου ύψους, γεγονός που επιβαρύνει τις ασθενέστερες επιχειρήσεις, που είναι εμφανώς περισσότερο ευάλωτες όσον αφορά την ανταπόκρισή τους στα καθαρά τραπεζικά-οικονομικά κριτήρια. Χαρακτηριστικά, η Ελλάδα παρουσιάζει το υψηλότερο κόστος δανεισμού ανάμεσα στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σύμφωνα με το οικονομικού περιεχομένου περιοδικό “Economist”. Επομένως, ο ρόλος των ΜΜΕ στο τραπεζικό περιβάλλον και διανύοντας μια εποχή οικονομικής κρίσης, παραμένει ως τις μέρες μας απροσδιόριστος, με τις επιχειρήσεις να παραμένουν καχύποπτες και που σε καμία περίπτωση αυτό το γεγονός δε συμβάλει στη βελτίωση των σχέσεών τους με τις τράπεζες.

Το φαινόμενο της κρίσης ρευστότητας επηρεάζει τις τράπεζες με συνέπεια την μείωση των χορηγούμενων πιστώσεων και την αύξηση των επιτοκίων χορηγήσεων.

Καθώς οι τράπεζες δεν παρέχουν τα απαιτούμενα κεφάλαια στις επιχειρήσεις, η κρίση επιδεινώνεται και η ελληνική οικονομία εισέρχεται στο φαύλο κύκλο της ύφεσης. Παρακάτω, στον πίνακα 4 που ακολουθεί, παρουσιάζουμε ως χαρακτηριστικό παράδειγμα, την αύξηση των επιτοκίων χορηγήσεων (σε ποσοστά) της Αγροτικής Τράπεζας της Ελλάδος, λόγω της δυσμενούς οικονομικής συγκυρίας:

Πίνακας 4: Αύξηση επιτοκίων χορηγήσεων της ΑΤΕ (σε %)

	Μάρτιος 2010	Μάρτιος 2011
Στεγαστικά δάνεια	5,57	6,52
Καταναλωτική Πίστη	6,12	6,52
Επενδυτικά δάνεια	7,62	8,67
Βραχυπρόθεσμα δάνεια	7,15	7,67
Κεφάλαια κίνησης	6,67%	7,62%
Αγροτικά κεφάλαια κίνησης	6,12%	6,52%

Πηγή Πίνακα 4: Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδος (<http://www.ate.gr>)

Επιπλέον, η κατάταξη, από την πλευρά των τραπεζών, των ΜΜΕ σε κατηγορίες ως προς τη δανειοδότησή τους, αποτελεί περιοριστικό παράγοντα που συντελεί στο να αποτελούν οι ΜΜΕ τους λιγότερο ελκυστικούς πελάτες. Συγκεκριμένα, οι τράπεζες διαχωρίζουν τις προς δανειοδότηση επιχειρήσεις, σε μεγάλους και μικρούς πελάτες. Οι πρώτοι, με το μεγαλύτερο οικονομικό μέγεθος και διαθέτοντας εμπράγματα εξασφαλίσεις, λαμβάνουν, κατά κανόνα, ευκολότερα δανειοδότηση, συγκριτικά με τους μικρούς πελάτες, δηλαδή τις ΜΜΕ. Αντιθέτως, οι τράπεζες, στη περίπτωση των ΜΜΕ, είναι φανερό ότι τις δανείζουν δυσκολότερα για λόγους όπως οι παρακάτω:

- ο Αναξιόπιστα οικονομικά στοιχεία των ΜΜΕ, όπου δεν ανταποκρίνονται στη πραγματικότητα.

- ο Μεγάλο τραπεζικό ρίσκο και κόστος διερεύνησης της χρηματοδοτικής ικανότητας των ΜΜΕ, με συνέπεια τη προτίμηση παροχής μεγάλων δανείων σε μεγάλους πελάτες (παρά σε ΜΜΕ).
- ο Οι ΜΜΕ αποτελούν επιχειρήσεις υψηλού κινδύνου με αδυναμίες προγραμματισμού και αμφίβολα επενδυτικά σχέδια.

Η μείωση των χορηγήσεων των τραπεζών προς τις επιχειρήσεις διαφαίνεται και από τα οικονομικά στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδος, και συγκεκριμένα, από την Έκθεση του Διοικητή για το έτος 2010. Η σημαντική μείωση του ετήσιου ρυθμού μεταβολής του υπολοίπου της χρηματοδότησης του εγχώριου ιδιωτικού τομέα το 2010 και η διαμόρφωσή του σε αρνητικό επίπεδο, για πρώτη φορά, τον Ιανουάριο του 2011 (-0,2%) και στη συνέχεια το Φεβρουάριο του 2011 (-0,3%) αντανakλά την υποχώρηση που συνέχισε να σημειώνει ο ρυθμός πιστωτικής επέκτασης προς τις επιχειρήσεις (δηλαδή τους ελεύθερους επαγγελματίες-αγρότες-ατομικές επιχειρήσεις, τους ιδιώτες και τα ιδιωτικά μη κερδοσκοπικά ιδρύματα). Αναλυτικότερα, τα στοιχεία διαφαίνονται στον παρακάτω πίνακα: (Πίνακας 5).

Πίνακας 5: Χρηματοδότηση της οικονομίας από τα ΝΧΙ στην Ελλάδα (ετήσιες εκατοστιαίες μεταβολές)

	Χρηματοδότηση του ιδιωτικού τομέα	Χρηματοδότηση των επιχειρήσεων	Χρηματοδότηση των ελεύθερων επαγγελματιών, αγροτών και ατομικών επιχειρήσεων	Χρηματοδότηση των ιδιωτών και ιδιωτικών μη κερδοσκοπικών ιδρυμάτων
Δ' τρίμηνο 2007	21,7	20,1	-	23,6
Δ' τρίμηνο 2008	18,3	21,8	-	14,8
Δ' τρίμηνο 2009	4,4	5,5	-	3,3
Δ' τρίμηνο 2010	0,8	1,9	1,3	-0,4
Ιαν. 2011	-0,2	1,0	0,2	-1,4
Φεβ. 2011	-0,3	0,9	0,0	-1,6

Πηγή Πίνακα 5: Τράπεζα της Ελλάδος, Έκθεση του Διοικητή για το έτος 2010, Απρίλιος 2011

Ειδικότερα, όσον αφορά τη χρηματοδότηση των επιχειρήσεων, χαρακτηριστική είναι η επιβράδυνση και οι αρνητικές τιμές που παρουσίασαν οι ρυθμοί μεταβολής της χρηματοδότησης κλάδων οικονομικής δραστηριότητας, στους οποίους σημειώθηκε μείωση της παραγωγής ή επιδείνωση των προοπτικών τους, όπως η βιομηχανία, το εμπόριο, οι κατασκευές και ο τουρισμός. Χαρακτηριστικά, στον ακόλουθο πίνακα (Πίνακας 6), παρουσιάζονται πρόσφατα οικονομικά στοιχεία της ελληνικής οικονομίας κατά κλάδους οικονομικής δραστηριότητας.

Πίνακας 6: Χρηματοδότηση προς τον εγχώριο ιδιωτικό τομέα από τα NXI στην Ελλάδα (ετήσιες εκατοστιαίες μεταβολές)

	Εμπόριο	Βιομηχανία	Ναυτιλία	Κατασκευές
Δ' τρίμηνο 2007	17,9	11,0	25,7	28,6
Δ' τρίμηνο 2008	22,2	17,4	24,6	37,4
Δ' τρίμηνο 2009	5,0	-2,8	3,9	2,2
Δ' τρίμηνο 2010	-2,1	-1,3	7,1	2,3
Ιαν. 2011	-3,9	-1,0	7,2	0,7
Φεβ. 2011	-3,0	-0,9	6,9	-0,9
	Τουρισμός	Λοιπά Χρηματοπιστωτικά Ιδρύματα (πλην NXI)	Ηλεκτρισμός - Φυσικό αέριο - Ύδρευση	Γεωργία
Δ' τρίμηνο 2007	21,1	14,6	40,2	10,8
Δ' τρίμηνο 2008	24,4	-2,4	36,5	20,5
Δ' τρίμηνο 2009	6,4	7,2	14,8	3,7
Δ' τρίμηνο 2010	4,0	2,6	23,1	0,6
Ιαν. 2011	1,3	6,7	19,6	-1,7
Φεβ. 2011	0,5	-1,5	20,0	-1,6
	Μεταφορές πλην Ναυτιλίας	Λοιποί κλάδοι	Ελεύθεροι επαγγελματίες, αγρότες και ατομικές επιχειρήσεις	Ιδιώτες και ιδιωτικά μη κερδοσκοπικά ιδρύματα
Δ' τρίμηνο 2007	39,6	27,4	-	23,6
Δ' τρίμηνο 2008	35,7	23,8	-	14,8
Δ' τρίμηνο 2009	19,5	12,3	-	3,3
Δ' τρίμηνο 2010	-3,8	5,1	1,3	-0,3
Ιαν. 2011	-9,7	3,9	0,2	-1,4
Φεβ. 2011	-10,0	4,8	0,0	-1,6

Πηγή Πίνακα 6: Τράπεζα της Ελλάδος, Έκθεση του Διοικητή για το έτος 2010, Απρίλιος 2011

4.4 Κοινοτική Πολιτική Ενίσχυσης των ΜΜΕ και η Θέση των Τραπεζών

Σ' αυτό το σημείο, κρίνεται σκόπιμη η αναφορά στη Κοινοτική Πολιτική για την ενίσχυση των ΜΜΕ των χωρών μελών, και συγκεκριμένα στο πρόγραμμα δράσης υπέρ των ΜΜΕ, που συμβάλλει στη βελτίωση του περιβάλλοντος αυτών των επιχειρήσεων. Στην παρούσα ενότητα αντλήθηκαν ιδιαίτερα σημαντικά στοιχεία από τον επίσημο διαδικτυακό τόπο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η διαχείριση του οποίου, γίνεται από το τμήμα Επικοινωνίας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, εκ μέρους των θεσμικών οργάνων της ΕΕ. Στην εποχή μας, το ελληνικό τραπεζικό σύστημα μπορεί και οφείλει να διαδραματίσει πρωταγωνιστικό ρόλο, ως του κύριου διαμεσολαβητή μεταξύ των ΜΜΕ και των εκάστοτε ευρωπαϊκών προγραμμάτων. Συγκεκριμένα, οι τράπεζες μπορούν να αναλάβουν τον ρόλο ενός είδους ενδιάμεσου φορέα διαχείρισης κάποιου προγράμματος ή πρωτοβουλίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ).

Η ΕΕ ενισχύει με διάφορα προγράμματα τις ΜΜΕ τόσο για την αύξηση της απασχόλησης όσο και της ανταγωνιστικότητας της ευρωπαϊκής οικονομίας. Τα μέτρα αποβλέπουν στην εξάλειψη των διοικητικών, νομικών και χρηματοοικονομικών εμποδίων, βοηθούν στη πληροφόρηση των ΜΜΕ σχετικά με τις πολιτικές και τους κανονισμούς της ΕΕ και των κρατών μελών, και προωθούν τη συνεργασία των επιχειρήσεων μεταξύ των διαφόρων κρατών της ΕΕ. Θεσμοί όπως π.χ. το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης ⁶ προβλέπουν τη χρηματοδοτική ενίσχυση παραγωγικών επενδύσεων, τη μεταβίβαση τεχνολογιών και τη βελτίωση της πρόσβασης των ΜΜΕ στις χρηματαγορές. Τα οποιαδήποτε κοινοτικά μέτρα υποστήριξης που υλοποιούνται στα πλαίσια της κοινοτικής πολιτικής επιχειρήσεων, αφορούν αφενός την πληροφόρηση των ΜΜΕ και αφετέρου την προσαρμογή τους στην ευρωπαϊκή και διεθνή οικονομική «παλαίστρα».

Παρά το γεγονός ότι η πολιτική υπέρ των ΜΜΕ ανήκει κατά βάση στην αρμοδιότητα του εκάστοτε κράτους-μέλους, η ΕΕ διαδραματίζει έναν σημαντικό ρόλο στη στήριξη της ανάπτυξης των ΜΜΕ των κρατών μελών της, στηρίζοντας προγράμματα που διευκολύνουν τη πληροφόρηση, οικονομική στήριξη και περαιτέρω

⁶Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης,

http://europa.eu/legislation_summaries/employment_and_social_policy/job_creation_measures

ανάπτυξη των ΜΜΕ. Η χρηματοδοτική στήριξη που παρέχει η ΕΕ στις μικρές επιχειρήσεις είναι είτε έμμεση είτε άμεση:

4.4.1. Έμμεση Στήριξη Επιχειρήσεων

Με την έμμεση στήριξη, νοείται η καλύτερη πρόσβαση σε τακτικές επενδύσεις και κεφάλαιο κίνησης, ενώ η άμεση στήριξη, συνίσταται κυρίως στη συγχρηματοδότηση δραστηριοτήτων στο πλαίσιο έργων. Αυτού του είδους η στήριξη παρέχεται μέσω ενδιάμεσων χρηματοπιστωτικών οργανισμών, οι οποίες συνδυάζουν τη χρηματοδότηση της ΕΕ με τα δικά τους προϊόντα και υπηρεσίες. Μολονότι δε παρέχεται απευθείας σε μεμονωμένες επιχειρήσεις, βοηθά τις μικρές επιχειρήσεις να χρηματοδοτήσουν επενδύσεις. Οι μορφές έμμεσης στήριξης περιλαμβάνουν συστήματα εγγυήσεων, ίδια κεφάλαια και ενδιάμεση χρηματοδότηση.

Η έμμεση στήριξη διοχετεύεται μέσω του Προγράμματος - Πλαισίου για την Ανταγωνιστικότητα και τη Καινοτομία (CIP), της ΕΕ και ειδικότερα, μέσω του προγράμματος για την Επιχειρηματικότητα και τη Καινοτομία (EIP), όπως διαπιστώνεται και από την επίσημη διαδικτυακή πύλη της ΕΕ. Το Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων, διαχειρίζεται το CIP για λογαριασμό της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, και συνεργάζεται άμεσα με υπηρεσίες χρηματοπιστωτικής διαμεσολάβησης, όπως εταιρείες αμοιβαίων εγγυήσεων, εταιρείες επιχειρηματικών κεφαλαίων και φορείς που ειδικεύονται στην ενδιάμεση χρηματοδότηση. Οι παραπάνω φορείς πρέπει να αποδεικνύουν ότι αναλαμβάνουν πρόσθετο κίνδυνο σε σύγκριση με τις συνήθεις πρακτικές τους. Για τη περίοδο 2007-2013, περισσότερο από 1 δισ. ευρώ θα διοχετευθεί στην αγορά της ΕΕ μέσω ενδιάμεσων χρηματοπιστωτικών οργανισμών. Το CIP αναμένεται να εξυπηρετήσει περίπου 500.000 επιχειρήσεις.

Επίσης, μέσω υπηρεσιών χρηματοπιστωτικής διαμεσολάβησης υλοποιείται και η πρωτοβουλία JEREMIE⁷ (όπως αναφέρθηκε και σε προηγούμενο κεφάλαιο), στο πλαίσιο των διαρθρωτικών ταμείων της ΕΕ. Η πρωτοβουλία αυτή βελτιώνει τις δυνατότητες χρηματοδότησης μικρών επιχειρήσεων σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο σε κάθε χώρα της ΕΕ. Οι επιχειρήσεις λαμβάνουν χρηματοδότηση μέσω των τραπεζών και των εταιρειών επιχειρηματικών κεφαλαίων που υπάρχουν στις περιφέρειες. Επίσης, βοηθά τις εθνικές αρχές να δημιουργήσουν χρηματοδοτικά μέσα

⁷ Πηγή: European Investment Fund, http://www.eif.org/what_we_do/jeremie/index.htm

με τη βοήθεια του Ευρωπαϊκού Ταμείου Επενδύσεων. Οι εθνικές και τοπικές αρχές διαχείρισης παρέχουν πληροφορίες σχετικά με τους ενδιάμεσους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς.

4.4.2. Άμεση Στήριξη Επιχειρήσεων

Με την άμεση στήριξη, οι ΜΜΕ μπορούν να υποβάλουν αίτηση για στήριξη από υπηρεσία ενιαίας εξυπηρέτησης. Η στήριξη αυτή παρέχεται γενικότερα με τη μορφή επιδοτήσεων που καλύπτουν τμήμα του κόστους ενός έργου. Οι επιχειρήσεις υποβάλλουν αίτηση ανταποκρινόμενες σε πρόσκληση υποβολής προτάσεων. Στη συνέχεια, οι προτάσεις αξιολογούνται, και όσοι από τους αιτούντες επιλεγούν, λαμβάνουν χρηματοδότηση. Η χρηματοδότηση για άμεση στήριξη προέρχεται από προγράμματα της ΕΕ, όπως τα παρακάτω:

- **Έρευνα και Ανάπτυξη: Έβδομο Πρόγραμμα - Πλαίσιο (ΠΠ7)**

Το γενικό αυτό πρόγραμμα, το οποίο διαχειρίζεται η ευρωπαϊκή επιτροπή, καλύπτει κάθε μορφή χρηματοδότησης από την ΕΕ που σχετίζεται με την έρευνα. Για την περίοδο 2007-2013 έχουν διατεθεί περίπου 50 δισ. ευρώ, το 15% των οποίων αναμένεται ότι θα ωφελήσει μικρές επιχειρήσεις των ευρωπαϊκών περιφερειών.

- **Εκπαίδευση και Κατάρτιση: Πρόγραμμα Διά Βίου Μάθησης**

Με προϋπολογισμό που ανέρχεται σε σχεδόν 7 δισ. ευρώ για την περίοδο 2007-2013, το πρόγραμμα διά βίου μάθησης παρέχει χρηματοδότηση για επιμόρφωση τόσο στον χώρο εργασίας (π.χ. πρόγραμμα “Leonardo da Vinci”) όσο και εκτός αυτού-σε όλα τα στάδια της ζωής. Ο εκτελεστικός οργανισμός εκπαίδευσης, οπτικοακουστικών θεμάτων και πολιτισμού διαχειρίζεται τις κεντρικές δράσεις του προγράμματος (η διαχείριση των αποκεντρωμένων δράσεων ανατίθεται σε εθνικούς οργανισμούς).

- **Περιβάλλον: Πρόγραμμα LIFE+**

Με προϋπολογισμό 2,1 δισ. ευρώ για την περίοδο 2007-2013, το LIFE+ παρέχει ειδική στήριξη σε προγράμματα για το περιβάλλον και τη προστασία της φύσης στις περιφέρειες της Ευρώπης. Υπεύθυνη για τη διαχείριση του προγράμματος είναι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

- **Ενέργεια: Πρόγραμμα Ευφυής Ενέργεια για την Ευρώπη**

Το πρόγραμμα αυτό χρηματοδοτεί βελτιώσεις στην αγορά ενέργειας της ΕΕ με σκοπό την εξοικονόμηση ενέργειας και τη προώθηση της χρήσης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Εντάσσεται στο CIP (2007-2013) και διαθέτει προϋπολογισμό 730 εκατ. ευρώ. Ο εκτελεστικός οργανισμός για την ανταγωνιστικότητα και τη καινοτομία διαχειρίζεται τα έργα και τις εκδηλώσεις που λαμβάνουν χρηματοδότηση βάσει αυτού του προγράμματος.

- **Μεταφορές: Πρόγραμμα Marco Polo**

Το πρόγραμμα αυτό ενισχύει τις βιώσιμες και οικονομικά αποδοτικές μεταφορές, προωθώντας νέες λύσεις, όπως οι «θαλάσσιες αρτηρίες» και τα μέτρα κατά της κυκλοφοριακής συμφόρησης. Με προϋπολογισμό 400 εκατ. ευρώ για την περίοδο 2007-2013, το πρόγραμμα καλύπτει επίσης και χώρες που συνορεύουν με την ΕΕ. Τη διαχείρισή του έχει αναλάβει ο Εκτελεστικός Οργανισμός για την Ανταγωνιστικότητα και τη Καινοτομία⁸.

⁸ Πηγή: Europa , Executive Agency for Competitiveness & Innovation, <http://ec.europa.eu/eaci/>

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ: ΠΑΡΑΓΟΝΤΑΣ ΠΡΟΩΘΗΣΗΣ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

5.1 Εισαγωγή

Σήμερα όσο ποτέ, το τραπεζικό σύστημα αποτελεί την καρδιά του χρηματοδοτικού συστήματος μιας χώρας. Το τραπεζικό σύστημα συμβάλει ουσιαστικά στην αναπτυξιακή διαδικασία μιας χώρας. Οι συνεταιριστικές τράπεζες τα τελευταία χρόνια δίνουν ένα έντονο παρόν στο τραπεζικό, και ειδικότερα, στο χρηματοδοτικό σύστημα. Ο θεσμός των συνεταιριστικών τραπεζών, ως ειδικών πιστωτικών ιδρυμάτων, εμφανίστηκε για πρώτη φορά στην Ευρώπη από τα μέσα του προηγούμενου αιώνα. Οι συνεταιριστικές τράπεζες, εφαρμόζοντας ιδιαίτερους τρόπους οργάνωσης και βασιζόμενες σε κοινές συνεταιριστικές αρχές, συμβάλλουν, με τον αποκεντρωμένο χαρακτήρα τους, στην ανάπτυξη της λαϊκής πίστης και στη συγκέντρωση ικανών αποταμιευτικών πόρων για τη κάλυψη των χρηματοδοτικών αναγκών, κυρίως, των ΜΜΕ και ελεύθερων επαγγελματιών. Η λειτουργία τους σε τοπικό επίπεδο, διαμορφώνει θετικές επιπτώσεις στις περιοχές δράσεις τους, όπως την αναβάθμιση της ποιότητας των παρεχομένων στη τοπική οικονομία τραπεζικών υπηρεσιών, την ενίσχυση της τοπικής απασχόλησης και τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας.

Επιπλέον, τα κεφάλαια των συνεταιριστικών τραπεζών αποτελούν σημαντικό τμήμα της τοπικής αποταμίευσης, με άλλα λόγια, της τοπικής κοινωνίας. Αντιθέτως, οι κοινές εμπορικές τράπεζες, ανάλογα με την ακολουθούμενη στρατηγική, ενδεχομένως, να τοποθετούν τους εκάστοτε τοπικούς αποταμιευτικούς πόρους σε διαφορετικά γεωγραφικά σημεία, όταν κρίνουν ότι υπάρχουν αλλού ευκαιρίες καλύτερης απόδοσης για τις ίδιες, ή αν εμφανισθούν περιορισμοί στη τοπική αποδοτικότητα τους.

5.2 Η Συνεισφορά των Συνεταιριστικών Τραπεζών στην Ευρωπαϊκή Τοπική Ανάπτυξη - Χαρακτηριστικές Περιπτώσεις

Σύμφωνα με την Ένωση Ευρωπαϊκών Συνεταιριστικών Τραπεζών (EACB), στην Ευρώπη σήμερα λειτουργούν σχεδόν 4.000 συνεταιριστικές τράπεζες, με 65.000

υποκαταστήματα, 176 εκατ. πελάτες, 50 εκατ. μέλη και 783 χιλ. εργαζόμενους. Κατ' ουσία, για κάθε μέλος της μέσης ευρωπαϊκής συνεταιριστικής τράπεζας αντιστοιχούν 3,5 πελάτες. Οι ευρωπαϊκές συνεταιριστικές τράπεζες, κάτω από το ιδιαίτερο τραπεζικό πλαίσιο ("Framework") που λειτουργούν, συμβάλουν ποικιλοτρόπως στην ανάπτυξη της ευρωπαϊκής περιφερειακής οικονομίας. Κατέχουν μερίδιο 20% περίπου στην ευρωπαϊκή τραπεζική αγορά. Το σύνολο του ενεργητικού τους υπερβαίνει τα 5,5 τρισεκατ. ευρώ, οι συνολικές καταθέσεις φθάνουν τα 2,85 τρισεκατ. ευρώ και οι χορηγούμενες πιστώσεις τα 3,10 τρισεκατ. ευρώ.

Σε εθνικό επίπεδο, οι συνεταιριστικές τράπεζες βρίσκονται μεταξύ των ηγετικών θέσεων του κλάδου. Μερικές από τις ισχυρότερες συνεταιριστικές τράπεζες της Ευρώπης, είναι η "CREDIT AGRICOLE" της Γαλλίας η οποία κατέχει 24% μερίδιο της γαλλικής αγοράς, η "DZ Bank" που είναι μια από τις μεγαλύτερες τράπεζες στη Γερμανία με μερίδιο αγοράς σχεδόν 20%, η "Assoc. Nazionale fra le Bannehe Popolari" της Ιταλίας με μερίδιο αγοράς 26% και η αυστριακή "Osterreichische Raiffeisenbanken", που κατέχει το 29% της αυστριακής τραπεζικής αγοράς.

Οι συνεταιριστικές τράπεζες, με τη λειτουργία τους, συμβάλουν ποικιλοτρόπως στις οικονομίες. Αρχικά, συνεισφέρουν στην αποτελεσματικότητα του τραπεζικού συστήματος και επομένως στην οικονομία. Σήμερα, οι συνεταιριστικές τράπεζες επιχειρούν σε υψηλές ανταγωνιστικές αγορές, καθώς εναρμονίζουν τις συνεταιριστικές αρχές με τα επιχειρησιακά τους μοντέλα. Ο πρωταρχικός σκοπός τους είναι η προσφορά καλύτερων υπηρεσιών στους ιδιοκτήτες-μέλη τους, σε αντίθεση με το παραδοσιακό στόχο της μεγιστοποίησης των κερδών των μετόχων τους, όπως πράττουν οι συνηθισμένες εμπορικές τράπεζες. Τα κέρδη, ωστόσο, είναι αναγκαία για να εξασφαλίσουν τη σταθερότητα και ανάπτυξη τους. Λαμβάνοντας υπόψη αυτή τη μοναδική προσέγγιση της αγοράς και τα δομικά χαρακτηριστικά τους, οι συνεταιριστικές τράπεζες είναι σε θέση να προσφέρουν υπηρεσίες οι οποίες ανταποκρίνονται στις ανάγκες των πελατών τους, ενώ σταθεροποιούν την ιδέα των «δικαιών» τιμών.

Εκμεταλλευόμενες την εγγύτητα των μελών τους και την επαγγελματική τους στέγη σε τοπικό επίπεδο, οι συνεταιριστικές τράπεζες είναι σε θέση να καταλήγουν σε περισσότερο εμπεριστατωμένη πληροφόρηση για τους πελάτες τους και ταυτόχρονα σε χαμηλότερο κόστος. Αυτό τους επιτρέπει να υπολογίζουν τις ανάγκες και τη φερεγγυότητα των πελατών τους διεξοδικότερα σε σχέση με τις άλλες τράπεζες. Η ασυμμετρία της πληροφόρησης μειώνεται, και επομένως, χαρακτηριστικά, όπως η

λανθασμένη επιλογή και η ζημία (“Moral Hazard”) εμφανίζονται με μειωμένους ρυθμούς. Επομένως, οι συνεταιριστικές τράπεζες είναι ικανές, από τη μία μεριά, να κατορθώσουν ένα συγκριτικό πλεονέκτημα στον περιορισμό των τραπεζικών κινδύνων και, από την άλλη, να χορηγήσουν προϊόντα και υπηρεσίες προσαρμοσμένα στις ανάγκες των πελατών τους, με καλύτερη τιμολόγηση.

Οι συνεταιριστικές τράπεζες συνεισφέρουν στη λειτουργικότητα της ευρωπαϊκής τοπικής οικονομίας, διαμέσου της παρεχόμενης χρηματοοικονομικής στήριξης προς τις επιχειρηματικές μονάδες (ΜΜΕ, αγροτικές επιχειρήσεις- οργανισμούς, νοικοκυριά, επαγγελματίες κ.λπ.), οι οποίες χωρίς την ύπαρξη των συνεταιριστικών τραπεζών δεν θα είχαν πρόσβαση στον τραπεζικό δανεισμό. Λόγω της στενής τους σχέσης με τις ΜΜΕ (οι οποίες αντιπροσωπεύουν το μεγαλύτερο ποσοστό των χορηγήσεων τους) οι συνεταιριστικές τράπεζες διαμορφώνουν τις προϋποθέσεις για τη δημιουργία και ανάπτυξη καινοτομιών, που αυτές, με τη σειρά τους, συνεισφέρουν στην ενδυνάμωση της περιφερειακής ευρωπαϊκής οικονομίας.

Οι συνεταιριστικές τράπεζες, με το ειδικό θεσμικό πλαίσιο και επιχειρηματικό σύστημα τους, αντιπροσωπεύουν μία μοναδική μορφή επιχειρηματικού οργανισμού που συνυπάρχει μαζί με τις άλλες μορφές (εμπορικές τράπεζες ή τα διάφορα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα), που εξασφαλίζουν μία κατάλληλη φόρμα για τη ποικιλία των αναγκών της αγοράς. Αυτή η πλουραλιστική προσέγγιση της οικονομίας και των συμμετεχόντων σε αυτή, και παράλληλα, τα συστατικά του ανταγωνιστικού πνεύματος, αποτελούν τον ακρογωνιαίο λίθο για μία αποτελεσματική, αποδοτική και ανταγωνιστική αγορά, που αντιτίθεται στις μονόπλευρες τυποποιήσεις, συγκεντρώσεις και μονοπώλια.

Συνεχίζοντας, οι συνεταιριστικές τράπεζες αποτελούν τη πλατφόρμα για αποτελεσματική επιχειρηματική διαχείριση, βασισμένη σε δημοκρατικές αρχές. Ενδυναμώνουν τη βούληση των μελών τους για ενεργή συμμετοχή στη στρατηγική ανάπτυξη της εταιρείας, τοποθετώντας τη θέση τους σε μια μακροπρόθεσμη (“Long Term”) προοπτική τραπεζικής δραστηριότητας. Σε σχέση με άλλες τράπεζες, οι συνεταιριστικές, δεν είναι τόσο ευάλωτες με τη μεταβλητότητα των χρηματοοικονομικών αγορών. Αυτή η προσέγγιση αντικατοπτρίζει στον ίδιο βαθμό θετικά τη σχέση τράπεζας-πελάτη. Τα μακροπρόθεσμα συμφέροντα των πελατών είναι ζωτικά για τη δραστηριότητα των συνεταιριστικών τραπεζών και ανεπηρέαστα από τις πρόσφατες περιπτώσεις τους.

Οι συνεταιριστικές τράπεζες είναι σε θέση να συλλέξουν και να φέρουν μαζί συσχετισμένες πληροφορίες που αφορούν τις προσδοκίες και τις ανάγκες του πελάτη στις τοπικές αγορές. Επομένως, είναι καλύτερα προετοιμασμένες να προσαρμόσουν τα προϊόντα και τις υπηρεσίες τους, με στόχο τη μεγιστοποίηση του ποσοστού ικανοποίησης των πελατών τους. Για τον ίδιο λόγο, οι ευρωπαϊκές συνεταιριστικές τράπεζες έχουν να επιδείξουν μία αξιοπρόσεκτη επιτυχία στη πρόβλεψη των αναγκών της τοπικής αγοράς, διαδραματίζοντας, μ' αυτό τον τρόπο, έναν ηγετικό ρόλο στο τομέα των προϊόντων και της τεχνολογίας. Η ιδέα της παροχής ασφαλιστικών υπηρεσιών διαμέσου του τραπεζικού δικτύου, δημιουργήθηκε από το γαλλικό συνεταιριστικό τραπεζικό σύστημα, ακολουθώντας τα βήματα της “Credit Mutuel” τις δεκαετίες του 1970 - 1980 ή και ακόμα η πρόσφατη επιτυχία στο πεδίο της ηλεκτρονικής τραπεζικής (“E-Banking”) που καταγράφηκε από την φιλανδική “Okobank”, την ολλανδική “Rabobank” και την αυστριακή “RZB”, αποτελούν παραδείγματα συνεταιριστικής πίστης που προωθούν τη δύναμη της καινοτομίας. Παράλληλα, τα επιχειρηματικά μοντέλα των συνεταιριστικών τραπεζών εξασφαλίζουν μια υψηλού επιπέδου προστασία των πελατών, όχι μόνο παρέχοντας άρτια πληροφόρηση προς αυτούς, αλλά και επιτρέποντας τον ενεργό ρόλο τους στην λήψη αποφάσεων.

Οι συνεταιριστικές τράπεζες λειτουργώντας στις ευρωπαϊκές περιφέρειες, ως αποκεντρωμένα δίκτυα, είναι εκ βάθους αναμεμιγμένες με τη τοπική ανάπτυξη των γεωγραφικών περιοχών όπου δραστηριοποιούνται, και παρεμβαίνουν ενεργά σε τοπικό επίπεδο. Ιστορικά, δημιουργήθηκαν από ομίλους, από δήμους κ.λπ., με σκοπό να αντισταθμίσουν την απουσία της εύκολης εισόδου σε τραπεζικά προϊόντα και υπηρεσίες, με συνέπεια να αναμινγούνται ενεργά σε αυτές τις τοπικές κοινωνίες. Γι' αυτό το λόγο, οι σκέψεις περί κοινωνικής συνοχής και αλληλεγγύης είναι η καρδιά του συνεταιριστικού τραπεζικού συστήματος. Στην εποχή μας, οι συνεταιριστικές τράπεζες προσφέρουν σημαντική ώθηση στη δυναμική των τοπικών οικονομιών, διαμέσου παροχής χρηματοδότησης προς το πρωτογενή τομέα, τις ΜΜΕ και της προώθησης της κοινωνικής ολοκλήρωσης ή των εκπαιδευτικών προγραμμάτων. Επίσης, αποτελούν σημαντικούς εργοδότες και συνάμα φορολογούμενους στην περιφέρειά τους. Λαμβάνοντας υπόψη αυτή τη προσέγγιση, οι συνεταιριστικές τράπεζες είναι πρωτοπόροι στην ανάπτυξη της τοπικής οικονομίας και της επιχειρηματικής κοινωνικής ευθύνης.

Ο ρόλος του συνεταιριστικού τραπεζικού συστήματος στην Ευρώπη ενδυναμώνει τη σταθερότητα του χρηματοοικονομικού τομέα. Οι συνεταιριστικές τράπεζες χαρακτηρίζονται από ισχυρή κεφαλαιοποίηση, από μετριασμό του επιπέδου του ρίσκου που αναλαμβάνουν, καθώς, και από τη σταθεροποίηση του επιπέδου της κερδοφορίας τους, χαρακτηριστικά στα οποία δίνουν έμφαση οι σημαντικότεροι χρηματοοικονομικοί οίκοι παγκοσμίως. Χαρακτηριστικά, αναφέρετε ότι οι συνεταιριστικές τράπεζες λειτουργούν ως «κυματοθραύστης» ενάντια σε κάθε πιθανή κρίση στο τραπεζικό σύστημα (Belaisch, 2001). Επιπλέον, το αποκεντρωτικό χαρακτήρα κέντρο τους λήψης αποφάσεων, επιτρέπει την αποτελεσματική και υγιή διαχείριση των κινδύνων. Λόγω της χρηματοοικονομικής τους ευρωστίας, οι συνεταιριστικές τράπεζες ενισχύουν τη σταθερότητα και ανταγωνιστικότητα στον ευρωπαϊκό χρηματοοικονομικό τομέα.

Οι ευρωπαϊκές συνεταιριστικές τράπεζες αποτελούν εδώ και καιρό, αναπόσπαστο και καθιερωμένο τμήμα του χρηματοπιστωτικού συστήματος σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες και ένα σημαντικό μέρος της ποικιλομορφίας και της πολυφωνίας στο ευρωπαϊκό τραπεζικό τοπίο με το δικό τους χαρακτηριστικό επιχειρηματικό μοντέλο, καθεστώς ιδιοκτησίας και λειτουργική δομή. Ένα σημαντικό γνώρισμα των ευρωπαϊκών συνεταιριστικών τραπεζών είναι ότι δεν υπάρχει ένα ενιαίο παγκόσμιο πρότυπο, το οποίο σε όλες τις λεπτομέρειές του είναι κοινό σε κάθε συνεταιριστική τράπεζα. Αυτό σημαίνει ότι δεν υπάρχει ένα απολύτως ομοιογενές σύνολο των συνεταιριστικών τραπεζών σε ολόκληρη την Ευρώπη. Παρά την ποικιλομορφία σε πολλές διαστάσεις (τόσο στο εσωτερικό ορισμένων χωρών όσο, κυρίως, μεταξύ των χωρών), υπάρχουν επίσης πολλά βασικά κοινά σημεία σε όλες τις συνεταιριστικές τράπεζες. Επομένως, ο συνεταιριστικός τραπεζικός κλάδος της Ευρώπης μπορεί να χαρακτηριστεί ως «ομοιότητα με διαφοροποίηση».

Κλείνοντας, ο ρόλος, το πλαίσιο λειτουργίας, καθώς και, τα χαρακτηριστικά γνωρίσματά των συνεταιριστικών τραπεζών, στην ευρωπαϊκή τοπική και περιφερειακή ανάπτυξη, μπορούν να συνοψιστούν ως εξής:

- Σε μια συνεταιριστική τράπεζα, τα μέλη και οι πελάτες είναι η ίδια ομάδα ανθρώπων που εκλέγουν τις διοικητικές ομάδες τους, σύμφωνα με την αρχή «ένα άτομο, μια ψήφος». Αυτή είναι η θεμελιώδης αρχή της οικονομικής δημοκρατίας.
- Κυρίαρχος σκοπός τους είναι: να εξασφαλίσουν υψηλή απόδοση για τους πελάτες, με το να τους προσφέρουν προσαρμοσμένα στις ανάγκες τους προϊόντα και υπηρεσίες, οικονομικά και «κοντά στο σπίτι».

- ο Η αποκεντρωμένη δομή των συνεταιριστικών τραπεζών, που έχουν σταθερή βάση στις τοπικές κοινωνίες μέσω του μεγάλου αριθμού σημείων εξυπηρέτησης, τους δίνει καλή γνώση των αναγκών των συναλλασσομένων, πράγμα που τους επιτρέπει να λαμβάνουν ακριβείς αποφάσεις, σε επίπεδο βάσης και να ελέγχουν τους κινδύνους. Αυτό, στη συνέχεια, ενθαρρύνει την περιφερειακή ανάπτυξη και τη κοινωνική συνοχή.
- ο Οι συνεταιριστικές τράπεζες καινοτομούν υποστηρίζοντας με συνέπεια την περιφερειακή ανάπτυξη και επιδεικνύοντας εταιρική και κοινωνική ευθύνη. Συνεχώς συμμετέχουν στον αγώνα για τη καταπολέμηση της ανεργίας και την εξάλειψη του κοινωνικού αποκλεισμού στις περιφέρειες.
- ο Οι εταιρείες αξιολόγησης αναγνωρίζουν ότι, οι συνεταιριστικές τράπεζες είναι οικονομικά υγιείς. Αυτό όχι μόνο τις βοηθά να συμβάλλουν στη σταθεροποίηση του οικονομικού συστήματος των περιφερειών της Ευρώπης και να το καταστήσουν πιο ανταγωνιστικό, αλλά αποτελεί τη συνταγή που τις επιτρέπει να συμμετέχουν σημαντικά στον εκσυγχρονισμό της δυναμικής του και στην εργασία για την αναδόμησή του και την επίλυση περιφερειακών προβλημάτων.
- ο Τέλος πρέπει να τονιστεί ότι, δεσμεύονται από τους ίδιους κανόνες-νόμους, φορολογικούς και δεοντολογικούς-όπως όλοι οι ανταγωνιστές τους.

Από τη λειτουργία των συνεταιριστικών τραπεζών προκύπτουν σημαντικά οφέλη οικονομικής και συστημικής φύσεως, από την ύπαρξη ενός επιτυχημένου συνεταιριστικού τραπεζικού κινήματος στην Ευρώπη. Ένα χρηματοοικονομικό σύστημα που χαρακτηρίζεται από μια ποικιλομορφία ιδιοκτησιακών καθεστώτων και δομών διοίκησης, καθώς και εναλλακτικών επιχειρηματικών μοντέλων, είναι πιθανό να είναι περισσότερο ανταγωνιστικό και συστημικά λιγότερο ευάλωτο, από αντίστοιχα ένα στο οποίο κυριαρχεί ένα μοναδικό μοντέλο. Το γεγονός αυτό έχει σημαντικές πολιτικές επιπτώσεις, με τη δημόσια συζήτηση να επικεντρώνεται στο ρόλο του κάθε είδους πιστωτικού ιδρύματος για τη χρηματοδότηση της πραγματικής οικονομίας, με απώτερο σκοπό τη προώθηση της περιφερειακής και τοπικής ανάπτυξης.

Στην ενότητα που ακολουθεί, παρουσιάζονται τρεις χαρακτηριστικές περιπτώσεις συνεταιριστικών τραπεζών, που προκύπτουν από την ευρωπαϊκή εμπειρία, που με τη λειτουργία τους υποστηρίζουν ενεργά τις τοπικές αναπτυξιακές προσπάθειες και πρωτοβουλίες, με κεφάλαιο και τεχνογνωσία. Οι συνεταιριστικές τράπεζες είναι

πρωτίστως επιχειρήσεις της «κοινωνικής οικονομίας» και η λειτουργία τους συνδέεται άμεσα με την τοπική και οικονομική ανάπτυξη.

5.2.1 Η Ολλανδική “Rabobank”

Η πρώτη συνεταιριστική τοπική τράπεζα στην Ολλανδία ιδρύθηκε πριν από έναν αιώνα περίπου. Από τότε, ο συνεταιριστικός τραπεζικός τομέας στην προαναφερόμενη χώρα έχει αναπτυχθεί σε ισχυρή δύναμη, η ισχυρότερη στις εθνικές λιανικές τραπεζικές εργασίες. Ειδικά κατά τη διάρκεια των τελευταίων δεκαετιών, ο όμιλος “Rabobank” έχει μετασχηματιστεί από μια ομάδα πιστωτικών ενώσεων σε έναν φορέα παροχής υπηρεσιών χρηματοδότησης. Η τράπεζα κατέχει μερίδιο αγοράς 30% στα στεγαστικά δάνεια, 43% στην αγορά της λιανικής αποταμίευσης και σχεδόν το 40% στα δάνεια προς ΜΜΕ. Ειδικότερα στους κλάδους τροφίμων και της γεωργίας το μερίδιο αγοράς της ανέρχεται σε άνω του 85%.

Η ομάδα της “Rabobank”, περιλαμβάνει περισσότερες από 400 ανεξάρτητες τοπικές “Rabobanks”, οι οποίες έχουν περίπου 2.000 εξόδους στη χώρα. Ο όμιλος της τράπεζας έχει δομή τριών επιπέδων: τις τοπικές τράπεζες-μέλη, τη “Rabobank Nederland” (κεντρική τράπεζα του δικτύου) και τις διάφορες θυγατρικές της τελευταίας. Το δίκτυο της τράπεζας είναι απόλυτα συγκεντρωτικό μοντέλο με ισχυρή κεντρική τράπεζα που εξυπηρετεί τις τράπεζες-μέλη με ποικίλους τρόπους (Jeucken, 2004). Η “Rabobank Nederland”, που είναι η κύρια οργάνωση τοπικών τραπεζών, υποστηρίζει όλες τις διαδικασίες των τοπικών αυτών τραπεζών. Επιπλέον, μεγάλες και διεθνείς υπηρεσίες ή επιχειρησιακοί πελάτες εξυπηρετούνται από μια τοπική τράπεζα. Επίσης, είναι κυρίαρχος διάφορων χρηματοδοτικών οργανισμών, όπως η “Rabobank International”, μια μέσου μεγέθους ασφαλιστική εταιρεία.

Τα προϊόντα αυτών των οντοτήτων είναι διαθέσιμα στις τοπικές τράπεζες για τη συντήρηση πελατών τους. Συνολικά, η “Rabobank” έχει μερίδιο αγοράς στον ολλανδικό τραπεζικό κλάδο πάνω από 30% στις εσωτερικές υπηρεσίες πληρωμής και την ιδιωτική αποταμίευση, περίπου 25% στο δανεισμό υποθηκών και 85% στο γεωργικό δανεισμό. Η ομάδα έχει περίπου 7 εκατ. πελάτες, οι οποίοι είναι σχεδόν το 50% ολόκληρου του πληθυσμού. Επιπλέον, υπάρχει ένα αρκετά μεγάλο διεθνές δίκτυο στην Ευρώπη, στις ΗΠΑ, την Λατινική Αμερική και την Ασία. Λόγω αυτής της

επιτυχίας, ειδικά για τους ξένους θεσμικούς επενδυτές φάνηκε να υπάρχει διάκριση μεταξύ “Rabobank” και των κύριων ολλανδικών ανταγωνιστών.

Τα τελευταία χρόνια έγινε αισθητό από την κεντρική διοίκηση ότι η οικονομική χειραφέτηση της παραδοσιακής βάσης μελών ήταν ολοκληρωμένη, καθιστώντας μια συνεταιριστική τράπεζα ξεπερασμένη. Επομένως, προτάθηκε «να ολοκληρωθεί» η διαδικασία χειραφέτησής από μία λεπτομερώς πιστωτική ένωση σε έναν ευρέως βασισμένο οικονομικό φορέα παροχής υπηρεσιών. Η διοίκηση της “Rabobank” συνειδητοποίησε ότι σήμερα ένας συνεταιριστικός χρηματοδοτικός οργανισμός έχει να διαδραματίσει ένα διακριτό ρόλο σε σχέση με τους άλλους οργανισμούς. Επιβάλλεται για ένα συνεταιριστικό οργανισμό να είναι ικανός να παρέχει ολοκληρωμένα προγράμματα χρηματοδότησης για να εξασφαλίσει την βιωσιμότητα του.

Οι συνεταιριστικές ρίζες της “Rabobank”, τις απέδωσαν μία μοναδική θέση στη διατραπεζική αγορά και αποτελούν τους κεντρικούς πυλώνες της δύναμης της. Το τελευταίο δικαιολογεί και τη συνέχειά της ως συνεταιριστικό οργανισμό. Επιπρόσθετα, έχει ξεκινήσει ήδη μία διαδικασία που στοχεύει στην ενδυνάμωση της βάσης των μελών της, διαμέσου της αλλαγής του αρχικού της σκοπού από συνεταιριστικό σε πελατοκεντρικό. Στο μέλλον, οι συνεταιριστικές τράπεζες έχουν να αναλάβουν ένα σημαντικό ρόλο στην κοινωνία, διερευνώντας «νέα συνεταιριστικά μοντέλα», προκειμένου να επιτύχουν το σκοπό τους.

5.2.2 Η Σουηδική “Ekobanken”

Παρατηρώντας το διεθνές τραπεζικό περιβάλλον, ένα αξιοσημείωτο παράδειγμα ειδικής συνεταιριστικής τράπεζας αποτελεί η σουηδική “Ekobanken”. Από πληροφορίες του διαδικτυακού τόπου της τράπεζας, η έμμεση εμπλοκή της συγκεκριμένης εναλλακτικής τράπεζας στο σχεδιασμό της περιφερειακής ανάπτυξης διενεργείται με το να στηρίζει τη μικρομεσαία επιχείρηση και ταυτόχρονα να διαθέτει ένα κοινωνικό και οικολογικό προφίλ, που τη καθιστούν ξεχωριστή, όπου οι καταθέτες επιλέγουν πώς θα επενδυθούν τα χρήματά τους. Επομένως, διαμορφώνει ένα είδος «κατευθυνόμενης» ανάπτυξης, σε τομείς και γεωγραφικές περιοχές που επιλέγουν οι ίδιοι οι καταθέτες. Επομένως, είναι εμφανείς οι δυνατότητες για την ανάπτυξη των περιοχών σε υστέρηση και των λιγότερο ευνοημένων, αν δοθούν κίνητρα για τη κατανομή κεφαλαίων κίνησης προς τις επιχειρήσεις αυτών των περιοχών.

Η προαναφερθείσα τράπεζα θα μπορούσε να είναι η λύση στην οικονομική κρίση ή ένα υπόδειγμα εναλλακτικής επενδυτικής επιχείρησης. Θα μπορούσε επίσης να αποτελεί πρότυπο οικολογικής συμπεριφοράς ή κοινωνικής προσφοράς. Η συγκεκριμένη τράπεζα, που στον ισολογισμό της δημοσιεύει και το οικολογικό της αποτύπωμα (εκπομπές CO₂), στηρίζεται μόνο στις καταθέσεις του κοινού και δεν έχει προσφύγει ποτέ στις χρηματαγορές ή στη διατραπεζική αγορά. Η “Ekobanken”, που δημιουργήθηκε το 1998 και λειτουργεί ως συνεταιριστική με 1.300 μέλη, αποτελεί μια τράπεζα που χορηγεί δάνεια μόνο για οικολογικά ή κοινωνικά δίκαια προγράμματα, και γενικότερα δανειοδοτεί εγχειρήματα που προωθούν την αειφορία. Παρά το γεγονός ότι το μέγεθός της είναι μικρό σε σχέση με άλλα μεγάλου μεγέθους τραπεζικά ιδρύματα, εκείνο που τη καθιστά άξια σχολιασμού είναι το γεγονός ότι, όχι μόνο δεν έχει πληγεί από τη διεθνή οικονομική κρίση, αλλά κάθε χρόνο αυξάνει συστηματικά τα κέρδη της σε ποσοστό 15 έως και 20%.

Στη προκειμένη περίπτωση, η τοποθέτηση των χρημάτων της “Ekobanken” σε μετοχές, ομόλογα και τίτλους εταιρειών που προβάλλουν κοινωνικές, πολιτικές και περιβαλλοντικές ευαισθησίες, είναι μια επένδυση που αποδίδει.. Η τράπεζα έχει επίγνωση ότι διαχειρίζεται ξένα κεφάλαια και γι' αυτό το λόγο υπάρχει απόλυτη διαφάνεια προς τους καταθέτες. Συγκεκριμένα, ο απολογισμός κάθε χρονιάς εξηγεί το σκεπτικό με το οποίο χορηγήθηκαν τα δάνεια, δίνει σχέδια, φωτογραφίες και παραδείγματα προγραμμάτων που έχουν υλοποιηθεί στις γεωγραφικές περιφέρειες και δημοσιεύει τον πλήρη κατάλογο με τα χρηματικά ποσά και τους δανειοδοτούμενους. Εκτός από τα παραπάνω, ο κάθε καταθέτης, που είναι συνήθως και μέλος της συνεταιριστικής τράπεζας, έχει δικαίωμα να επιλέξει το σκοπό για τον οποίο θα χρησιμοποιηθούν τα χρήματά του, όπως επίσης και το πού θα επενδυθούν. Με αυτό τον τρόπο, επηρεάζει τον τρόπο διαχείρισης των οικονομιών του, αλλά και τον τρόπο με τον οποίο αναπτύσσεται η τράπεζα.

Η “Ekobanken” διατηρεί επαφές με αντίστοιχες «ηθικές» τράπεζες σε Νορβηγία, Δανία, Γερμανία, Ολλανδία, Μεγάλη Βρετανία και Ισπανία. Τα δάνεια που παρέχονται, αφορούν κυρίως πολίτες της χώρας, ενώ υπάρχουν και προγράμματα στο εξωτερικό. Όσο για τις χρηματοδοτήσεις της τράπεζας, αυτές ποικίλλουν ανάλογα με το είδος της επιχείρησης ή οργανισμού μιας τοπικής κοινωνίας: μπορεί να αφορούν ένα αγρόκτημα βιολογικών προϊόντων, μια εταιρεία οικολογικών ρούχων, ένα σχολείο σε μια κοινότητα μέχρι ένα βιολογικό αρτοποιείο, μια βιοδυναμική φάρμα, μια εταιρεία συσκευών εξοικονόμησης ενέργειας ή ακόμη κι ένα ιατρείο.

Η υπό εξέταση τράπεζα, που διατηρεί πολύ χαμηλό περιθώριο κέρδους (μόλις 2,2 % σύμφωνα με στοιχεία του 2009), δεν στηρίζεται τόσο στη διατραπεζική αγορά, όσο στις καταθέσεις των πελατών της. Το ποσό αυτό, που το 2009 άγγιξε τα 39 εκατ. ευρώ, χρησιμοποιείται για να χρηματοδοτηθούν τοπικές επιχειρήσεις και μεμονωμένα άτομα, που έχουν έναν οικολογικό ή κοινωνικό σκοπό, με αποτέλεσμα τη συμμετοχή των πιστώσεων της τράπεζας στη προώθηση της περιφερειακής ανάπτυξης και χρηματοδότηση αναπτυξιακών προγραμμάτων. Γι' αυτό το λόγο, η τράπεζα έχει ήδη δημιουργήσει τομείς στους οποίους εντάσσεται το κάθε δάνειο. Οι τομείς αυτοί είναι:

- ο Οικολογία: Δάνεια για εναλλακτικές μορφές ενέργειας, οικολογική και βιοδυναμική γεωργία, έρευνα και άλλα περιβαλλοντικά έργα.
- ο Υγεία: Χρηματοδοτούνται προγράμματα φροντίδας ηλικιωμένων ή ατόμων με ειδικές ανάγκες, εναλλακτική ιατρική, κοινωνικά προγράμματα κ.λπ.
- ο Παιδιά - Νέα γενιά: Για ανεξάρτητα ή ειδικά σχολεία, οργανώσεις για παιδιά, ξενώνες νεότητας κ.λπ.
- ο Πολιτισμός: Καλλιτεχνικά σχέδια, σχολεία, επιμόρφωση ενηλίκων κ.λπ.

Τα κεντρικά γραφεία της τράπεζας στεγάζονται στις εγκαταστάσεις ενός μεγάλου - πρώην - αγροκτήματος στην περιφέρεια της Στοκχόλμης (Εικ. 1).

Εικ 1. Τα κεντρικά γραφεία της Ekobanken

5.2.3 Η Ιταλική “Banca Etica”

Η «Ηθική Τράπεζα», σύμφωνα με πληροφορίες από τον διαδικτυακό τόπο της τράπεζας, ιδρύθηκε στην Ιταλία το 1999 από 22 μη κερδοσκοπικούς οργανισμούς με στόχο όχι το άμεσο υπερκέρδος, αλλά το κοινωνικό όφελος τοπικού χαρακτήρα. Σήμερα διαθέτει 35.691 μέλη, εκ των οποίων τα 5.448 αποτελούν οργανισμούς ενώ οι χορηγήσεις της ανέρχονται σε 695,4 εκατ. ευρώ (σύμφωνα με οικονομικά στοιχεία της 31.07.2011). Αν και λειτουργεί όπως κάθε άλλη τράπεζα, οι επενδύσεις της αφορούν αποκλειστικά τοπικές αγορές, προωθώντας τους μηχανισμούς υποστήριξης των δραστηριοτήτων των ΜΜΕ και ενίσχυσης της συνεργασίας των σε τοπικό επίπεδο, αλλά και δραστηριότητες που αναγνωρίζονται ως κοινωνικά ή περιβαλλοντικά υπεύθυνα αποδεκτές. Και όλα αυτά, με πλήρη διαφάνεια, συμμετοχικές διαδικασίες και δημοκρατία.

Αποτελεί μια συνεταιριστική τράπεζα που δημοσιεύει τα προγράμματα χρηματοδότησης, τις επενδύσεις και γενικότερα κάθε οικονομική της δραστηριότητα στην ιστοσελίδα της, όπου μπορεί ο καθένας να τα ελέγξει. Ο πελάτης της τράπεζας μπορεί να παρακολουθεί ανά πάσα στιγμή πού βρίσκονται, πού επενδύονται τα χρήματά του, καθώς επίσης, μπορεί να επιλέξει το πρόγραμμα που επιθυμεί να υποστηρίξει. Μπορεί να επιλέξει ακόμα και το επιτόκιο των καταθέσεων ή των δανείων⁹.

Για να γίνει κάποιος μέλος στην «Ηθική Τράπεζα» απαιτούνται τουλάχιστον 5 μετοχές, οι οποίες δεν διαπραγματεύονται, δεν είναι εισηγμένες και εμπορεύσιμες σε κανένα χρηματιστήριο αξιών. Οι συγκεκριμένες μετοχές αποτελούν μια μορφή συμμετοχής στην προσπάθεια της τράπεζας, όπου κάθε πελάτης έχει μία μόνο ψήφο στις όποιες διαδικασίες της τράπεζας, ανεξάρτητα από τον αριθμό των μετοχών που κατέχει. Επιπλέον, οι μέτοχοι είναι οργανωμένοι κατά γεωγραφικές περιοχές, ώστε να υπάρχει καλύτερη επαφή με τη τοπική κοινωνία και να αναδεικνύονται οι τοπικές ανάγκες. Ταυτόχρονα, δικαίωμα στα προϊόντα της τράπεζας έχουν και μετανάστες, όπως και κοινωνικές ομάδες, που «απορρίπτονται» από το υπόλοιπο τραπεζικό σύστημα.

⁹ Στην Ηθική Τράπεζα, οι επισφάλειες στα δάνεια ανήλθαν μόλις στο 0,5%, όταν ο μέσος όρος στην Ιταλία ήταν στο 4,5% (με βάση οικονομικά στοιχεία για το 2009 της Τράπεζας)

Στην ίδια λογική, η τράπεζα δεν εκδίδει καταναλωτικά δάνεια, εκτός αν αφορά κατανάλωση «φιλική προς το περιβάλλον» (για παράδειγμα, δάνεια για την απόκτηση υβριδικών αυτοκινήτων) και για κοινωνικά υπεύθυνες επενδύσεις που συμβάλλουν στη τοπική ανάπτυξη και στον εμπλουτισμό του κοινωνικού κεφαλαίου. Η τράπεζα διαθέτει συνηθισμένα τραπεζικά προϊόντα, όπως καταθέσεις και χρεωστικές κάρτες, ενώ παρέχει δάνεια για τον εκσυγχρονισμό και τη μακροχρόνια βιωσιμότητα τοπικών μικρομεσαίων επιχειρήσεων, με σημαντική επίδραση στην οικονομική ευημερία περιοχών, αφού αυξάνεται η τοπική απασχόληση και το τοπικό προϊόν. Όσον αφορά την τιμολόγηση της τράπεζας, τα επιτόκια της είναι συνδεδεμένα με επιτόκια αναφοράς, όπως το “Euribor” και είναι ανταγωνιστικά έναντι των άλλων τραπεζών. Αντίστοιχες πρωτοβουλίες έχουν προχωρήσει σε αρκετές χώρες της Ευρώπης. Ήδη, «ηθικές τράπεζες» λειτουργούν στην Ολλανδία, τη Γαλλία, τη Γερμανία, στο Βέλγιο κ.ά.

5.3 Η Συνεταιριστική Πίστη στην Ελλάδα

Ο θεσμός των συνεταιριστικών τραπεζών, ο οποίος εισάγεται στην Ελλάδα το 1994 με βάση το νομοθετικό πλαίσιο που δημιουργήθηκε το 1992 και στηρίχθηκε στο Νόμο περί Αστικών Συνεταιρισμών, έχει πλέον τη δική του θέση στην ελληνική τραπεζική αγορά, και κατ’ επέκταση στα γενικότερα οικονομικά δρώμενα της χώρας. Τα πιστωτικά αυτά ιδρύματα, ειδικού τύπου, ανήκουν σε έναν κλάδο δυναμικό και κερδοφόρο, ο οποίος, ενώ υπάρχει σε ένα περιβάλλον ιδιαίτερα ανταγωνιστικό, βασίζεται στις σύγχρονες αρχές του συνεργατισμού που έχουν ένα πολύ βασικό χαρακτηριστικό γνώρισμα: απευθύνονται κυρίως σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις και φυσικά πρόσωπα με προϊόντα προσαρμοσμένα στις εκάστοτε τοπικές συνθήκες και ανάγκες.

Η συνεταιριστική πίστη άρχισε να αναπτύσσεται στη χώρα μας, τα τελευταία δεκαπέντε έτη. Σήμερα, λειτουργούν 16 συνεταιριστικές τράπεζες, με τη μορφή πιστωτικού συνεταιρισμού, όπως ορίζει ο Νόμος 1667/86. Στον πίνακα 7 που ακολουθεί, εμφανίζεται ο όμιλος των 16 συνεταιριστικών τραπεζών που δραστηριοποιούνται στη χώρα μας.

Πίνακας 7: Όμιλος Συνεταιριστικών Τραπεζών

Αχαϊκή Συνεταιριστική Τράπεζα Συν. Π.Ε.	Συνεταιριστική Τράπεζα Καρδίτσας Συν. Π.Ε.
Συνεταιριστική Τράπεζα Δράμας Συν. Π.Ε.	Συνεταιριστική Τράπεζα Λαμίας Συν. Π.Ε.
Συνεταιριστική Τράπεζα Δυτ. Μακεδονίας Συν. Π.Ε.	Συνεταιριστική Τράπεζα Λέσβου - Λήμνου Συν. Π.Ε.
Συνεταιριστική Τράπεζα Δωδεκανήσου	Παγκρήτια Συνεταιριστική Τράπεζα Συν. Π.Ε.
Συνεταιριστική Τράπεζα Έβρου Συν. Π.Ε.	Συνεταιριστική Τράπεζα Πελοποννήσου Συν. Π.Ε.
Συνεταιριστική Τράπεζα Ευβοίας Συν. Π.Ε.	Συνεταιριστική Τράπεζα – Πιερίας "Ολυμπιακή Πίστη" Συν. Π.Ε.
Συνεταιριστική Τράπεζα Ηπείρου	Συνεταιριστική Τράπεζα Σερρών
Συνεταιριστική Τράπεζα Θεσσαλίας Συν. Π.Ε.	Συνεταιριστική Τράπεζα Χανίων Συν. Π.Ε.

Πηγή Πίνακα 7: Ένωση Συνεταιριστικών Τραπεζών Ελλάδος

Από την ίδρυσή της έως και σήμερα η κάθε μια, αλλά και στο σύνολό τους οι ελληνικές συνεταιριστικές τράπεζες -σύμφωνα με τις αναλύσεις των οικονομικών τους μεγεθών- είναι φανερό ότι σημειώνουν πορεία με αξιόλογη άνοδο παρόλο το εντεινόμενο ανταγωνιστικό κλίμα που επικρατεί. Αυτό βέβαια δε συνέβη με τον ίδιο τρόπο και στον ίδιο χρόνο για όλες, κάτι που οφείλεται σε διάφορους λόγους που σχετίζονται κυρίως με την περιοχή στην οποία δραστηριοποιούνται και με την περίοδο κατά την οποία ξεκίνησαν να λειτουργούν. Με βάση οικονομικά μεγέθη των τελευταίων ετών του κλάδου της συνεταιριστικής πίστης, διαπιστώνεται ότι τα μεγέθη αυτά ακολουθούν μια σαφή ανοδική πορεία, η οποία οφείλεται στη δυναμική δραστηριοποίηση των συνεταιριστικών τραπεζών στο χώρο τους, καθώς και στην εν δυνάμει αύξηση του μεριδίου αγοράς τους. Ειδικότερα από το 2002 έως το 2006, το ενεργητικό τυγχάνει μιας μέσης ποσοστιαίας αύξησης της τάξης του 29,1%, οι χορηγήσεις με τη σειρά τους αυξάνονται κατά 28,1% και οι καταθέσεις 33,1%, ενώ τα ίδια κεφάλαια αυξάνονται σε ποσοστό 12,9% και τα κέρδη προ φόρων κατά 24,4% (Ζοπουνίδης, 2007).

5.4 Θεσμικό Πλαίσιο λειτουργίας των Συνεταιριστικών Τραπεζών στην Ελλάδα - Διαχρονική Εξέλιξη

Σύμφωνα με πληροφορίες που παρέχονται από τους διαδικτυακούς τόπους της Ένωσης Συνεταιριστικών Τραπεζών Ελλάδος, της Διεθνής Ένωσης Συνεταιριστικών Τραπεζών και την Ευρωπαϊκή Ένωση Συνεταιριστικών Τραπεζών, οι συνεταιριστικές τράπεζες και οι πιστωτικοί συνεταιρισμοί έχουν ιδρύσει την Ένωση Συνεταιριστικών Τραπεζών Ελλάδος (ΕΣΤΕ), που αποτελεί το όργανο εκπροσώπησης, υποστήριξης και ανάπτυξης της συνεταιριστικής πίστης στη χώρα μας. Η ΕΣΤΕ εκπροσωπεί τις συνεταιριστικές τράπεζες, τόσο στα όργανα της Πολιτείας, όσο και στην Ευρωπαϊκή Ένωση Συνεταιριστικών Τραπεζών (EACB) και στη Διεθνή Ένωση Συνεταιριστικών Τραπεζών (ICBA), ως τακτικό μέλος, έχοντας ουσιαστική συμμετοχή στην επίλυση θεσμικών και λειτουργικών θεμάτων.

Οι συνεταιριστικές τράπεζες ίδρυσαν την Πανελλήνια Τράπεζα, η οποία λειτουργεί ως η κεντρική τους τράπεζα, με συντονιστικό κυρίως ρόλο. Η Πανελλήνια εξασφαλίζει οικονομίες κλίμακας για τα μέλη της, παρέχοντάς τους εξειδικευμένα προϊόντα και υπηρεσίες, αυξάνοντας με τον τρόπο αυτό την ανταγωνιστικότητά τους¹⁰. Οι 16 συνεταιριστικές τράπεζες και η Πανελλήνια, δημιούργησαν τον Όμιλο Συνεταιριστικών Τραπεζών, ο οποίος σήμερα αριθμεί 213 καταστήματα πανελλαδικά. Τα καταστήματα του ομίλου είναι διασυνδεδεμένα μεταξύ τους “On Line”, κάτι που πρακτικά σημαίνει ότι υπάρχει ένα ενιαίο δίκτυο για όλα τα καταστήματα των συνεταιριστικών τραπεζών, μέσω του οποίου οι πελάτες μπορούν να εξυπηρετηθούν δωρεάν απ’ οποιαδήποτε περιοχή της χώρας. Αυτή η δομή (Συνεταιριστικές Τράπεζες, Πανελλήνια Τράπεζα και Όμιλος Συνεταιριστικών Τραπεζών) μας δίνει τα χαρακτηριστικά μεγάλου μεγέθους επιχείρησης, χωρίς να θίγεται η αυτονομία και ο τοπικός χαρακτήρας κάθε τράπεζας. Το θεσμικό πλαίσιο, η φιλοσοφία των συνεταιριστικών τραπεζών, η οργάνωση και ο τρόπος αντιμετώπισης του πελάτη, διαφέρουν σημαντικά από τις υπόλοιπες τράπεζες. Οι συνεταιριστικές τράπεζες:

- ο δραστηριοποιούνται τοπικά,

¹⁰ Αξίζει να αναφερθεί ότι η DZ BANK, η Κεντρική Τράπεζα των συνεταιριστικών τραπεζών της Γερμανίας, συμμετέχει, ως στρατηγικός επενδυτής, στο κεφάλαιο της Πανελλήνιας τράπεζας, με ποσοστό 11,98%. Πηγή: <http://www.dzbank.com>

- ο απευθύνονται κατά κανόνα στα μέλη τους,
- ο συμβάλλουν στις τοπικές αναπτυξιακές προσπάθειες, και
- ο προσφέρουν ολοκληρωμένα τραπεζικά προϊόντα και υπηρεσίες με φιλικότητα, ευελιξία, ταχύτητα και αποτελεσματικότητα.

Συνοψίζοντας, η ίδρυση και η δραστηριοποίηση των συνεταιριστικών τραπεζών είναι επωφελής και ευεργετική για τη τοπική τραπεζική αγορά και τη τοπική οικονομία, διότι η χρήση των χρηματοοικονομικών πόρων τους, αποφασίζεται σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο, και όχι προς τις επιταγές μιας κεντρικής διοίκησης, που ενδεχομένως να αγνοεί τις τοπικές ανάγκες και ιδιαιτερότητες. Η ανοδική πορεία των συνεταιριστικών τραπεζών και η αυξητική τάση των οικονομικών μεγεθών τους αποτελεί μια ασφαλιστική δικλείδα της ανάπτυξης των τοπικών κοινωνιών και της μετάβασης προς μια νέα εποχή αναβάθμισης και αναγέννησης. Οι συνεταιριστικές τράπεζες, που σε παγκόσμιο επίπεδο καταλαμβάνουν σημαντικά μερίδια αγοράς, στην Ελλάδα κάνουν σημαντικά βήματα και κινήσεις στρατηγικές, όπως πχ. η συνεργασία της Πανελλήνιας Τράπεζας με την Κεντρική Συνεταιριστική Τράπεζα της Γερμανίας “DZ Bank”, καθώς και προσπάθειες για να ανοιχθούν κανάλια επικοινωνίας και συνεργασίας με το εξωτερικό, επιδίωξη η οποία θα δώσει στις συνεταιριστικές τράπεζες ένα πολυεπίπεδο χαρακτήρα, που θα αποτελέσει την ασπίδα τους απέναντι στον εντεινόμενο ανταγωνισμό της εποχής μας.

5.5 Ο Ρόλος και Συμβολή των Συνεταιριστικών Τραπεζών στη Τοπική Οικονομία και Περιφερειακή Ανάπτυξη

Οι συνεταιριστικές τράπεζες απευθύνονται κυρίως στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ) και στα φυσικά πρόσωπα, προσφέροντας ανταγωνιστικά τραπεζικά προϊόντα προσαρμοσμένα στις ανάγκες τους και με βάση τις συνθήκες της αγοράς. Οι πελάτες ως μέλη των συνεταιριστικών τραπεζών αντιμετωπίζονται σε μια βάση εμπιστοσύνης και μακροχρόνιας προοπτικής συνεργασίας, στοιχεία που συμβάλουν στη συνεχή αναβάθμιση των παρεχόμενων τραπεζικών υπηρεσιών και προϊόντων. Η γνώση της τοπικής αγοράς επιτρέπει στις συνεταιριστικές τράπεζες να προσφέρουν εξατομικευμένη εξυπηρέτηση, προς όφελος των πελατών τους.

Η αποκεντρωμένη δομή τους ενισχύει την προσωπική σχέση πελάτη-τράπεζας, δημιουργούν ευέλικτα σχήματα που αυξάνουν την αποτελεσματικότητά τους, εδραιώνουν την εμπιστοσύνη των τοπικών κοινωνιών και δημιουργούν προϋποθέσεις δυναμικής ανάπτυξης. Οι συνεταιριστικές τράπεζες στο μικρό, σχετικά, χρονικό διάστημα της λειτουργίας τους, έχουν αναμφισβήτητα διαδραματίσει ένα σημαντικό ρόλο σε τοπικό επίπεδο, παρεμβαίνοντας συμπληρωματικά και βελτιωτικά στο τραπεζικό σύστημα, με τη καθιέρωση ενός νέου τύπου πιστωτικού ιδρύματος που διακρίνεται για τη πελατοκεντρική του αντίληψη, που στηρίζει και στηρίζεται από τις τοπικές παραγωγικές δυνάμεις και ενισχύει τη τοπική ανάπτυξη.

Αξίζει να σημειωθεί ότι, τα συνεταιριστικά πιστωτικά ιδρύματα, εμφανίζουν μεγάλες διαφορές στο επίπεδο ανάπτυξής τους, παρά τις μέχρι σήμερα προσπάθειες συντονισμού, υποστήριξης και κοινών δράσεων, ενώ το περιορισμένο μέγεθος, η τοπική λειτουργία, η συναλλαγή κυρίως με τα μέλη και τα περιορισμένα κεφάλαια τους, λειτουργούν ανασταλτικά στη δημιουργία οικονομιών κλίμακας και ρυθμών γρήγορης ανάπτυξης. Εξαιρούνται ωστόσο οι συνεταιριστικές τράπεζες που έχουν μεγάλα ποσοστά ανάπτυξης. Η οικονομική πορεία των τραπεζών αυτών, παρά τις δυσμενείς συνέπειες της πρόσφατης διεθνούς οικονομικής κρίσης, είναι σταθερά ανοδική, κυρίως λόγω της συνετής πιστωτικής πολιτικής τους και της αποφυγής κάθε επένδυσης σε κάθε μορφής τοξικά προϊόντα. Αυτό άλλωστε αποδεικνύεται και από τα δημοσιευμένα οικονομικά στοιχεία του 9μήνου 2009 της Ελληνικής Ένωσης Τραπεζών, όπου οι 16 ελληνικές συνεταιριστικές τράπεζες συγκεντρώνουν:

- ο Σύνολο ενεργητικού της τάξεως των 4,55 δισ. € (αύξηση 18,60%),
- ο Χορηγήσεις 3,15 δισ. € (αύξηση 6,41%),
- ο Καταθέσεις 3,60 δισ. € (αύξηση 17,55%) και
- ο Ίδια Κεφάλαια 542 εκατ. € (αύξηση 6,11%).

Μείωση σημείωσαν μόνο τα κέρδη προ φόρων, κατά 10,61%, συγκριτικά με το 9μηνο του 2008, λόγω της αύξησης του κόστους χρήματος και της μείωσης του spread. Η διαχρονική εξέλιξη των βασικών μεγεθών των συνεταιριστικών τραπεζών

εξακολουθεί να είναι ανοδική, όπως, επίσης, προκύπτει από τα στοιχεία της Ελληνικής Ένωσης Τραπεζών για το έτος 2009¹¹.

Οι συνεταιριστικές τράπεζες, είναι πρωτίστως επιχειρήσεις της «κοινωνικής οικονομίας» και η λειτουργία τους στην ελληνική περιφέρεια συνδέεται άμεσα με τη τοπική, κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη, αφού υποστηρίζουν ενεργά τις τοπικές αναπτυξιακές προσπάθειες και πρωτοβουλίες, με κεφάλαιο και τεχνογνωσία. Συμμετέχουν και συχνά πρωτοστατούν στη δημιουργία βιοτεχνικών πάρκων (ΒΙΟΠΑ) στην περιοχή τους, τόσο με τη συμμετοχή τους στην εταιρεία που διαχειρίζεται το ΒΙΟΠΑ, όσο και με τη χρηματοδότηση των ΜΜΕ που εγκαθίστανται σε αυτά, ενώ, ως τοπικοί φορείς, συμμετέχουν στο κεφάλαιο και τη διοίκηση πολλών τοπικών αναπτυξιακών εταιρειών που υλοποιούν κοινοτικά προγράμματα και πρωτοβουλίες.

Οι τράπεζες αυτές, συνεργάζονται στενά με τη τοπική αυτοδιοίκηση, τα επιμελητήρια, τους τοπικούς εμπορικούς συλλόγους, τους συνεταιριστικούς φορείς του αγροτικού τομέα και όλους τους τοπικούς φορείς σε κοινές αναπτυξιακές πρωτοβουλίες. Χαρακτηριστικά παραδείγματα είναι η ίδρυση καταστημάτων σε χώρους των αγροτικών συνεταιρισμών και η συνύπαρξη με αυτούς, όπως και η αξιοποίηση των κονδυλίων της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων¹². Επίσης, δραστηριοποιούνται, όχι μόνο στα περιφερειακά αστικά κέντρα, αλλά και στους μικρούς δήμους και στις απομακρυσμένες περιοχές, καλύπτοντας τις ανάγκες των κατοίκων που δεν εξυπηρετούνται τοπικά από άλλες τράπεζες. Επιπρόσθετα, στηρίζουν τη τοπική οικονομία, αφού τα κέρδη και τα διαθέσιμά τους επενδύονται στη τοπική αγορά, βελτιώνοντας τις συνθήκες ανάπτυξης και απασχόλησης. Παράλληλα, διευκολύνουν τη πρόσβαση των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων, οι οποίες αποτελούν κύριο μοχλό της τοπικής οικονομίας, στο τραπεζικό σύστημα της περιοχής τους.

Ο ρόλος των συνεταιριστικών τραπεζών απέναντι στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ) δεν εξαντλείται στη χρηματοδότηση, αλλά στηρίζεται κύρια στη καθοδήγησή τους και στη συμβουλευτική τους υποστήριξη σε κάθε χρηματοοικονομικό τους ζήτημα, μέσω ενός απλοποιημένου συστήματος ηλεκτρονικής ενημέρωσης. Σημαντική πρωτοβουλία για την ενίσχυση της περιφερειακής ανάπτυξης είναι η συνεργασία, μετά από διαγωνισμό, της Ένωσης Συνεταιριστικών Τραπεζών Ελλάδας με τον Ενδιάμεσο

¹¹ Κατά τη πενταετία 2004-2008, το ενεργητικό σημείωσε μέσο όρο αύξησης 24,02%, οι χορηγήσεις 24,70%, οι καταθέσεις 23,38%, τα ίδια κεφάλαια 18,90% και τα κέρδη προ φόρων 16,24%

¹² Πηγή: Παγκρήτια Συνεταιριστική Τράπεζα,

http://www.pancretabank.gr/cms/Uploaded/corporate_gr_Nov2010new.pdf

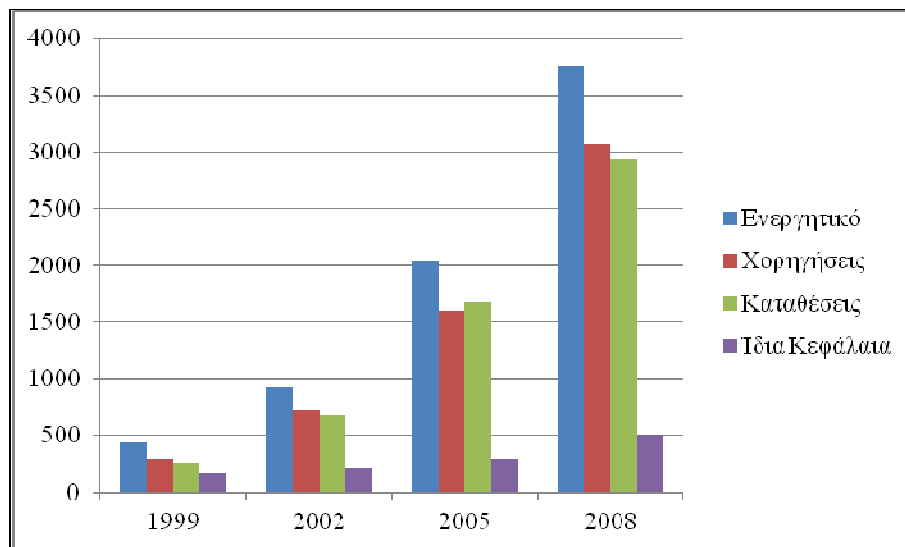
Φορέα του Επιχειρησιακού Προγράμματος Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα (ΕΦΕΠΑΕ) που όπως πληροφορούμαστε από τον διαδικτυακό τόπο του τελευταίου φορέα, διαχειρίζεται τα κοινοτικά προγράμματα της ανταγωνιστικότητας, για τα οποία όλες οι συνεταιριστικές τράπεζες θα είναι φορείς δημοσιοποίησης και αποδοχής των προτάσεων των ενδιαφερόμενων επενδυτών-μικρομεσαίων επιχειρήσεων.

Διαμέσου της προώθησης της συνεταιριστικής ιδέας στη χώρα μας, είναι δυνατόν η τοπική παραγωγικότητα και ανταγωνιστικότητα να ενισχυθούν, παρέχοντας νέα πνοή στις υγιείς επιχειρηματικές μονάδες της ελληνικής περιφέρειας. Στο παρακάτω πίνακα (Πίνακας 8) και στο διάγραμμα, παρουσιάζεται η εξέλιξη των οικονομικών μεγεθών των συνεταιριστικών τραπεζών κατά την δεκαετία 1999-2008:

Πίνακας 8: Διαχρονική εξέλιξη οικονομικών και λοιπών μεγεθών των συνεταιριστικών τραπεζών κατά τη δεκαετία 1999 - 2008 (σε εκατ. €)

	1999	2002	2005	2008
Ενεργητικό	440,86	926,09	2.041,84	3.751,83
Χορηγήσεις	297,70	721,43	1.598,26	3.063,61
Καταθέσεις	252,58	682,06	1.677,20	2.927,06
Ίδια Κεφάλαια	168,49	214,81	285,40	512,67

Πηγή Πίνακα 8: Ένωση Συνεταιριστικών Τραπεζών Ελλάδος

Συμπερασματικά, τα συνεταιριστικά ιδρύματα συνδέονται άμεσα τόσο με τις παραγωγικές τάξεις, όσο και με τους τοπικούς φορείς των περιοχών που δραστηριοποιούνται, αποτελώντας ένα ουσιαστικό πυλώνα για τη βελτίωση της τοπικής

οικονομίας. Άλλωστε, η στενή σύνδεση των συνεταιριστικών τραπεζών με τη τοπική κοινωνία και η συμβολή τους στη τοπική και περιφερειακή ανάπτυξη, αναγνωρίζεται από τη τοπική αγορά. Υπάρχουν πολλές περιοχές στην Ελλάδα όπου οι συνεταιριστικές τράπεζες κατέχουν ένα αξιοσημείωτο μερίδιο αγοράς, παρά τον έντονο ανταγωνισμό στο τραπεζικό χώρο¹³.

¹³ Για παράδειγμα, η Παγκρήτια Συνεταιριστική Τράπεζα, η οποία δραστηριοποιείται κυρίως στη Κρήτη, κατέχει την πρώτη θέση στη κρητική αγορά τόσο σε επίπεδο δικτύου, όσο και σε επίπεδο καταθέσεων και χρηματοδοτήσεων κυρίως προς τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Πηγή: Παγκρήτια Συνεταιριστική Τράπεζα, [http:// www.pancretabank.gr/cms/Uploaded/corporate_gr_Nov2010new.pdf](http://www.pancretabank.gr/cms/Uploaded/corporate_gr_Nov2010new.pdf)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

Η ΠΑΓΚΡΗΤΙΑ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ **ΤΡΑΠΕΖΑ-ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ**

6.1 Εισαγωγή - Ταυτότητα της Τράπεζας

Η Παγκρήτια Συνεταιριστική Τράπεζα ξεκίνησε τη λειτουργία της ως Πιστωτικό Ίδρυμα του Ν. Ηρακλείου τον Ιούνιο του 1994 και αναπτύχθηκε με ταχύτατους ρυθμούς, κάνοντας αισθητή τη παρουσία της στην οικονομική ζωή της Κρήτης, αλλά και ευρύτερα. Η Παγκρήτια αποτελεί μια δυναμική περιφερειακή τράπεζα, που διαθέτει το μεγαλύτερο δίκτυο στο νησί, με 53 καταστήματα και 8 ακόμη εκτός Κρήτης. Η συγκεκριμένη τράπεζα διατηρεί μία από τις πρώτες θέσεις στις καταθέσεις και στους 4 νομούς της Κρήτης, με συνολικό μερίδιο αγοράς στο νησί πάνω από 14%, και πάνω από 20% στο Νομό Ηρακλείου, ενώ πρώτη θέση κατέχει επίσης στις χρηματοδοτήσεις προς τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις του νησιού.

Από το ξεκίνημά της, η τράπεζα θεμελιώθηκε σε υγιείς βάσεις σε επίπεδο οικονομικό, διοικητικό και υπηρεσιακό. Μ' αυτό τον τρόπο, τα λειτουργικά έξοδά της συμπίπτουν σε χαμηλά επίπεδα, ώστε να ενισχύεται η ανταγωνιστικότητά της, προσφέροντας τα προϊόντα και τις υπηρεσίες της σε συγκριτικά χαμηλότερο κόστος, και τις καταθέσεις της με υψηλότερο επιτόκιο. Το διοικητικό συμβούλιο της τράπεζας εκλέγεται με ενιαίο ψηφοδέλτιο και δύο σταυρούς προτίμησης, ώστε να μην υπάρχουν ομαδοποιήσεις οποιασδήποτε μορφής. Όλοι οι νομοί της Κρήτης εκπροσωπούνται στο διοικητικό συμβούλιο με έναν τουλάχιστον σύμβουλο. Σε κάθε κατάσταση εκτός λειτουργεί μια τριμελής επιτροπή από γνωστά πρόσωπα της τοπικής κοινωνίας, που γνωρίζουν τις ιδιαιτερότητες της περιοχής τους, προχωρούν αποκεντρωμένα στην επίλυση χρηματοδοτικών θεμάτων, και γενικότερα επιμελούνται την ανάπτυξη της τράπεζας σε τοπικό επίπεδο. Παρακάτω εμφανίζονται τα μέλη του σημερινού διοικητικού συμβουλίου της τράπεζας.

Διοικητικό Συμβούλιο

1	ΙΩΑΝΝΗΣ ΛΕΜΠΙΔΑΚΗΣ	Πρόεδρος
2	ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΜΥΡΤΑΚΗΣ	Αντιπρόεδρος Α'
3	ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΟΥΡΑΕΤΑΚΗΣ	Αντιπρόεδρος Β'
4	ΜΙΧΑΗΛ ΤΣΙΧΛΑΚΗΣ	Γραμματέας
5	ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΜΑΝΩΛΙΔΑΚΗΣ	Ταμίας
6	ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΑΜΠΑΡΤΖΑΚΗΣ	Μέλος
7	ΙΩΑΝΝΗΣ ΜΑΝΕΛΑΚΗΣ	Μέλος
8	ΜΕΝΕΛΑΟΣ ΜΑΝΟΥΡΑΣ	Μέλος
9	ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΜΑΝΟΥΣΣΕΛΗΣ	Μέλος
10	ΙΩΑΝΝΗΣ ΝΙΤΑΔΩΡΟΣ	Μέλος
11	ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΧΡΙΣΤΟΥΛΑΚΗΣ	Μέλος
12	ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΚΟΥΓΙΟΥΜΟΥΤΖΗΣ	Μέλος

6.2 Φιλοσοφία

Η Παγκρήτια Συνεταιριστική Τράπεζα έχει καθιερώσει διαδικασίες βασισμένες στις Συνεταιριστικές αξίες και αρχές και ιδιαίτερα στη διαφάνεια και στην αξιοκρατία. Αποτελεί την τράπεζα των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων στην Κρήτη:

- Υποστηρίζει βιώσιμες επιχειρήσεις να ξεπεράσουν πρόσκαιρα χρηματοοικονομικά τους προβλήματα, συμβάλλοντας στην ανάπτυξη και εξυγίανση τους,
- Στηρίζει νέους επιχειρηματίες στο επαγγελματικό τους ξεκίνημα,
- Βοηθά στη λύση οικονομικών προβλημάτων οικογενειών και φυσικών προσώπων, προσφέροντας συμβουλευτικές υπηρεσίες και συμφέροντες όρους για τους συμβαλλόμενους.

Η τράπεζα συναλλάσσεται μόνο με τα μέλη της, όπως απαιτεί ο θεσμός των συνεταιριστικών τραπεζών στην Ελλάδα και σε κάθε περίπτωση γίνεται προσπάθεια να υλοποιούνται οι αξίες και οι αρχές του συνεργατισμού με:

- Αξιοκρατία στις διαδικασίες πρόσληψης και τοποθέτησης στελεχών,

- ο Διαφάνεια στις προμήθειες και τους όρους συναλλαγών με τα μέλη της,
- ο Φιλικότητα και εντιμότητα στην εξυπηρέτηση των πελατών.

Όλες οι συναλλαγές αντιμετωπίζονται με φιλικότητα και ταχύτητα, ενώ παρέχονται συμβουλευτικές υπηρεσίες για κάθε είδους τραπεζικά θέματα. Κάθε πρόβλημα εξετάζεται αυτοτελώς, με αντικειμενικότητα, με στόχο την αναζήτηση της καλύτερης δυνατής λύσης.

Τέλος, σύμφωνα με στοιχεία από την ηλεκτρονική ιστοσελίδα της τράπεζας, προκύπτει ότι η Παγκρήτια Συνεταιριστική Τράπεζα αποτελεί σημαντικό πάροχο υποστηρικτικών υπηρεσιών προς τους ΟΤΑ διαθέτοντας υπηρεσία ενημέρωσης Ο.Τ.Α από την ιστοσελίδα της τράπεζας, ολοκληρωμένη διαχείριση δημοτικών εσόδων και συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων για χρηματοδότηση επενδυτικών σχεδίων και αναπτυξιακών έργων υποδομής στην Κρήτη.

6.3 Οι Συνέταιροι της Τράπεζας

Η Παγκρήτια τράπεζα αναγνωρίζει τη μεγάλη συμβολή των συνεταίρων της στην αναπτυξιακή της πορεία και φροντίζει πρώτιστα για το συμφέρον τους. Συζητά με φιλικότητα μαζί τους, εντοπίζει τις ανάγκες τους με ευαισθησία και δημιουργεί τα προϊόντα που τις εξυπηρετούν με τον καλύτερο τρόπο. Λειτουργώντας ανθρωποκεντρικά, λαμβάνει υπόψη τις υποδείξεις τους και βελτιώνει καθημερινά τη λειτουργία της προς όφελός τους. Τα οφέλη που αποκομίζουν τα μέλη από τη συνεργασία τους με την Τράπεζα περιλαμβάνουν:

- ο Υψηλά επιτόκια στις καταθέσεις, οι οποίες αξιοποιούνται προς όφελος της κρητικής οικονομίας.
- ο Χαμηλές επιβαρύνσεις στα δάνεια και τις λοιπές τραπεζικές εργασίες
- ο Ευελιξία και ταχύτητα σε όλα τα τραπεζικά θέματα
- ο Μεγάλη απόδοση σε μέρισμα και υπεραξία από την επένδυση σε συνεταιριστικές μερίδες, αποτέλεσμα της αυξημένης κερδοφορίας της τράπεζας.
- ο Συμβουλευτικές υπηρεσίες σε κάθε χρηματοοικονομικό ζήτημα.

Σήμερα ο αριθμός των συνεταίρων - πελατών υπερβαίνει τα 79.585 μέλη, πράγμα που σημαίνει ότι στο 1/4 των νοικοκυριών της Κρήτης κάποιος είναι μέλος της. Η ενίσχυση της πελατειακής βάσης της Παγκρήτιας Τράπεζας με 1.776 περίπου νέους συνεταίρους το 2010, αποτελεί απόδειξη της εμπιστοσύνης με την οποία περιβάλλει η τοπική κοινωνία της Κρήτης τη τράπεζα, ενώ επιβεβαιώνει τη χρησιμότητά της στην οικονομική και κοινωνική ζωή του νησιού.

6.4 Η Πορεία της Παγκρήτιας Συνεταιριστικής Τράπεζας

Η Παγκρήτια Συνεταιριστική Τράπεζα δημιουργήθηκε πριν από περίπου 17 χρόνια, μέσα σ' ένα δύσκολο, για τον ελληνικό τραπεζικό κλάδο, οικονομικό περιβάλλον. Από την αρχή της λειτουργίας της, δημιούργησε ένα διαφορετικό, για τη χώρα, πρότυπο χρηματοπιστωτικού ιδρύματος, που βασίστηκε σ' ένα αποκεντρωμένο σύστημα διοίκησης και οργάνωσης, εξασφαλίζοντας ευελιξία και ταχύτητα στη λήψη αποφάσεων. Επιπλέον, καθιέρωσε διαδικασίες βασισμένες στις συνεταιριστικές αξίες και αρχές, ιδιαίτερα στη διαφάνεια και στην αξιοκρατία. Από τη πρώτη στιγμή, άνοιξε τις πόρτες της στις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις, αλλά και στα νοικοκυριά, προσφέροντας προϊόντα και υπηρεσίες, με φιλικότητα και ξεκάθαρους όρους, γνωστοποιώντας εξ' αρχής τις υποχρεώσεις και τα δικαιώματά τους.

Παράλληλα, συνεργάζεται στενά με τους οργανισμούς της τοπικής αυτοδιοίκησης, τα επιμελητήρια, τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις και τους συνεταιριστικούς φορείς του αγροτικού τομέα, εξασφαλίζοντας χρηματοδοτήσεις με ευνοϊκούς όρους από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων, για την υλοποίηση αναπτυξιακών έργων υποδομής και επενδύσεων στην Κρήτη. Χαρακτηριστικά, στα τέλη του 2011, υπογράφηκε νέα σύμβαση συνεργασίας μεταξύ της τράπεζας και της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων, ύψους 50 εκατ. ευρώ, στο πλαίσιο της οποίας προβλέπεται η χρηματοδότηση ΜΜΕ με προνομιακούς όρους και η παροχή κεφαλαίων κίνησης μονιμότερου χαρακτήρα, ενώ νωρίτερα υπογράφηκε συμφωνία για το πρόγραμμα Jessica ύψους 35 εκατ. ευρώ, μεταξύ της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων και της κοινοπραξίας Παγκρήτιας Τράπεζας και Ταχυδρομικού Ταμιευτηρίου, που αφορούσε σε χρηματοδοτήσεις υποδομών και έργων αστικής ανάπλασης από τους ΟΤΑ στην ευρύτερη περιφέρεια της Κρήτης.

Η συμμετοχή της τράπεζας σε κοινές αναπτυξιακές προσπάθειες, με στόχο την αξιοποίηση κοινοτικών και εθνικών προγραμμάτων, η συμμετοχή σε κοινές εταιρίες-κοινοπραξίες που προσβλέπουν στην ενίσχυση της τοπικής ανάπτυξης και επιχειρηματικότητας, και η δημιουργία ενός οργανωτικού πλαισίου δωρεάν συμβουλευτικής, πληροφόρησης, ενημέρωσης και υποστήριξης προς τους πελάτες της, διαφοροποιούν τη τράπεζα από το υπόλοιπο τραπεζικό σύστημα και δικαιώνουν το ρόλο και την ύπαρξή της, ως μια επιτυχημένη επιχείρηση της κοινωνικής οικονομίας.

Η Παγκρήτια Συνεταιριστική Τράπεζα, η οποία ξεκίνησε τη λειτουργία της ως πιστωτικό ίδρυμα τον Ιούνιο του 1994, απέσπασε από την αρχή το ενδιαφέρον και την εμπιστοσύνη της κρητικής κοινωνίας. Μέσα σε 15 χρόνια λειτουργίας κατάφερε να είναι ανάμεσα στις τρεις πρώτες τράπεζες που δραστηριοποιούνται στη Κρήτη, ενώ ταυτόχρονα, πέτυχε να είναι πρώτη στο τραπεζικό δίκτυο και προς τις χρηματοδοτήσεις των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων. Σήμερα, η τράπεζα είναι η πιο κερδοφόρα επιχείρηση στο νησί της Κρήτης με πάνω από 80.000 ενεργούς συνεταίρους. Η τράπεζα έχει ενσωματώσει στη λειτουργία της, τις αρχές και τις αξίες του συνεργατισμού, τη διαφάνεια, αξιοκρατία, φιλικότητα και αλληλεγγύη για την εξυπηρέτηση και επίλυση των χρηματοοικονομικών προβλημάτων των κατά τόπους συνεταίρων της, με τη δημιουργία προϊόντων προσαρμοσμένων στις τοπικές ανάγκες τους.

Στηρίζει τους επαγγελματίες στην ανάπτυξη των επιχειρήσεών τους, αλλά και τους νέους επιχειρηματίες στο ξεκίνημά τους. Η λειτουργία και η ίδρυση της τράπεζας, φαίνεται να έχει ωφελήσει περισσότερο τους εμπόρους και τους ελεύθερους επαγγελματίες, ωστόσο δεν παύει να στηρίζει και να βρίσκει λύσεις στα οικονομικά προβλήματα των τοπικών κοινωνιών (των αγροτών, των μισθωτών, των συνταξιούχων κ.λπ.), δημιουργώντας προϊόντα που εξυπηρετούν με το καλύτερο προσωπικό τρόπο, τις επιμέρους ανάγκες της επιχείρησής τους και στηρίζοντας το τοπικό προϊόν.

Με τη σταθερή και ανοδική της πορεία, λειτουργεί έτσι, ώστε να υλοποιηθεί το όραμα των ιδρυτών της, για τη δημιουργία ενός διαφορετικού τραπεζικού ιδρύματος, που να συμπληρώνει το τραπεζικό σύστημα. Ενός φορέα, που να καλύπτει τις ανάγκες των μικρών και των μεσαίων επιχειρήσεων, των εργαζομένων και όλων των μελών της κοινωνίας της Κρήτης. Ενός τραπεζικού ιδρύματος, που οι καταθέσεις των ημεδαπών να αξιοποιούνται στο μέγιστο, προς το κοινωνικό και οικονομικό όφελος του νησιού, και που τα κέρδη του να αντανakλούν τον εκσυγχρονισμό, τη βιωσιμότητα των τοπικών επιχειρήσεων και γενικότερα τη τοπική ανάπτυξη. Σε αυτή τη διαφορετικότητα,

στηρίζεται η επιτυχημένη πορεία αλλά και χρησιμότητα του συνεταιρισμού στη τοπική κοινωνία.

Η Παγκρήτια είναι η πρώτη συνεταιριστική τράπεζα που, προσδίδοντας τη σημασία που αναλογεί στη ποιότητα των υπηρεσιών και στη διαφάνεια των διαδικασιών, προχώρησε στην εφαρμογή και τη πιστοποίηση Συστήματος Διαχείρισης Ποιότητας κατά ΕΛΟΤ EN ISO 9001 για το σύνολο των υπηρεσιών της. Αυτό επιτρέπει, αφενός, την ομοιόμορφη εφαρμογή των διαδικασιών σε όλο της το δίκτυο για όλες τις τραπεζικές εργασίες, αφετέρου, το χειρισμό με ασφάλεια, ταχύτητα και ευελιξία των χρηματοοικονομικών θεμάτων των μελών-συνεταίρων της.

Ο στόχος, που μέχρι σήμερα καταφέρνει να ικανοποιεί, είναι η συμβολή στην υποστήριξη και ανάπτυξη της οικονομίας σε τοπικό επίπεδο, επενδύοντας τις οικονομίες των τελευταίων σε επιχειρήσεις του τόπου, διατηρώντας παράλληλα έντονα κοινωνικό πρόσωπο. Επιπλέον η Τράπεζα στηρίζει τις προσπάθειες για την ενίσχυση της «πράσινης» επιχειρηματικότητας, χρηματοδοτώντας επενδύσεις σε φωτοβολταϊκά συστήματα και κατασκευής φωτοβολταϊκών πάρκων, καθώς και τη συνεργασία της με την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων με σκοπό τη χρηματοδότηση με ευνοϊκούς όρους αναπτυξιακών έργων ΟΤΑ και επενδύσεων μικρομεσαίων επιχειρήσεων της Κρήτης.

Η δυναμική πορεία της τράπεζας απεικονίζεται στα οικονομικά αποτελέσματα της χρήσης 2010. Ενδεικτικά, αναφέρονται ορισμένα οικονομικά μεγέθη της χρονιάς 2010:

- ο Αριθμός μελών : 79.585 (1.776 νέα μέλη)
- ο Ίδια κεφάλαια : 210.488 χιλ. ευρώ
- ο Υπόλοιπο καταθέσεων : 1.552.422 χιλ. ευρώ
- ο Υπόλοιπο χορηγήσεων : 1.691.196 χιλ. ευρώ (αύξηση 0,45%)
- ο Κέρδη προ φόρων : 17.121 χιλ. ευρώ
- ο Καταστήματα : 61
- ο Τα αυξημένα κέρδη της χρήσης επιτρέπουν τη διανομή καθαρού μερίσματος στους συνεταίρους, 5,37 ευρώ ανά μερίδα (αυξημένο κατά 10%), απόδοση υψηλότερη από οποιαδήποτε μορφή κατάθεσης, χωρίς να συνυπολογιστεί η υπεραξία της μερίδας.

Στο πίνακα (Πίνακας 9) που ακολουθεί παρακάτω, εμφανίζονται τα κυριότερα οικονομικά στοιχεία της τελευταίας πενταετίας που αφορούν στην κερδοφορία, μεγέθυνση και παραγωγικότητα της τράπεζας.

Πίνακας 9: Βασικά Οικονομικά μεγέθη πενταετίας 2006-2010 (ποσά σε χιλ. ευρώ)

	2006	2007	2008	2009	2010
Ενεργητικό	1.285.529	1.673.759	1.896.030	2.153.156	2.063.379
Ίδια κεφάλαια	113.422	183.324	197.493	210.297	210.488
Υπόλοιπο Καταθέσεων	1.115.129	1.411.115	1.552.422	1.719.611	1.576.460
Υπόλοιπο Χορηγήσεων	961.684	1.312.687	1.574.440	1.683.794	1.691.196
Κέρδη προ αποσβ.&προβλ.	35.898	48.068	56.190	57.852	54.730
Κέρδη προ Προβλέψεων	33.908	45.954	53.739	55.073	51.894
Κέρδη προ Φόρων	22.136	30.113	31.103	27.366	17.121
Απόδοση μέσων ιδίων κεφαλαίων	20,88%	20,16%	16,21	13,42%	8,14%
Μέση απόδοση χορηγήσεων	9,30%	9,35%	9,31%	7,88%	7,16%
Χορηγήσεις ανά εργαζόμενο	2.642	3.290	3.645	3.990	3.879
Καταθέσεις ανά εργαζόμενο	3.064	3.537	3.594	4.075	3.616
Κέρδη ανά εργαζόμενο	61	75	72	65	39
Καταστήματα	51	52	59	62	61

Πηγή Πίνακα 9: Παγκρήτια Συνεταιριστική Τράπεζα

Είναι εμφανείς οι ανοδικές τάσεις στα μεγέθη της τράπεζας, με τη διαφορά, στο τελευταίο έτος (2010), να παρατηρείται μια πτωτική τάση, λόγω ίσως της οικονομικής κρίσης που αντιμετωπίζει ο ελληνικός τραπεζικός κλάδος και η ελληνική οικονομία ως σύνολο.

6.4.1. Σε επίπεδο Χορηγήσεων

Στο τομέα των χορηγήσεων, το συγκριτικό πλεονέκτημα της Τράπεζας έναντι του ανταγωνισμού, στηρίζεται στη γνώση της για τα επιχειρηματικά δεδομένα της

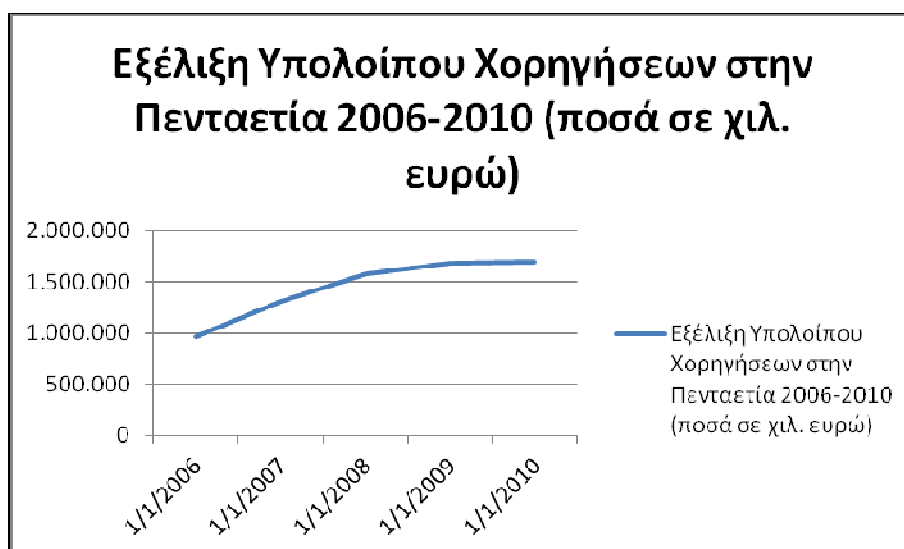
τοπικής αγοράς. Η Παγκρήτια Συνεταιριστική Τράπεζα χρηματοδοτεί, όλους τους τομείς της οικονομικής δραστηριότητας στην Κρήτη. Αξιοποιώντας τη καλή γνώση της αγοράς, παρέχει δάνεια όλων των κατηγοριών στους συνεταίρους της, ιδιαίτερα σε μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις, με χαμηλές επιβαρύνσεις, προσαρμοσμένα στις χρηματοοικονομικές τους ανάγκες. Η τακτική αυτή, σε συνδυασμό με την απλή οργανωτική δομή της, επιτρέπει στη τράπεζα τη διεκπεραίωση χρηματοδοτικών αιτημάτων με ευελιξία και ταχύτητα.

Λειτουργεί υποστηρικτικά και συμβουλευτικά προς τις υπάρχουσες και τις νέες επιχειρήσεις, με χορήγηση των απαραίτητων κεφαλαίων για έναρξη ή επέκταση της δραστηριότητάς τους, αγορά εξοπλισμού, κάλυψη αναγκών, κεφάλαιο κίνησης κ.λπ. Ήδη, η Παγκρήτια κατέχει τη πρώτη θέση έναντι του ανταγωνισμού στη Κρήτη, στο τομέα των χορηγήσεων προς τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Παράλληλα, στηρίζει τα φυσικά πρόσωπα και νοικοκυριά, ώστε να ξεπεράσουν τα οικονομικά τους προβλήματα, φροντίζοντας να καλύπτει τις πραγματικές ανάγκες, χωρίς να τα υπερχρεώνει. Στον πίνακα που ακολουθεί (Πίνακας 10), αποτυπώνεται το ανοδικό υπόλοιπο των χορηγήσεων, όπως αυτό εμφανίζεται στους ισολογισμούς της τράπεζας των ετών 2006-2010.

Πίνακας 10: Εξέλιξη Υπολοίπου Χορηγήσεων στην Πενταετία 2006-2010 (ποσά σε χιλ. ευρώ)

Ημερομηνία	Υπόλοιπο χορηγήσεων	Μεταβολή %	Μέση μεταβολή τραπεζικού κλάδου
31/12/2006	961.684	24,5%	19,71%
31/12/2007	1.312.687	36,5%	20,03%
31/12/2008	1.574.440	19,9%	15,90%
31/12/2009	1.683.655	6,90%	1,51%
31/12/2010	1.691.196	0,45%	0%

Πηγή Πίνακα 10: Παγκρήτια Συνεταιριστική Τράπεζα

Τέλος, στον παρακάτω πίνακα καταγράφονται συγκεντρωτικά και συγκρίνονται τα συνολικά απόλυτα μεγέθη των κύριων δραστηριοτήτων τόσο σε χορηγήσεις, όσο και σε καταθέσεις της Παγκρήτιας Συνεταιριστικής Τράπεζας με τις υπόλοιπες συνεταιριστικές τράπεζες του κλάδου, καθώς επίσης αναλύονται βασικοί δείκτες λειτουργίας και απόδοσης με βάση τα οικονομικά τους μεγέθη όπως αυτά δηλώνονται στους ισολογισμούς τους της χρήσης 2009.

Πίνακας 11: Βασικοί Δείκτες των 16 Συνεταιριστικών Τραπεζών (Οικονομικά στοιχεία 31/12/2009)

	Ενεργητικό / Εργαζόμενο	Χορηγήσεις / Εργαζόμενο	Καταθέσεις / Εργαζόμενο	Κέρδη προ Φόρων / Εργαζόμενο	Χορηγήσεις / Καταθέσεις	ROA %	ROE %
Παγκρήτια	4.774,2	3.733,5	3.646,9	60,7	1,02	1,3	13,0
Ηπείρου	3.937,6	2.391,6	2.754,3	115,3	0,87	2,9	11,2
Χανίων	3.718,9	2.568,3	2.830,4	33,7	0,91	0,9	4,0
Δωδεκανήσου	3.699,8	2.103,6	2.833,7	55,0	0,74	1,5	7,1
Θεσσαλίας	3.480,2	2.529,5	2.895,2	52,2	0,87	1,5	10,9
Λαμίας	3.108,5	2.123,5	2.430,6	23,8	0,87	0,8	6,8
Πελοπ/σου	2.989,6	2.111,4	2.497,7	16,0	0,85	0,5	4,1
Πιερίας	2.980,0	2.382,2	2.687,2	38,2	0,89	1,3	11,4
Λέσβου	2.958,2	1.876,8	2.365,9	18,5	0,79	0,6	3,6
Ευβοίας	2.714,8	1.997,0	2.361,9	15,7	0,85	0,6	5,2
Δυτ.	2.514,1	1.767,3	2.079,6	33,1	0,85	1,3	9,1
Μακεδονίας							
Καρδίτσας	2.493,8	1.997,1	2.108,8	14,6	0,95	0,6	4,4
Έβρου	2.423,7	1.602,8	1.918,4	23,5	0,84	1,0	5,1
Αχαΐκή	2.399,4	1.534,7	1.893,6	15,5	0,81	0,6	3,1
Δράμας	2.272,1	1.539,4	1.767,3	3,6	0,87	0,2	0,8
Σερρών	1.827,8	1.296,0	1.432,3	4,9	0,90	0,3	1,4

Πηγή Πίνακα 11: Επεξεργασία δεδομένων από πρωτογενή στοιχεία συνεταιριστικών τραπεζών

Με μια πρώτη ματιά στον παραπάνω πίνακα, διαφαίνεται ότι η Παγκρήτια Συνεταιριστική Τράπεζα σημειώνει τη καλύτερη επίδοση στους δείκτες Ενεργητικό / Εργαζόμενο (4,77 εκατ. Ευρώ), Χορηγήσεις / Εργαζόμενο (3,73 εκατ. Ευρώ), Καταθέσεις / Εργαζόμενο (3,65 εκατ. Ευρώ) και Κέρδη προ Φόρων / Ίδια Κεφάλαια – ROE (0,130), ενώ παρουσιάζει και τον υψηλότερο δείκτη Χορηγήσεις / Καταθέσεις (1,02) από τις υπόλοιπες συνεταιριστικές τράπεζες. Συμπερασματικά, η Παγκρήτια Συνεταιριστική Τράπεζα, με βάση το ενεργητικό, το ύψος των καταθέσεων και των χορηγήσεων της, διαθέτει το μέγεθος για να ανταγωνιστεί αρκετές από τις μεσαίες εμπορικές τράπεζες.

6.4.2. Σε επίπεδο Καταθέσεων

Η αύξηση των καταθέσεων αποτελεί κύριο άξονα ανάπτυξης της τράπεζας. Σε επίπεδο καταθέσεων, η Παγκρήτια Συνεταιριστική Τράπεζα παρουσιάζει ανοδικά οικονομικά μεγέθη την τελευταία δεκαετία, με εξαίρεση το έτος 2010, εξαιτίας των δύσκολων συνθηκών που επικράτησαν στην ελληνική αγορά και της μειωμένης αποταμιευτικής ικανότητας των νοικοκυριών. Συγκεκριμένα στον παρακάτω πίνακα (Πίνακας 12), αποτυπώνονται τα υπόλοιπα καταθέσεων της τράπεζας, όπως εμφανίζονται στους ισολογισμούς των τελευταίων δέκα ετών, καθώς και η πορεία τους στο ακόλουθο διάγραμμα :

Πίνακας 12: Υπόλοιπα Καταθέσεων για τη δεκαετία 2001-2010 (σε εκατ. ευρώ)									
2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
174,65	302,95	450,32	610,23	824,12	1115,12	1411,11	1552,42	1719,61	1576,46

Πηγή Πίνακα 12: Παγκρήτια Συνεταιριστική Τράπεζα

Από τα παραπάνω στοιχεία του πίνακα, παρατηρούμε ότι οι καταθέσεις πέτυχαν σημαντικούς ρυθμούς ανάπτυξης (με εξαίρεση το έτος 2010) με διψήφιες ποσοστιαίες αυξήσεις από το ένα οικονομικό έτος στο άλλο. Αξίζει να σημειωθεί ότι, σύμφωνα με δημοσιοποιημένα στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδος, η Παγκρήτια Συνεταιριστική Τράπεζα κατέχει τη πρώτη θέση σε μερίδιο αγοράς στην Κρήτη σε επίπεδο καταθέσεων έναντι των υπόλοιπων συνεταιριστικών τραπεζών. Χαρακτηριστικά, για το έτος 2010, το ποσοστό της τράπεζας σε επίπεδο καταθέσεων ανήλθε σχεδόν στο ποσοστό 14%. Όλες οι καταθέσεις της τράπεζας, όπως και των άλλων ελληνικών εμπορικών

τραπεζών, είναι εγγυημένες από το Σύστημα Εγγύησης Καταθέσεων, όπως ορίζεται από το Ταμείο Εγγύησης Καταθέσεων και Επενδύσεων (ΤΕΚΕ).

Όσον αφορά τη ρευστότητα, αυτή κρίνεται ικανοποιητική. Η τράπεζα διαθέτει πολιτική διαχείρισης του κινδύνου ρευστότητας, η οποία περιέχει εννοιολογικούς προσδιορισμούς του κινδύνου ρευστότητας, μεθόδους υπολογισμού και αποτίμησης του κινδύνου και σκοπεύει στο καθορισμό και τη παρακολούθηση των ορίων συγκέντρωσης των καταθέσεων, της σχέσης δανείων προς καταθέσεις, καθορίζοντας την επιθυμητή διάρθρωση των καταθέσεων. Ορίζει με σαφήνεια τους δείκτες και τα επιθυμητά όρια του κινδύνου ρευστότητας, τα οποία καθορίζονται με βάση τα οικονομικά αποτελέσματα, τα βασικά μεγέθη και τη φύση των δραστηριοτήτων της τράπεζας. Η διαχείριση του κινδύνου ρευστότητας αφορά την ικανότητα της να διατηρεί επαρκή ρευστότητα για την εκπλήρωση των υποχρεώσεών της. Για τη μέτρηση και διαχείριση του κινδύνου αυτού, εκτιμούνται οι μελλοντικές εισροές και οι μελλοντικές εκροές, καθώς επίσης γίνεται σχεδιασμός της σύνθεσης του ενεργητικού, παρακολουθούνται οι μελλοντικές απαιτήσεις σε ρευστότητα και οι ανάγκες δανεισμού ανάλογα με τη λήξη των υποχρεώσεων.

Η δυναμική της τράπεζας ως προς τα επίπεδα των καταθέσεων, διαφαίνεται και από τη φερεγγυότητα της, η οποία δικαιολογείται ως αρκετά ικανοποιητική και επιβεβαιώνεται από το γεγονός ότι ο συντελεστής φερεγγυότητας διαμορφώνεται σε υψηλότερες τιμές από τις ελάχιστες που ορίζει η Τράπεζα της Ελλάδος για τις συνεταιριστικές τράπεζες. Συγκεκριμένα, κατά το κλείσιμο του οικονομικού έτους 2010, αυτός διαμορφώθηκε σε 12,35% έναντι του ελαχίστου 10% που προβλέπει η Τράπεζα της Ελλάδος, παρά τη γενική δυσμενή οικονομική συγκυρία. Ωστόσο, για το μέλλον, όσον αφορά το επίπεδο καταθέσεων και ικανοποιητικής ρευστότητας για τη τράπεζα, εξαιτίας της διαρκούς οικονομικής ύφεσης, ελλοχεύει ο κίνδυνος επιδείνωσης του επιπέδου των καταθέσεων, και συνεπώς είναι ριψοκίνδυνο να γίνουν προβλέψεις για τη πορεία τους.

Το σύνολο της ανάλυσης και των συμπερασμάτων τα οποία αφορούν τη λειτουργία και την ανταγωνιστική θέση της τράπεζας ως προς το σύνολο των χορηγήσεων και καταθέσεων, αποτυπώνεται στο παρόν (Πίνακας 13), χρησιμοποιώντας ως μεθοδολογικό εργαλείο την Ανάλυση Δυνατών-Αδυνάτων Σημείων, Ευκαιριών-Απειλών, γνωστή από το μάρκετινγκ ως SWOT Analysis (“Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats”), όπως παρατέθηκε σε προγενέστερο κεφάλαιο.

Πίνακας 13: Ανάλυση S.W.O.T. για τη Παγκρήτια Συνεταιριστική Τράπεζα

<u>Δυνατά σημεία</u>	<u>Αδύνατα σημεία</u>
▪ Ικανοποιητική καταθετική διείσδυση στην περιοχή δραστηριοποίησης ▪ Αξιοποίηση των πλεονεκτημάτων της συνεταιριστικής τραπεζικής ▪ Ικανοποιητική κεφαλαιακή επάρκεια ▪ Εμπιστοσύνη από τις τοπικές κοινωνίες όπου δραστηριοποιείται η τράπεζα ▪ Υγιείς σχέση χορηγήσεων-καταθέσεων ▪ Ισχυρή καταθετική βάση	▪ Περιορισμένες δυνατότητες ανάπτυξης νέων προϊόντων ▪ Περιορισμένο χαρτοφυλάκιο προϊόντων ▪ Μικρό μέσο μέγεθος τράπεζας συγκριτικά με αγορές Ελλάδας και ΕΕ ▪ Αδυναμία αξιοποίησης οικονομιών κλίμακας ▪ Περιορισμένες δυνατότητες επέκτασης δικτύου
<u>Ευκαιρίες</u>	<u>Απειλές</u>
▪ Σημαντικές δυνατότητες ανάπτυξης της συνεταιριστικής τραπεζικής – Μερίδιο αγοράς (σε σύγκριση με την Ελλάδα και με την ΕΕ) ▪ Δυνατότητες επέκτασης της συνεταιριστικής τραπεζικής σε όμορους νομούς	▪ Άμεσος ανταγωνισμός από τις εμπορικές τράπεζες ▪ Περεταίρω μείωση των καταθέσεων ▪ Επιδείνωση της ποιότητας του χαρτοφυλακίου ▪ Αναμενόμενες αυξήσεις στα επιτόκια δανεισμού ▪ Υψηλές απαιτήσεις ως προς την επάρκεια κεφαλαίων και την οργανωτική δομή

Πηγή Πίνακα 13: Ιδία επεξεργασία

Λαμβάνοντας ως υπόθεση την αυτόνομη, ως σήμερα συνέχιση της λειτουργίας της τράπεζας, παραπάνω αποτυπώθηκαν οι υφιστάμενες αδυναμίες αλλά και οι ευκαιρίες όπως κατεγράφησαν για το εσωτερικό και εξωτερικό περιβάλλον λειτουργίας της υπό εξέταση τράπεζας.

6.5 Συμπεράσματα

Συνοψίζοντας, η Παγκρήτια Συνεταιριστική Τράπεζα καλύπτει ένα κενό που υπήρχε και εξακολουθεί να υπάρχει στο τραπεζικό σύστημα της χώρας. Το γεγονός

αυτό, αναγνωρίστηκε από τη τοπική κοινωνία, που την εμπιστεύτηκε, φέρνοντάς την πρώτη μεταξύ των συνεταιριστικών τραπεζών της Ελλάδας, και ανάμεσα στις τρεις πρώτες τράπεζες που δραστηριοποιούνται στη Κρήτη. Οι συνεταιριστικές τράπεζες συνδέονται άμεσα με τις παραγωγικές τάξεις και τους τοπικούς φορείς των περιοχών που δραστηριοποιούνται, αποτελώντας έναν ουσιαστικό άξονα της κοινωνικής οικονομίας.

Άλλωστε, η στενή σύνδεση αυτών των τραπεζών με τη τοπική κοινωνία και η συμβολή τους στη τοπική και περιφερειακή ανάπτυξη, αναγνωρίζεται από τη τοπική αγορά. Υπάρχουν πολλές περιοχές στην Ελλάδα όπου οι συνεταιριστικές τράπεζες κατέχουν ένα αξιοσημείωτο μερίδιο αγοράς, παρά τον έντονο ανταγωνισμό στον τραπεζικό χώρο. Η Παγκρήτια Συνεταιριστική Τράπεζα, κατέχει τη πρώτη θέση στη Κρητική αγορά τόσο σε επίπεδο δικτύου, όσο και σε επίπεδο καταθέσεων και χρηματοδοτήσεων κυρίως προς τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις.

Η τράπεζα διακρίνεται από σημαντικό βαθμό εξωστρέφειας και χαρακτηρίζεται ως ιδιαίτερα ανταγωνιστική τοπικά, με σημαντικότερα στοιχεία την αύξηση μεριδίων αγοράς ως προς το επίπεδο των χρηματοδοτήσεων και τη διαφοροποίηση στην επιχειρηματική στρατηγική. Η ολοκλήρωση σημαντικών ενεργειών στο πεδίο των εξαγορών και συγχωνεύσεων, η σύναψη στρατηγικών συμμαχιών με διεθνείς χρηματοπιστωτικούς ομίλους, η πανελλαδική και διεθνείς επέκταση της και η περαιτέρω απελευθέρωση της αγοράς της, μπορούν να την οδηγήσουν σε νέα κορύφωση του ανταγωνισμού και στη προώθηση εναλλακτικών δράσεων.

Η Παγκρήτια Συνεταιριστική Τράπεζα αποτελεί τη μεγαλύτερη και υγιέστερη πρωτοβάθμια συνεταιριστική οργάνωση της χώρας με πάνω από 80 χιλ. ενεργούς συνεταίρους. Είναι η πιο κερδοφόρα επιχείρηση στην Κρήτη και η τράπεζα που εξυπηρετεί γρήγορα και αποτελεσματικά, τους Οργανισμούς της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, τις Μικρές & Μεσαίες Επιχειρήσεις, τους εργαζομένους, τα νοικοκυριά, τους κατοίκους όλης της Κρήτης που δεν εξυπηρετούνται τοπικά από τις άλλες τράπεζες. Προσαρμόζει τα προϊόντα και τις υπηρεσίες της, έτσι ώστε να καλύπτονται εξατομικευμένα οι επιχειρηματικές και ατομικές ανάγκες των πελατών της, με ταχύτητα, φιλικότητα και διαφάνεια, ενώ, συμβάλλει στη τοπική ανάπτυξη και στη κοινωνική συνοχή.

6.6 Παράρτημα-Συνέντευξη με τραπεζικό στέλεχος της Παγκρήτιας Συνεταιριστικής Τράπεζας

Η συνέντευξη που ακολουθεί πραγματοποιήθηκε με τραπεζικό στέλεχος της Παγκρήτιας Συνεταιριστικής Τράπεζας του τραπεζικού δικτύου του Νομού Αττικής, τον κ. Φραγκάκη Δημήτριο, προϊστάμενο χορηγήσεων, σε ένα κλίμα σαφώς επηρεασμένο από τη σημερινή δυσμενή οικονομική κατάσταση και την ύφεση της οικονομίας της χώρας μας με κύρια χαρακτηριστικά το υπέρογκο δημόσιο χρέος και τη μειωμένη ανταγωνιστικότητα της οικονομίας. Τα συμπεράσματα που προέκυψαν όπως και το υλικό που αφορά τη μέχρι στιγμής πορεία και εξέλιξη της τράπεζας, συνέβαλαν σημαντικά στη συγγραφή του παρόντος κεφαλαίου και γενικότερα, στην εκπόνηση της διπλωματικής εργασίας. Παρακάτω ακολουθούν οι απαντήσεις του τραπεζικού στελέχους από ερωτήσεις που ετέθησαν σχετικά με τη πορεία, τις προοπτικές, τις δυσκολίες, αλλά και τη συμβολή της Παγκρήτιας Συνεταιριστικής Τράπεζας στη τοπική ανάπτυξη.

- Πως αξιολογείτε σήμερα τη πορεία της τράπεζας και ποιες πιστεύεται ότι είναι, κατά τη κρίση σας, οι προοπτικές ανάπτυξής της για το επόμενο χρονικό διάστημα;

Η Παγκρήτια Συνεταιριστική Τράπεζα, δραστηριοποιούμενη εντός της ελληνικής οικονομίας με τις παρούσες δυσκολίες και τις συνέπειες της οικονομικής κρίσης στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα, με κύριο χαρακτηριστικό τη μειωμένη κερδοφορία στο σύνολο των πιστωτικών ιδρυμάτων της χώρας, ακολουθεί αυτόνομη πορεία, με οικονομικά «υγιείς επιδόσεις», παρά το γεγονός ότι τα περασμένα δυο χρόνια υπήρξαν δύσκολα για τη χώρα. Επιγραμματικά, θεωρώ ότι η Παγκρήτια Συνεταιριστική Τράπεζα, έχει ως κύριο μέλημα της, για τα προσεχή χρόνια και όσο το επιτρέπουν οι συνθήκες, να παραμείνει να είναι ανταγωνιστική, διατηρώντας ένα υγιές τραπεζικό χαρτοφυλάκιο, συγκρατώντας τα λειτουργικά της έξοδα σε χαμηλά επίπεδα, προσφέροντας συμφέροντα επιτόκια και όρους στα προϊόντα και τις υπηρεσίες της, προς όφελος των συνεταίρων της και της Κρητικής κοινωνίας.

- Ποια θεωρείται ότι είναι τα καινοτόμα στοιχεία που έχει να επιδείξει σήμερα η Παγκρήτια Τράπεζα;

Η Παγκρήτια Συνεταιριστική Τράπεζα, με σημαντικό μερίδιο αγοράς στην Κρήτη, παρά τη δύσκολη οικονομική συγκυρία για τη χώρα μας, συνεχίζει να υποστηρίζει μικρομεσαίες επιχειρήσεις, ώστε να ξεπεράσουν πρόσκαιρα χρηματοοικονομικά προβλήματα. Στηρίζει τους νέους επιχειρηματίες στο επαγγελματικό τους ξεκίνημα, αφού θεωρεί ότι η υποστήριξη των μικρομεσαίων επιχειρήσεων αποτελεί ζωτικό κρίκο στην αλυσίδα της καινοτομίας, δημιουργώντας θέσεις απασχόλησης και αυξάνοντας το επίπεδο της επαγγελματικής εξειδίκευσης. Ειδικότερα, για την επίτευξη του παραπάνω στόχου, η Παγκρήτια Συνεταιριστική Τράπεζα, επιδιώκει τις συνέργιες, προκειμένου να ενισχύσει τις καινοτόμες δράσεις της, όπως παραδείγματος χάρη, τη συνεργασία της με την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων, όπου έχει μέχρι σήμερα διαθέσει στην αγορά της Κρήτης κεφάλαια της τελευταίας, ύψους 75 εκ. ευρώ, με τη μορφή χρηματοδοτήσεων επενδυτικού χαρακτήρα σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις και Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

○ Ποιες είναι σήμερα, κατά τη γνώμη σας, οι δυσκολίες τις οποίες αντιμετωπίζει η τράπεζα και ποια τα συγκριτικά της πλεονεκτήματα;

Οι δυσκολίες που αντιμετωπίζει η τράπεζα, δεν προέρχονται τόσο από το εσωτερικό περιβάλλον της τράπεζας και τον ανταγωνισμό με το υπόλοιπο τραπεζικό σύστημα, αλλά από το εξωτερικό περιβάλλον, και δεν είναι άλλες από την αστάθεια του πολιτικού συστήματος, η έλλειψη ρευστότητας και η μείωση του κατά κεφαλήν εισοδήματος, με αρνητικές συνέπειες, όχι μόνο για τη Παγκρήτια, αλλά και για το συνολικό τραπεζικό σύστημα και την οικονομία της Ελλάδας. Τους τελευταίους μήνες, στο σύνολο του ελληνικού τραπεζικού συστήματος, ο αριθμός των καθυστερημένων οφειλών συνεχώς αυξάνεται, η αδυναμία πληρωμών τόσο από τις επιχειρήσεις όσο και από τα φυσικά πρόσωπα, είναι συνηθισμένο φαινόμενο, και οι όροι για νέες δανειοδοτήσεις έχουν γίνει σκληροί περισσότερο από κάθε άλλη φορά, αφού αυτές χαρακτηρίζονται πλέον από υψηλό ρίσκο.

Από τα συγκριτικά της πλεονεκτήματα, ίσως ένα από τα κυριότερα αποτελεί η καλή γνώση της αγοράς, γεγονός που της επιτρέπει να λειτουργεί ως ένας από τους μεγαλύτερους συνεταιριστικούς τραπεζικούς οργανισμούς της χώρας και να καλύπτει τα κενά των μεγάλων εμπορικών τραπεζών που δεσπόζουν στη Κρήτη. Τέλος, σημαντικό πλεονέκτημα αποτελούν οι άνθρωποι της τράπεζας, το αξιολογικά επιλεγμένο και διαρκώς εκπαιδευμένο προσωπικό της, που αποτελούν και την υπεραξία της.

- ο Σε ποιο τομέα πιστεύετε ότι βοήθησε η τράπεζα την τοπική ανάπτυξη;

Αναφορικά με τη συμβολή της Παγκρήτιας τράπεζας, στη τοπική ανάπτυξη, σας αναφέρω ότι:

Οι καταθέσεις των συνεταίρων μας επενδύονται στην Κρήτη, συμβάλλοντας κατ' αυτό τον τρόπο, ουσιαστικά, στη τοπική ανάπτυξη με τη τράπεζα μας να βρίσκεται κοντά στους Κρητικούς, μέσω του εκτεταμένου δικτύου των καταστημάτων της, από τα μεγαλύτερα στη Κρήτη. Εφαρμόζεται αποκεντρωμένη διοίκηση, με τη λειτουργία περιφερειακών επιτροπών εκεί που υπάρχουν καταστήματα της Παγκρήτιας τράπεζας, ώστε να επιμελούνται την ανάπτυξή της και να προχωρούν σε επίλυση χρηματοδοτικών θεμάτων σε τοπικό επίπεδο. Από τα κέρδη της επωφελούνται οι ίδιοι οι πελάτες μας, αφού λαμβάνουν κάθε χρόνο ικανοποιητικό μέρος και υπεραξία από την αγορά των συνεταιριστικών της μερίδων.

Επιπλέον, την προηγούμενη χρονιά η τράπεζα προχώρησε σε συμφωνία με τις τράπεζες T-BANK και Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο με σκοπό την υλοποίηση του προγράμματος «Πράσινη Ενέργεια στην Κρήτη», ύψους 50 εκατ. ευρώ. Το τελευταίο αφορά τη χορήγηση δανείων σε επενδυτές για τη κατασκευή 200 φωτοβολταϊκών πάρκων στη Κρήτη, πρόγραμμα με θετικές επιδράσεις στη τοπική ανάπτυξη.

Τέλος, η τράπεζα διοργανώνει ημερίδες με σκοπό να τονώσει την αγροτική ανάπτυξη, να ενημερώνει τους αγροτικούς συνεταιρισμούς και να τους προσφέρει συμφέρουσες χρηματοοικονομικές λύσεις και υποστήριξη, με τελικό στόχο τη προώθηση των Κρητικών προϊόντων και, σαν αποτέλεσμα, την οικονομική ανάπτυξη της Κρήτης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ - ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

7.1 Συμπεράσματα

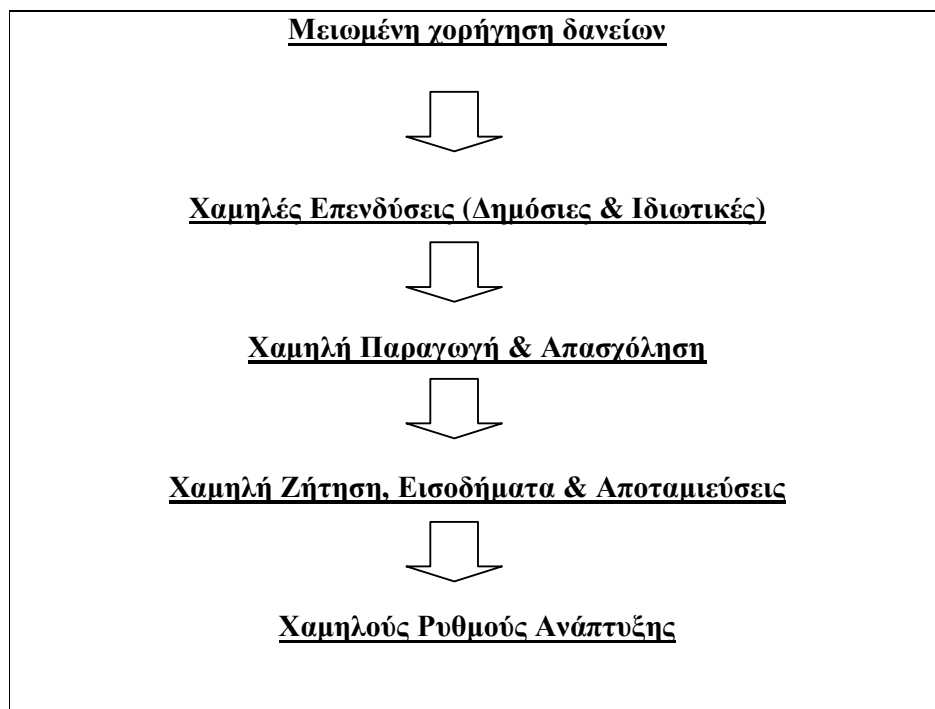
Το τραπεζικό σύστημα, και ειδικότερα οι συνεταιριστικές τράπεζες, στη σημερινή δύσκολη οικονομική συγκυρία, καλούνται να παρέμβουν αποτελεσματικά στη στήριξη των επιχειρήσεων και συγκεκριμένα των ΜΜΕ, διαμέσου της χρηματοδότησης των επενδυτικών τους σχεδίων και προγραμμάτων. Παρά τη περαιτέρω επιβράδυνση του ετήσιου ρυθμού της συνολικής χρηματοδότησης του ιδιωτικού τομέα (σύμφωνα με στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδος) και των αρνητικών καθαρών ροών προς τις ΜΜΕ, ελεύθερους επαγγελματίες κ.λπ., ο εξορθολογισμός του ελληνικού τραπεζικού συστήματος κρίνεται αναγκαίος περισσότερο από κάθε άλλη φορά. Χαρακτηριστικά, τον Μάιο του 2011, ο ετήσιος ρυθμός της συνολικής χρηματοδότησης του ιδιωτικού τομέα κατέγραψε πτώση από -0,5 στο -1,1 σε σχέση με τον προηγούμενο μήνα. Μέσω της συμβολής τους, οι ελληνικές τράπεζες, χρειάζεται, όχι μόνο να συμβάλλουν στη στήριξη των ΜΜΕ, αλλά και να συντελέσουν, κατά έμμεσο τρόπο, στην αντιμετώπιση βασικών περιφερειακών προβλημάτων. Επιπλέον, στις όποιες περιφέρειες υλοποιούνται επενδυτικά σχέδια και προγράμματα, οι τράπεζες καλούνται να βοηθήσουν και στην αξιοποίηση των παρουσιαζόμενων ευκαιριών.

Οι τράπεζες, δραστηριοποιούμενες σε ένα θεωρητικά «ιδανικό» οικονομικό κλίμα, δέχονται καταθέσεις χρημάτων, όπου ένα μεγάλο μέρος τους επιστρέφει στην τοπική οικονομία, με την μορφή των χρηματοδοτήσεων, και μ' αυτόν το τρόπο, διαμέσου της σωστής τοποθέτησης χρημάτων, διαμορφώνεται κλίμα εμπιστοσύνης στις τοπικές οικονομίες. Ειδικότερα, οι συνεταιριστικές τράπεζες ("Regional Banks"), που γνωρίζουν τις ανάγκες των τοπικών αγορών, συμβάλλουν με τη δραστηριοποίησή τους σημαντικά στην ανάπτυξη των τοπικών αγορών. Άρα, είναι εμφανής η σχέση ανάμεσα στις τράπεζες και στις περιφέρειες, διότι όσο ισχυρότερα τα κίνητρα των πρώτων να κατευθύνουν επενδυτικά κεφάλαια προς τις περιφέρειες, τόσο μεγαλύτερη η οικονομική ανάπτυξη σ' αυτές. Ωστόσο, στη πραγματικότητα, τα πράγματα δεν είναι καθόλου «ιδανικά». Ο πιστωτικός κίνδυνος, αποτελεί διαχρονικά τη σημαντικότερη κατηγορία κινδύνου για το ελληνικό τραπεζικό σύστημα. Οι εμφανιζόμενες καθυστερήσεις στα

δάνεια (αξίζει να σημειωθεί ότι το 2009 ο λόγος των δανείων σε καθυστέρηση προς το σύνολο των δανείων διαμορφώθηκε σε 7,7%, έναντι 5,0% το 2008), οι κεφαλαιακές απαιτήσεις των τραπεζών για το πιστωτικό κίνδυνο και οι διάφοροι τύπου ρυθμίσεις οφειλών προς τους δανειολήπτες, αποτελούν ορισμένα συνήθη χαρακτηριστικά του ελληνικού χρηματοπιστωτικού συστήματος.

Πλέον οι τράπεζες, δύσκολα προβαίνουν στη χορήγηση δανείων, με συνέπεια τον φαύλο κύκλο της υπό-ανάπτυξης και τη μείωση επενδύσεων, απασχόλησης, εισοδημάτων, ζήτησης, καθώς και τη συνεχή μείωση των ρυθμών ανάπτυξης των περιφερειών με τον κίνδυνο του κορεσμού, όπως παρουσιάζεται στο ακόλουθο διάγραμμα.

Διάγραμμα: Κύκλος Υπό-Ανάπτυξης

7.2 Προτάσεις Προώθησης της Συνεταιριστικής Πίστης

Η ελληνικό τραπεζική συνεταιριστική πίστη, διαθέτοντας στο ενεργητικό της σύγχρονα μέσα (σύγχρονα χρηματοδοτικά εργαλεία και προϊόντα, εφαρμογές διαδικτύου, μέσα κοινωνικής δικτύωσης κ.λπ.), λαμβάνει χρήσιμες δράσεις αναπτυξιακού χαρακτήρα που στοχεύουν στη τόνωση της εγχώριας τοπικής αγοράς,

στη στήριξη των ΜΜΕ, καθώς και στην αντιμετώπιση της κρίσης ρευστότητας στις ελληνικές περιφέρειες. Άρρηκτα συνδεδεμένοι με τον αναβαθμισμένο ρόλο των συνεταιριστικών τραπεζών είναι οι εξής άξονες:

- ο Εκσυγχρονισμού των τραπεζικών υπηρεσιών και προϊόντων,
- ο Βελτίωση της λειτουργίας,
- ο Συγχωνεύσεων – Δημιουργίας μεγάλης συνεταιριστικής τράπεζας και
- ο Επιμόρφωσης – Εξειδίκευσης του προσωπικού των συνεταιριστικών τραπεζικών ιδρυμάτων και επαγγελματισμός των στελεχών τους.

Η μεν δημιουργία μιας μεγάλης συνεταιριστικής τράπεζας, συνδέεται με την εξεύρεση σημαντικών κεφαλαίων, ιδιωτικοποιήσεις και μείωση του κόστους λειτουργίας τους, και φυσικά από την επιθυμία των εθνικών φορέων, ώστε να χρησιμοποιήσουν τη συνεταιριστική πίστη, ως μοχλό και εργαλείο ανάπτυξης. Η συγχώνευση ελληνικών συνεταιριστικών τραπεζών αποτελεί ίσως μια ενδεδειγμένη στρατηγική για τη διασφάλιση, τόσο της βιωσιμότητάς τους μακροπρόθεσμα, όσο και της διαχρονικής ανάπτυξής τους. Η δημιουργία ενός μεγαλύτερου μεγέθους συνεταιριστικού τραπεζικού οργανισμού με κεντροποιημένες υπηρεσίες σε λειτουργικούς τομείς όπου το μέγεθος δημιουργεί ισχυρές οικονομίες κλίμακας και διασφαλίζει τη συνοχή και την αποτελεσματικότητά τους, ενώ παράλληλα αποτελεί σημαντικό παράγοντα μείωσης και διαχείρισης του κινδύνου. Πρωτοπόρος στην παραπάνω εξέλιξη μπορεί να αποτελέσει η Παγκρήτια Συνεταιριστική Τράπεζα, όπως εξετάστηκε σε προηγούμενο κεφάλαιο, εξαιτίας και του μεγάλου μεγέθους της.

Ο δε εκσυγχρονισμός και η βελτίωση της λειτουργίας, συνδέονται με τη καλύτερη εξυπηρέτηση των πελατών των τραπεζικών ιδρυμάτων, μέσω της παροχής σ' αυτούς πολλών και αποδοτικών προϊόντων. Στην ποιοτική και ποσοστική βελτίωση της εν λόγω διαδικασίας, πρωτεύοντα ρόλο παίζει η διαρκής εκπαίδευση-μετεκπαίδευση και εξειδίκευση του προσωπικού, καθώς και ο επαγγελματισμός τους.

Επίσης, οι καταναλωτικές συνήθειες που αφορούν αποφάσεις της σύγχρονης καθημερινότητας επηρεάζονται, χωρίς αμφιβολία από το μάρκετινγκ. Από το κανόνα αυτό, είναι φυσικό να μην εξαιρούνται οι πελάτες των τραπεζών. Λόγω της τεχνολογίας οι τραπεζικές υπηρεσίες δεν διαφοροποιούνται σε μεγάλο βαθμό από τράπεζα σε τράπεζα με αποτέλεσμα να γίνεται πιο έντονη η αναγκαιότητα του μάρκετινγκ, επειδή απλοποιεί τη ζωή των πελατών, αλλά παράλληλα δυσκολεύει τα στελέχη των τραπεζών

που έρχονται σε επαφή με τη πελατεία (Τομάρας, 2010). Διευκολύνονται οι πελάτες επειδή τους παρέχονται πολλές εναλλακτικές επιλογές, υψηλού ποιοτικού επιπέδου, σε καλύτερο περιβάλλον με καλύτερους όρους συνεργασίας. Δυσκολεύεται όμως το έργο των τραπεζών λόγω του αυξημένου ανταγωνισμού, του συνεχώς μεταβαλλόμενου πλαισίου της αγοράς, του όγκου και της πολυπλοκότητας του εργασιακού αντικειμένου. Με μια ευρύτερη ματιά, τραπεζικό μάρκετινγκ σημαίνει να κερδίζει μια τράπεζα μέσα από την ικανοποίηση των πελατών της και να δημιουργεί δεσμούς μακροχρόνιου και αμοιβαίου συμφέροντος με τους πιστούς ευχαριστημένους πελάτες της. Σήμερα όλα τα στελέχη των τραπεζών μιλούν για αλλαγή της νοοτροπίας του γκισέ, μιλούν για ποιοτική εξυπηρέτηση και για την υιοθέτηση μιας νέας φιλοσοφίας.

7.3 Προοπτικές και Εξελίξεις

Οι πρόσφατες οικονομικές εξελίξεις, τόσο στην χώρα μας όσο και παγκοσμίως, ανέδειξαν τον κυρίαρχο ρόλο των τραπεζών για μια ακόμη φορά στο οικονομικό γίγνεσθαι. Το ελληνικό τραπεζικό σύστημα, καλείται να προσαρμοσθεί στις ραγδαίες εξελίξεις, στις απαιτήσεις των διεθνών αγορών και γενικότερα στο σύνθετο οικονομικό τοπίο που διαμορφώνεται. Τέλος, καλείται να εκμεταλλευτεί προς όφελός του τις προοπτικές που διαμορφώνονται από την απελευθέρωση των αγορών και να επαναπροσδιορίσει τον ρόλο του. Φυσικά σε αυτή τη νέα κατάσταση δεν είναι δυνατόν να απουσιάζουν οι φορείς της οικονομικής πολιτικής (Κράτος, ΝΠΔΔ και Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης), που θα εξασφαλίσουν την ικανοποίηση των αναγκών της τοπικής αγοράς και κυρίως την ενίσχυση της αναπτυξιακής ατμοσφαιρικής της ελληνικής οικονομίας, και κατ' επέκταση της περιφερειακής ανάπτυξης.

Από τη πλευρά του συστήματος των τραπεζών, αυτές, θα πρέπει να επενδύσουν στην αμφίδρομη επικοινωνία με τις ΜΜΕ, ώστε να εξακριβωθούν οι ανάγκες των τελευταίων στο μέγιστο βαθμό και μ' αυτόν το τρόπο να ικανοποιηθούν (αυτές οι ανάγκες) κατά τρόπο μη αντίθετο προς τους στόχους των τραπεζών. Σαν αποτέλεσμα, η οικειότητα ανάμεσα στις δυο πλευρές θα επιφέρει βελτίωση στις σχέσεις τους και παράλληλα, μείωση της αμφισβήτησης που υφίσταται μεταξύ τους. Οι τράπεζες προσπαθώντας να μειώσουν τους κινδύνους επιλέγουν τη συνεργασία κύρια με εκείνες τις επιχειρήσεις που βρίσκονται στο στάδιο της ανάπτυξης. Τα κριτήρια καθορισμού των όρων δανειοδότησης και κύρια του επιτοκίου αποτρέπουν τη χρήση δανειακών

κεφαλαίων από τις πολύ μικρές επιχειρήσεις, που επιβαρύνονται και με υψηλότερα επιτόκια. Οι τράπεζες, επιπλέον, πρέπει να αποκοπούν από πολιτικές βραχυπρόθεσμων και υψηλών κερδών, καθώς και από τις σημερινές πολιτικές χρηματοδότησης, που στηρίζονται στις εμπράγματα εξασφαλίσεις. Μ' αυτόν τον τρόπο, οι ΜΜΕ θα βελτιωθούν ως επιχειρήσεις, θα τονωθεί η απασχόληση, ενώ μακροχρόνια, θα εξυπηρετηθούν αποδοτικότερα τα συμφέροντα των τραπεζών.

Επίσης, ενέργειες αποκεντρωτικού χαρακτήρα, όπως η αποκέντρωση εξουσιών προς τις χρηματοδοτικές επιτροπές των τραπεζικών υποκαταστημάτων, λόγω της αμεσότερης αντίληψης που έχουν τα στελέχη των μονάδων του δικτύου των τραπεζών έναντι των αρμοδίων διευθύνσεων των διοικήσεων, θα συμβάλλουν στην μεγιστοποίηση της ικανοποίησης των πραγματικών αναγκών των ΜΜΕ, και με θετικά αποτελέσματα στην περιφερειακή ανάπτυξη. Πιο συγκεκριμένα, η ενδυνάμωση της τοπικής τραπεζικής αγοράς σε επίπεδο αποφάσεων για χρηματοδοτήσεις, διαμορφώνουν τις προοπτικές για περαιτέρω ενδυνάμωση των τοπικών αγορών, και κατά προέκταση των περιφερειών.

Οι τράπεζες, προκειμένου να πετύχουν ορθότερη και πληρέστερη αξιολόγηση των προς χρηματοδότηση επενδυτικών σχεδίων των επιχειρήσεων, είναι δυνατόν να χρησιμοποιήσουν τεχνικές, όπως η δημιουργία ειδικών Τραπεζικών Μελετών Περιφερειακής Ανάλυσης. Στη συγκεκριμένη περίπτωση, καθοριστικός μπορεί να είναι ο ρόλος των συνεταιριστικών τραπεζών, αφού εξαιτίας του μεγέθους τους και της διασποράς τους, είναι περισσότερο ευέλικτες. Η Περιφερειακή Ανάλυση θα βοηθήσει τα συνεταιριστικά τραπεζικά ιδρύματα στη χάραξη στρατηγικής για περιοχές, όπου ήδη είναι εγκατεστημένες μονάδες τους και περιοχές γενικού τραπεζικού ενδιαφέροντος. Παράγοντες όπως:

- ο Περιφερειακά Δεδομένα, (λ.χ. ο προσδιορισμός του γηράσκοντος πληθυσμού, του οικονομικά ενεργού πληθυσμού, του ποσοστού ανέργων κ.λπ.),
- ο Η γεωγραφική κατανομή και η φυσιογνωμία της περιφέρειας και
- ο Εισοδηματικές διαφορές, το κατά κεφαλήν περιφερειακό εισόδημα και η τυχόν απόκλιση του από το μέσο εθνικό εισόδημα,

αποτελούν κριτήρια που πρέπει τα τραπεζικά ιδρύματα να λάβουν υπόψη και σε συνδυασμό με τις κοινωνικοοικονομικές συνθήκες, ώστε να οδηγηθούν στην επιλογή των αποδοτικότερων επενδυτικών σχεδίων και στην ελαχιστοποίηση των κινδύνων.

Από την πλευρά τους, οι φορείς της οικονομικής πολιτικής, χρειάζεται να αποκτήσουν έναν δραστικότερο ρόλο, και να αποτελέσουν μοχλό βοήθειας προς τη διασφάλιση του μέλλοντος των υγιών ΜΜΕ, διευκολύνοντας τη πρόσβασή τους στο τραπεζικό σύστημα, συμβάλλοντας στη μείωση του τραπεζικού κόστους, χωρίς βέβαια αυτό να θίγει την οικονομική θέση των τραπεζών. Η αποκέντρωση των αρμοδιοτήτων (φορολογικών, οικονομικών, κ.λπ.) προς όφελος των τοπικών κυβερνήσεων, θα επιτρέψει στις τελευταίες να καθορίσουν τον βαθμό ανάπτυξης του τοπικού ιδιωτικού τομέα¹⁴, με την επακόλουθη προσαρμογή του τραπεζικού τομέα στα εκάστοτε δεδομένα που θα δημιουργηθούν.

Παραδείγματος χάρη, τοπικές οικονομίες που θα βασίζονται στη τοπική φορολογία σε μεγάλο βαθμό, θα εξαρτώνται από δημόσια κεφάλαια με αποτέλεσμα τη περιορισμένη ανάπτυξη του τραπεζικού κλάδου, ενώ οικονομίες με χαμηλούς φορολογικούς συντελεστές, θα τείνουν να εξαρτώνται από την ολοένα και μεγαλύτερη συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα στην οικονομική ανάπτυξη με σημαντική επίδραση στην ανάπτυξη του τοπικού τραπεζικού συστήματος.

Έτσι, θα μπορούσε να εισαχθεί ένα νέο δημοτικό φορολογικό σύστημα (δηλαδή ένα φορολογικό σύστημα το οποίο θα ελέγχεται από την εκάστοτε τοπική κυβέρνηση), το οποίο θα προσπαθήσει να ανταποκριθεί (όσο είναι δυνατό κάτω από τους περιορισμούς της οικονομίας της αγοράς) και που θα επέτρεπε στις δημοτικές συνελεύσεις, να καθορίζουν το ύψος των φόρων και τον τρόπο με τον οποίο οι φόροι θα επιβάλλονταν πάνω στο εισόδημα, τον πλούτο, στις επιχειρήσεις και τη κατανάλωση. Οι δημοτικές συνελεύσεις θα μπορούσαν κατά τακτά ετήσια διαστήματα να συνέρχονται και να συζητούν προτάσεις σχετικά με το επίπεδο φορολογίας για την επόμενη χρονιά, σε σχέση με τον τρόπο που πρέπει να ξοδευτούν τα δημοτικά έσοδα. Με τον τρόπο αυτό, οι δημοτικές συνελεύσεις θα άρχιζαν σε τοπικό επίπεδο να αναλαμβάνουν τις δημοσιονομικές εξουσίες του κράτους, τουλάχιστον όσον αφορά τους δήμους τους.

Χρειάζεται, επιπλέον, να δημιουργηθούν οι προϋποθέσεις για την αύξηση τοπικής οικονομικής αυτοδυναμίας, με τη μορφή οικονομικής εξουσίας, με απαραίτητη τη δημιουργία ενός δημοτικού τραπεζικού δικτύου. Υπάρχει ένας αριθμός βημάτων που μπορεί να γίνουν προς τη κατεύθυνση αυτή. Τέτοια βήματα μπορούν να αποτελέσουν:

¹⁴ Financing Local Development (2007): "Understanding the Role of Mutual Credit and Co-Operative Banks", *Summary Report*, OECD, Paris

ο σχηματισμός δημοτικών πιστωτικών ενώσεων, με τη μορφή οικονομικών συνεταιρισμών οι οποίοι θα υποστηρίζονται από τον εκάστοτε δήμο και θα παρέχουν δάνεια στα μέλη τους για τις προσωπικές και τις επενδυτικές τους ανάγκες, θα χρησιμοποιούν τις καταθέσεις τους για τοπική ανάπτυξη και κοινωνικές επενδύσεις που βοηθούν τα μέλη της τοπικής κοινότητας να αποκτήσουν βιώσιμη απασχόληση κλπ. Οι δημοτικές πιστωτικές ενώσεις θα μπορούσαν να αποτελέσουν τη βάση πάνω στην οποία, σ' ένα μεταγενέστερο στάδιο, θα κτιζόταν ένα δημοτικό τραπεζικό δίκτυο.

Το δημοτικό νόμισμα, που αποτελεί τοπικό νόμισμα το οποίο ελέγχεται από το δήμο και θα μπορούσε να αποτελέσει διέξοδο και στην οικονομική κρίση. Το νόμισμα αυτό θα μπορούσε να παίζει αποφασιστικό ρόλο στην ενίσχυση της τοπικής αυτοδυναμίας διότι θα έκανε δυνατό τον έλεγχο της οικονομικής δραστηριότητας από τους δήμους ενώ, συγχρόνως, θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί ως μέσο για την εισοδηματική ενίσχυση των μελών αυτών. Το δημοτικό νόμισμα δεν θα αντικαθιστά το εθνικό νόμισμα, αλλά θα το συμπληρώνει.

Επίσης, ο κρατικός φορέας χρειάζεται, προς όφελος της ανάπτυξης των τοπικών οικονομιών και περιφερειών, να αξιοποιήσει στο μέγιστο βαθμό φορείς όπως ο Ελληνικός Οργανισμός Μικρών-Μεσαίων Επιχειρήσεων και Χειροτεχνίας ΑΕ (ΕΟΜΜΕΧ ΑΕ). Ο ΕΟΜΜΕΧ ΑΕ, που αποτελεί ανώνυμη εταιρεία του δημοσίου, λειτουργεί προς όφελος του δημόσιου συμφέροντος, με βάση τους κανόνες της Ιδιωτικής Οικονομίας, και εποπτεύεται από το Υπουργείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας (ΥΠΑΑΝ). Αποστολή του είναι η υποστήριξη των ΜΜΕ μέσα από υποστηρικτικές δράσεις, πρωτοβουλίες και παρεμβάσεις, καθώς και η υποστήριξη προς την Πολιτεία και τους αρμόδιους φορείς σχεδιασμού και άσκησης πολιτικής, στη διαμόρφωση στρατηγικής ανάπτυξης και εκσυγχρονισμού της λειτουργίας των ΜΜΕ. Ο ΕΟΜΜΕΧ ΑΕ είναι ο κύριος φορέας στήριξης και ενίσχυσης των ΜΜΕ στην Ελλάδα, διαθέτοντας πολυετή εμπειρία στο χώρο στήριξης αυτών, συνθετική αντίληψη, ειδική γνώση των προβλημάτων και αναγκών τους, ισχυρό δίκτυο συνεργασιών σε εγχώριο και διεθνές επίπεδο, σημαντική τεχνογνωσία στο σχεδιασμό, υλοποίηση και διαχείριση αναπτυξιακών προγραμμάτων στήριξης των ΜΜΕ και καθιερωμένες σχέσεις εμπιστοσύνης με αυτές.

Σ' αυτό το σημείο, αξίζει να αναφερθούμε στα δάνεια από το Ταμείο Εγγυοδοσίας Μικρών και Πολύ Μικρών Επιχειρήσεων (ΤΕΜΠΜΕ ΑΕ), που λειτουργούν ως συμπληρωματικό μέσο της χρηματοπιστωτικής και χρηματοδοτικής αγοράς. Η βασική προϋπόθεση της πρώτης φάσης ένταξης να έχουν οι επιχειρήσεις τρεις τουλάχιστον

κλεισμένες διαχειριστικές χρήσεις και τρία συνεχόμενα χρόνια κερδοφορίας, αποτέλεσε σοβαρό εμπόδιο για την ένταξη τόσο των νέων επιχειρήσεων όσο και των πολύ μικρών που μέσα στην οικονομική κρίση δεν εμφάνισαν την απαιτούμενη κερδοφορία. Ευτυχώς, στη δεύτερη φάση, το ποσοστό των ενταγμένων πολύ μικρών επιχειρηματιών αυξήθηκε μιας και η προϋπόθεση να είναι θετικός ο μέσος όρος των τριών τελευταίων χρήσεων τους (2005, 2006 και 2007) κάλυψε πολύ περισσότερες επιχειρήσεις.

Στον πίνακα που ακολουθεί (Πίνακας 14), παρουσιάζονται οι εγκρίσεις των δανείων από το ΤΕΜΠΜΕ ανά γεωγραφική περιφέρεια, στοιχεία που αντλήθηκαν από τον διαδικτυακό τόπο του υπό εξέταση ταμείου. Από τα στοιχεία παρατηρείται ότι οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις της Περιφέρειας Αττικής παρουσιάζουν το μεγαλύτερο πλήθος εγκρίσεων με ποσοστό 35,82%, έναντι των υπολοίπων περιφερειών που υστερούν, γεγονός που καταδεικνύει ότι οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις της Αττικής έχουν καλύτερη πρόσβαση στον τραπεζικό δανεισμό και ικανοποιητικό ποσοστό ενταγμένων στο ΤΕΜΠΜΕ.

Πίνακας 14: Εγκρίσεις Δανείων ΤΕΜΠΜΕ Ανά Γεωγραφική Περιφέρεια

Περιφέρειες	Δάνειο	%	Εγγύηση	%	Πλήθος	%
Ανατολικής Μακεδονίας & Θράκης	289.228.898	5,02%	229.002.056	5,02%	3558	5,54%
Αττικής	2.268.613.653	39,35%	1.793.996.261	39,32%	22991	35,82%
Βορείου Αιγαίου	88.305.748	1,53%	70.083.427	1,54%	1166	1,82%
Δυτικής Ελλάδας	297.521.115	5,16%	235.690.337	5,17%	3492	5,44%
Δυτικής Μακεδονίας	143.714.870	2,49%	114.289.954	2,51%	1893	2,95%
Ηπείρου	158.281.088	2,75%	125.551.642	2,75%	1895	2,95%
Θεσσαλίας	381.367.935	6,62%	301.723.203	6,61%	4585	7,14%
Ιονίων Νήσων	112.946.044	1,96%	89.627.821	1,96%	1417	2,21%
Κεντρικής Μακεδονίας	1.011.939.473	17,55%	801.099.989	17,56%	10515	16,38%
Κρήτης	359.442.173	6,24%	284.312.146	6,23%	4545	7,08%
Νοτίου Αιγαίου	174.189.051	3,02%	137.414.271	3,01%	2280	3,55%
Πελοποννήσου	255.020.513	4,42%	201.910.428	4,43%	3101	4,83%
Στερεάς Ελλάδας	224.281.433	3,89%	177.744.290	3,90%	2743	4,27%
Σύνολο	5.764.852.000		4.562.445.830		64181	

Πηγή Πίνακα 14: Εθνικό Ταμείο Επιχειρηματικότητας και Ανάπτυξης (ΕΤΕΑΝ)

Ακόμη, η συμβολή των αναπτυξιακών νόμων στην τόνωση των επενδύσεων και της περιφερειακής ανάπτυξης της Ελλάδας, όπως είναι ο Νέος Αναπτυξιακός Νόμος 3908/2011: «Ενίσχυση Ιδιωτικών Επενδύσεων για την Οικονομική Ανάπτυξη, την Επιχειρηματικότητα και την Περιφερειακή Συνοχή», αποτελούν χρήσιμο εργαλείο στη διάθεση της κρατικής εξουσίας. Ωστόσο, στη χώρα μας διαχρονικά οι αναπτυξιακοί νόμοι δεν επιτέλεσαν το στόχο τους, την ισόρροπη ανάπτυξη της χώρας, ούτε ενισχύθηκαν ουσιαστικά οι καινοτόμες δράσεις, αφού ένα μεγάλο μέρος των πόρων δεν κατευθύνθηκε τελικά στις λιγότερο ανεπτυγμένες περιοχές (Ψυχάρης και Πετράκος, 2004: 477). Χαρακτηριστικά για το 2011, ο συνολικός προϋπολογισμός του Νέου Αναπτυξιακού Νόμου ανέρχεται σε 4,4 δις ευρώ, εκ των οποίων 1,2 δις ευρώ αφορούν επιδοτήσεις και 3,2 δις ευρώ αφορούν φοροαπαλλαγές. Οι επιδοτήσεις που θα

χορηγηθούν για το καθεστώς περιφερειακής συνοχής ορίζονται σε 900 εκ. ευρώ, οι οποίες αφορούν όχι μόνο παραδοσιακούς κλάδους της Ελληνικής Οικονομίας, αλλά και νέους.

Ο νέος νόμος καθορίζει τις εξής κατηγορίες Επενδυτικών Σχεδίων:

- ο Γενική Επιχειρηματικότητα
- ο Περιφερειακή Συνοχή
- ο Τεχνολογική Ανάπτυξη
- ο Νεανική Επιχειρηματικότητα
- ο Μεγάλα Επενδυτικά Σχέδια
- ο Ολοκληρωμένα Πολυετή Επενδυτικά Σχέδια

Τα επενδυτικά σχέδια που αφορούν την Περιφερειακή Συνοχή καλύπτουν τοπικές ανάγκες και προβλέπουν όλα τα είδη των ενισχύσεων. Το ποσοστό επιχορήγησης και επιδότησης “Leasing” μπορεί να φτάσει μέχρι και το 70% του ανώτατου επιτρεπόμενου ύψους ενίσχυσης. Για τις νέες επιχειρήσεις, το παραπάνω ποσοστό προσαυξάνεται κατά 10%. Σύμφωνα με στοιχεία του Υπουργείου Περιφερειακής Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας, σε 29 χρόνια λειτουργίας των Εθνικών Αναπτυξιακών Νόμων έχουν εγκριθεί πάνω από 21.000 επενδυτικά σχέδια και έχουν δημιουργηθεί πάνω από 150.000 θέσεις εργασίας. Στον παρακάτω πίνακα (Πίνακας 15), παρουσιάζονται αναλυτικά τα αποτελέσματα των προηγούμενων Αναπτυξιακών Νόμων της χώρας.

Πίνακας 15: Αποτελέσματα των Αναπτυξιακών Νόμων της Ελλάδας

Επενδυτικός νόμος	Αριθμός σχεδίων που εγκρίθηκαν	Συνολικό ύψος επενδύσεων (σε €)	Ύψος επιχορηγήσεων (σε €)	Θέσεις εργασίας που δημιουργήθηκαν
N.1262/1982	12.062	2.281.654.836	785.493.063	92.799
N. 1892/90	4.891	3.732.854.770	1.454.156.201	39.676
N. 2601/98	2.319	2.556.984.522	847.614.123	19.239
N. 3299/04	2.085	3.077.551.695	1.308.177.956	8.492

Πηγή Πίνακα 15: Υπουργείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας

Η υιοθέτηση από τους εκάστοτε φορείς οικονομικής πολιτικής, στρατηγικών προς τη κατεύθυνση της διαμόρφωσης ανάπτυξης και αποτελεσματικής λειτουργίας των ΜΜΕ, με έμφαση στην επιχειρηματικότητα ευκαιρίας και τον υγιή ανταγωνισμό, μέσα από την αξιοποίηση πόρων, ικανοτήτων και υποδομών του, θα αποτελέσουν τη βάση για την ορθολογική λειτουργία ενός υγιούς οικονομικού συστήματος, όπου τραπεζικός τομέας, επιχειρήσεις και κράτος θα συνυπάρχουν αρμονικά.

Μέσα από στρατηγικές κατευθύνσεις και άξονες όπως τα παρακάτω: η παροχή εξειδικευμένης πληροφόρησης, εκπαίδευσης και συμβουλευτικών υπηρεσιών, η δημιουργία νέων επιχειρήσεων (“Start-ups”) και η μεταβίβαση υφιστάμενων, η απόκτηση κρίσιμης μάζας από τις υφιστάμενες ΜΜΕ, μέσω οργανικής επέκτασης, συγχωνεύσεων και εξαγορών, συνεργασιών, και συστάδων-δικτυώσεων (“Clusters”)¹⁵, η ανάδειξη και πρόκριση επιχειρηματικότητας ευκαιρίας και δραστηριοτήτων που ανατέλλουν, η διάγνωση και πρόκριση επιτυχημένων πρωτοβουλιών, που σχετίζεται με τα χαρακτηριστικά του/της επιχειρηματία, της στρατηγικής, του προϊόντος, της δραστηριότητας, του “Business Plan” και των υφιστάμενων συγκριτικών-ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων της χώρας, η αξιοποίηση γυναικείας επιχειρηματικότητας, επιχειρηματικότητας νέων, και ειδικών ομάδων πληθυσμού (όπου έχουν συγκριτικά-ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα) και η ανάδειξη της πράσινης και

¹⁵ Τσως ο όρος «συστάδα» να μην είναι ο καταλληλότερος για να εκφράσει τον αγγλικό όρο “cluster”, χρησιμοποιείται όμως από τη πλειοψηφία των ελλήνων συγγραφέων. Η ύπαρξη Επιχειρηματικής Συστάδας (“Business Cluster”) είναι καθοριστική τόσο για την ανάπτυξη της Καινοτομίας όσο και για την Περιφερειακή Ανάπτυξη. Σύμφωνα με το παρατηρητήριο των Ευρωπαϊκών ΜΜΕ: «Οι συστάδες δημιουργούν το καλύτερο περιβάλλον για την ανάπτυξη της καινοτομίας και της επιχειρηματικότητας».

κοινωνικής επιχειρηματικότητας, για τη προώθηση της αειφορίας και της διατηρησιμότητας, θα παίξουν καθοριστικό ρόλο στην ενίσχυση ενός υγιούς επιχειρηματικού κλίματος.

7.4 Συμβολή της Τραπεζικής Πίστης στην Τοπική Ανάπτυξη

Από την παραπάνω ανάλυση συνάγεται ότι, είναι εμφανής η δυνατότητα προοπτικής για τη διαμόρφωση ενός πεδίου τραπεζικών δραστηριοτήτων και πρωτοβουλιών με όφελος, τόσο για την ανάπτυξη της περιφέρειας και της ελληνικής οικονομίας γενικότερα όσο και για το τραπεζικό σύστημα. Λαμβάνοντας υπόψη τον παραπάνω συλλογισμό, προκειμένου οι τράπεζες να συμβάλλουν εποικοδομητικά στην υπόθεση της τοπικής και περιφερειακής ανάπτυξης, χρειάζεται να οργανωθούν τόσο σε τοπικό, όσο και περιφερειακό επίπεδο.

Η δημιουργία ενός Τοπικού Τραπεζικού Πλαισίου (“Local Banking Framework”) από την πλευρά των τραπεζών είναι δυνατόν να συμβάλλει στην προώθηση ενός διαφορετικού Πλαισίου Τοπικής Ανάπτυξης (“Local Development Framework”) από αυτό που γνωρίζουμε σήμερα (Helling, 2005). Ενός Πλαισίου Τοπικής Ανάπτυξης στο οποίο θα συμμετέχουν από κοινού:

- ο τοπικές κυβερνήσεις,
- ο τοπικές επιχειρήσεις και
- ο ιδιωτικοί φορείς (τράπεζες, ΜΚΟ κ.λπ.),

διαμορφώνοντας μια «κοινή γλώσσα» για την προώθηση των στρατηγικών στοιχείων και μεθόδων που θα οδηγήσουν στην ανάπτυξη (“Growth”) μιας τοπικής οικονομίας.

Οι διοικήσεις των τραπεζών, από την πλευρά τους, χρειάζεται να κατανοήσουν ότι η εκχώρηση αποφασιστικών αρμοδιοτήτων προς τα κάτω (“Bottom Up”) και η δημιουργία αποκεντρωμένου μηχανισμού λήψης αποφάσεων στο τραπεζικό σύστημα, θα ενθαρρύνουν τους κλάδους δραστηριοτήτων των τοπικών οικονομιών. Επίσης, οι τράπεζες είναι δυνατόν να συμβάλλουν στη στήριξη των επενδύσεων, χρησιμοποιώντας-εκτός από καθαρά ιδιωτικοοικονομικά και κοινωνικοοικονομικά κριτήρια-περιφερειακά κριτήρια, με σκοπό τη στήριξη των «αδύναμων» επιχειρήσεων

από την μία πλευρά, και τη περαιτέρω ενδυνάμωση των δυναμικών επιχειρήσεων, από την άλλη.

Όπως ακριβώς υπάρχουν «δυναμικές» και ταυτόχρονα «αδύναμες» επιχειρήσεις στον χώρο, μπορούμε να πούμε ακριβώς το ίδιο, αντίστοιχα, και για τις ελληνικές περιφέρειες. Έτσι, παρατηρούμε, από τη μια πλευρά, περιφέρειες που διαθέτουν τοπικές αγορές που επιδεικνύουν δυναμική ανάπτυξης, ενώ από την άλλη, διακρίνουμε και φθίνουσες περιφέρειες, που παρουσιάζουν τοπικές οικονομίες, η ανάπτυξη των οποίων βρίσκεται συνήθως κάτω του εθνικού μέσου όρου. Συνεπώς, στις δυναμικές περιφέρειες χρειάζεται να ενισχυθούν οι επενδύσεις και κατ' επέκταση η χρηματοδότηση επενδυτικών προγραμμάτων, προκειμένου να συνεχίσουν την ανοδική τους τροχιά ανάπτυξης και να μην υποπέσουν (υποβιβαστούν) σε κατώτερα επίπεδα, ενώ οι προβληματικές περιφέρειες πρέπει να αποτελέσουν χωρικά πεδία ειδικής πολιτικής ενισχύσεων άντλησης κεφαλαίων και προώθησης επενδύσεων, ώστε να εισέλθουν σε έναν ομαλό δρόμο οικονομικής ανάπτυξης.

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι η αναβίωση της τοπικής οικονομίας με τη συμβολή των συνεταιριστικών τραπεζών, στο πλαίσιο ευρύτερων εθνικών και υπερεθνικών οντοτήτων, θα μπορούσε να παίξει αποφασιστικό ρόλο όχι μόνο στην αναδιάρθρωση των οικονομικά ασθενέστερων περιφερειών, αλλά και στη θεμελίωση της οικονομικής δημοκρατίας. Μόνο η μείωση του βαθμού εξάρτησης αυτών των περιφερειών από τα μητροπολιτικά κέντρα θα επέτρεπε τη δημιουργία ενός νέου μοντέλου παραγωγής και κατανάλωσης, συμβατού με το οικονομικό δυναμικό της κάθε περιφέρειας. Για παράδειγμα, σε μια χώρα σαν την Ελλάδα, η αναβίωση των τοπικών οικονομιών, αποτελεί σήμερα τη μόνη διέξοδο από τη χρόνια οικονομική κρίση που δημιουργήθηκε από την ιστορική αποτυχία του κρατισμού και της ιδιωτικής πρωτοβουλίας να δημιουργήσουν μια σύγχρονη παραγωγική δομή που θα ήταν σε θέση να ικανοποιεί τις βασικές ανάγκες της χώρας χωρίς να καταδικάζεται ένα μεγάλο μέρος του πληθυσμού, κυρίως οι νέοι, στην ανεργία και την αναγκαστική μετανάστευση.

Η κατάλληλη άσκηση και εφαρμογή αποκεντρωτικής οικονομικής πολιτικής από την πλευρά της πολιτείας, είναι δυνατόν να έχει θετική επίδραση στην ανάπτυξη των τοπικών και περιφερειακών επενδύσεων, και τελικώς στη περιφερειακή ανάπτυξη της χώρας. Για την υλοποίηση του παραπάνω στόχου, **η επίτευξη ενός ισορροπημένου συστήματος ανάμεσα σε τράπεζες, ΜΜΕ και φορέων οικονομικής πολιτικής** μπορεί να συμβάλλει ουσιαστικά προς αυτή τη κατεύθυνση. Στα πλαίσια του σημερινού δυσμενούς οικονομικού περιβάλλοντος, από τη πλευρά της κρατικής πολιτικής:

- ο Η ενθάρρυνση των συγχωνεύσεων ΜΜΕ,
- ο Η ενίσχυση νέων θεσμών,
- ο Η προώθηση επιχειρήσεων σε κλάδους στους οποίους κάθε περιφέρεια και τοπική οικονομία διαθέτουν το ανάλογο συγκριτικό πλεονέκτημα. Στη συγκεκριμένη περίπτωση, η συμβολή του τραπεζικού συστήματος έγκειται στην χρηματοδότηση των «νηπιακών» επιχειρήσεων,
- ο Η διευκόλυνση των επιχειρήσεων, με στόχο να ενταχθούν και να ενισχύσουν την ανταγωνιστικότητά τους μέσα από την αξιοποίηση των προγραμμάτων της ΕΕ. Οι τράπεζες δύνανται να αναλάβουν τον ρόλο του «ενδιάμεσου φορέα», μεταξύ επιχειρήσεων και των αρμόδιων φορέων της ΕΕ και να συμβάλλουν αμιγώς στην υλοποίηση αυτών των προγραμμάτων,
- ο Η παροχή διαφόρων μορφών εγγυήσεων του Ελληνικού Δημοσίου,
- ο Η επιδότηση του βασικού επιτοκίου κεφαλαίου κίνησης (ΒΕΚΚ) και
- ο Η αναβάθμιση του νομικού πλαισίου που αφορά τους όρους δανεισμού,

αποτελούν κατευθύνσεις προς έναν δρόμο αρμονικής συνεργασίας και ανάπτυξης ανάμεσα στις ελληνικές ΜΜΕ, του ελληνικού τραπεζικού συστήματος και των φορέων οικονομικής πολιτικής. Μέτρα όπως τα παραπάνω, θα περιορίσουν το σημερινό «ντόμινο» κατάρρευσης των ΜΜΕ, ένα φαινόμενο με τεράστιες διαστάσεις την παρούσα χρονική περίοδο που διανύουμε, που πηγάζει από το μεγάλο βαθμό αλληλεξάρτησης μεταξύ των ΜΜΕ και την έλλειψη ρευστότητας, ενώ ταυτόχρονα η πρόσβασή των εν λόγω επιχειρήσεων για χρηματοδοτήσεις στις τράπεζες, θα διευκολυνθεί.

Η οικονομική κρίση επηρέασε ουσιαστικά τη λειτουργία των επιχειρήσεων. Οι μεγάλες εμπορικές τράπεζες, στη παρούσα χρονική περίοδο, μειώνοντας τη παροχή ρευστότητας, εντείνουν τις συνέπειες της κρίσης και ενισχύουν την εμβάθυνσή της. Στη δύσκολη συγκυρία οι παραπάνω τράπεζες, παρά τη σημαντική βοήθεια που προσφέρουν στους επιχειρηματίες, δεν ενισχύουν όσο θα δύναται τις πολύ μικρές επιχειρήσεις. Η συνεισφορά των τραπεζών υπήρξε για δεκαετίες ουσιαστική στην ενίσχυση, άμεσα των επιχειρήσεων, και έμμεσα της αναπτυξιακής πορείας της Ελλάδας. Ταυτόχρονα, η ισόρροπη ανάπτυξη υπήρξε ζητούμενο στη χώρα μας για πολλές δεκαετίες. Είναι ζητούμενο οι τράπεζες, και ειδικότερα οι συνεταιριστικές, να συνεχίσουν να επιτελούν τον κοινωνικό τους ρόλο, δανειοδοτώντας τις επιχειρήσεις

των περιφερειών της χώρας, διότι η περιφερειακή ανάπτυξη απαιτεί τη διεύρυνση της βάσης παροχής της οικονομικής επιχορήγησης.

Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω, καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι η αποφυγή εντάσεων και η διασφάλιση των απαραίτητων ισορροπιών στη σχέση τραπεζικού τομέα και ΜΜΕ, αποτελεί συνάρτηση της υπεύθυνης στάσης και των κατάλληλων ενεργειών, που η ίδια η ελληνική πολιτεία χρειάζεται να υιοθετήσει, περισσότερο από κάθε άλλη φορά. Οι κρατικοί φορείς πολιτικής οφείλουν να συνειδητοποιήσουν την αναγκαιότητα άντλησης κεφαλαίων των ΜΜΕ για την επιβίωσή τους και τη στήριξή τους με τη προσφορά τόσο των παραδοσιακών, όσο και νέων μέσων χρηματοδότησης. Στα πλαίσια των διαρκών εξελίξεων του ελληνικού τραπεζικού συστήματος, όπου παρατηρείται συρρίκνωση τραπεζικών κεφαλαίων και έξοδος των ελληνικών καταθέσεων προς το εξωτερικό, οι κρατικές αρχές πολιτικής οφείλουν να επανεκτιμήσουν το τρόπο προώθησης των Περιφερειακών Αναπτυξιακών Στόχων προς όφελος, σε τελική ανάλυση, της εθνικής οικονομίας.

Ιδιαίτερα, στη παρούσα συγκυρία εάν η περιφερειακή πολιτική σχεδιαστεί και υλοποιηθεί ως βασικό και αναπόσπαστο τμήμα μιας πραγματικά εθνικής αναπτυξιακής στρατηγικής και σε αρμονική σχέση με τις προτεραιότητες που αναπτύσσονται σε ευρωπαϊκό επίπεδο, με βάση σύγχρονες και καινοτόμες μεθόδους υλοποίησης αναπτυξιακών προγραμμάτων και έργων, τα οφέλη για τους πολίτες και τις περιφέρειες που υστερούν θα είναι μετρήσιμα. Οι μέθοδοι αυτοί προϋποθέτουν εξειδίκευση της περιφερειακής πολιτικής ανά περιφέρεια και σε τοπικό επίπεδο με βάση τη πρακτική και επιστημονική τεκμηρίωση, έτσι ώστε η πολιτική αυτή να αποτελέσει το κρίσιμο μέσο για την υλοποίηση του αναπτυξιακού οράματος. Η ανάπτυξη της κάθε περιοχής και κάθε περιφέρειας προωθείται, όταν επιτυγχάνεται το μέγιστο της απόδοσής της (Λώλος, 2009: 125). Κατά συνέπεια, κάθε περιοχή και κάθε περιφέρεια χρειάζεται να επωφεληθεί στο έπακρο των αναξιοποιήτων πλεονεκτημάτων της.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ – ΠΗΓΕΣ

Ελληνική Βιβλιογραφία

- Αράπογλου Τ. (2008): *Η Συμβολή του Τραπεζικού Συστήματος στην Ελληνική Οικονομία*, Ελληνική Ένωση Τραπεζών, Αθήνα.
- Βαϊτσος Κ. (2009): *Αρχές Αναπτυξιακής Οικονομικής, Η δυναμική της κοινωνικής-οικονομικής αναπαραγωγής*, Εκδόσεις Κριτική, Αθήνα.
- Βαϊτσος Κ. και Μισσός Β. (2011): *Ο Οικονομικός Χώρος της Σύγχρονης Λακωνίας, Αναπτυξιακές Προκλήσεις και Συγκριτική Υστέρηση*, Επιμελητήριο Λακωνίας.
- Ελληνική Ένωση Τραπεζών (2011): *Το Ελληνικό Τραπεζικό Σύστημα το 2010*, Αθήνα, <http://www.hba.gr/main/Ereunes-meletes/EllinikoTrapezikoSistima2011.pdf>.
- Ένωση Συνεταιριστικών Τραπεζών Ελλάδος (2005): *Αξίες & Πρακτικές για την Προώθηση της Ανάπτυξης*, Αθήνα, <http://www.este.gr/index.asp>.
- Επιτροπή Χαρισσόπουλου Ν. Για την Μελέτη του Τραπεζικού Συστήματος (1981): *Περίληψεις Εισηγήσεων*, Τράπεζα της Ελλάδος, Αθήνα.
- Ευσταθόπουλος Γ. (2009): *Από την Κοινωνική Ευθύνη στην Κοινωνική Χρησιμότητα των Τραπεζών*, ΟΤΟΕ, Αθήνα.
- Ζοπουνίδης Κ. (2007): *Συνεταιριστικές Τράπεζες & τοπική ανάπτυξη*, άρθρο, Ελληνική Ένωση Τραπεζών, Αθήνα.
- Ιωαννίδης Σ., Τσακανίκας Α. και Χατζηχρήστου Σ. (2010): *Η Επιχειρηματικότητα στην Ελλάδα 2009-2010: Αναζητώντας Διέξοδο Από Την Κρίση*, Ετήσια Έκθεση, IOBE, Αθήνα.
- Λιάπης Κ. (2011): *Μέθοδοι Προγραμματισμού και Αξιολόγησης Επενδύσεων*, Σημ. Μαθημάτων, Π.Μ.Σ. Τ.Ο.Π.Α., Αθήνα,
- Λιδωρίκης Α. (2009): *Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη και Τράπεζες: Ο Σύγχρονος Τρόπος Μάνατζμεντ*, Ελληνική Ένωση Τραπεζών, Αθήνα.
- Λώλος Σ. (2009): *Οι Ελληνικές Περιφέρειες. Οικονομική Σύγκλιση και Συνοχή*, Εκδόσεις Gutenberg, Αθήνα.
- Παγουλάτος Γ. (2006): *Η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος 1940-2000*, Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος Πρόγραμμα Ερευνών Ιστορικού Αρχείου, Αθήνα.

- Παλάσκας Θ. (2003): *Ανταγωνιστικότητα. Απασχόληση των Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων στην Ελλάδα και την Ε.Ε.*, Ινστιτούτο Δημοκρατίας Κ. Καραμανλής, Αθήνα.
- Πετράκος Γ., Ψυχάρης Γ. (2004): *Περιφερειακή Ανάπτυξη στην Ελλάδα*, Εκδόσεις Κριτική, Αθήνα.
- Σκούντζος Θ. (1996): *Περιφερειακή Οικονομική Ανάλυση και Πολιτική*, Τόμος Α', Εκδόσεις Α. Σταμούλης, Αθήνα.
- Σκούντζος Θ., Σπυράτου Ε. (2006): *Θεσμοί & Πολιτικές Ανάπτυξης της Ευρωπαϊκής Ένωσης - Β' έκδοση*, Εκδόσεις Α. Σταμούλης, Αθήνα.
- Σύνδεσμος Επιχειρήσεων και Βιομηχανιών (2010): Έκθεση: *Σχέδιο Διαβούλευσης: Επιχειρηματικότητα Χωρίς Εμπόδια, 30 Πεδία Δράσης Για Τη Δημιουργία Φιλικού Επιχειρηματικού Περιβάλλοντος*, Αθήνα.
- Τομάρας Π. (2010): *Τραπεζικό Μάρκετινγκ*, Εκδόσεις Α. Σταμούλης, Αθήνα.
- Τράπεζα της Ελλάδος (2011): *Έκθεση του Διοικητή για το έτος 2010*, Αθήνα.

Ξένη Βιβλιογραφία

- Baffigi A., Pagnini M. and Quintiliani F. (1997): "Industrial Districts and Local Banks: Do the Twins ever meet?" *Paper in the 37th Congress of European Regional Science Association*, Rome.
- Barnes S., Lane P.R. and Radziwill A. (2010): "Minimizing Risks from Imbalances in European Banking", *Working Paper 828, OECD*, www.oecd.org/Working_Papers.
- Balomenou C. (2004): "SMEs, the engine of local entrepreneurship, in the framework of New Basel Capital Accord: Perspectives-opportunities and obstacles for their reinforcement by the Banking System", *Working Paper, Regional Science Association, 44th European Congress*.
- Bekaert G. and Harvey C.R. (2001): "Economic Growth and Financial Liberalization", mimeo, *Columbia University and Duke University*.
- Chick V. and Dow S.C. (1988): "A post-Keynesian perspective on the relation between banking and regional development", London, Thames Polytechnic, North East London Polytechnic.

- Goodfriend M. (1999): “The Role of a Regional Bank in a System of Central Banks”, *Working Paper, Carnegie – Rochester Conference Series on Public Policy 51, North Holland*.
- Griffith-Jones S., Griffith-Jones D. and Hertova D. (2008): “Enhancing the Role of Regional Development Banks”, *G-24 Discussion Paper Series, United Nations Conference on Trade and Development, UN*.
- Helling L., Serrano R. and Warren D. (2005): “Empowerment, Decentralized Governance, and Public Service Provision Through a Local Development Framework”, *SP Discussion Paper No. 0535, Community Driven Development, The World Bank*.
- Jeucken M.H.A. (2004): “Sustainability in Finance - Banking on the Planet”, *Eburon Academic Publishers, The Netherlands*.
- Kendall J. (2009): “Local Financial Development and Growth Policy Research”, *Working Paper 4838, The World Bank*.
- Levine R. (1997): Financial Development and Economic Growth: Views and Agenda, *Journal of Economic Literature*, vol. XXXV.
- Monné X. P. (2004): “The Role of the European Union in Local and Regional Development”, *World Bank Institute, OECD, Paris*.
- Mattei J., Miglietta F., Labini S.S. (2011): “An Analysis of the Behaviour of Cooperative and Joint Stock Banks in Italy”, *International Research Journal of Finance and Economics*.
- Nasioulas I. and Tsobanoglou G. (2006): “Social Economy for Local Governance Structures: Monitoring and Evaluation Perspectives”, *Working Paper 864, ERSA 2006, Vol. 1, Volos*.
- OECD (2007): “Financing Local Development: Understanding the Role of Mutual Credit and Co-Operative Banks”, *Summary Report, Working Papers, Paris*.
- OECD (2003): “The Stability Pact for South Eastern Europe. South East Europe Region Enterprise Policy Performance. A regional Assesment”, *Report*.
- Peterson, G.E. (1998): “Measuring Local Government Credit Risk and Improving Creditworthiness”, *Working Paper, The World Bank*.
- Robinson, J (1952): “The Generalization of the General Theory”, *The Rate of Interest, and Other Essays, Macmillan, London*.
- Studart, R. (2002), “The Stages of Financial Development, Financial Liberalization And Growth In Developing Economies”, *Working Paper, Money, Macroeconomics and*

Keynes: Essays in honour of Victoria Chick, Volume I, Routledge, London and New York.

